

USAID | **УКРАЇНА**
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ЗВІТ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЮРИДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО НА БАЗІ ІНСТИТУТУ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ

Контракт No. AID-OAA-I-13-32, Завдання No. AID-121-TO-16-3

Програма реформування сектору юстиції «Нове правосуддя»

Представник спеціаліста з питань контрактів: Олександр Піскун, Менеджер проектів з розвитку демократії, Відділ сприяння розвитку демократії та врядування

Завдання розвитку 1: Всеохоплюючі, прозорі та підзвітні процеси врядування.

Автори:

Ділейн Р. Свенсон, доктор права (США), Директор Центру розвитку правничих навичок, завідувач кафедри міжнародного та американського права юридичного факультету Люблінського католицького університету ім. Яна Павла II, Люблін, (Польща)

Томас Г. Спіді Райс, професор практики Правничої школи університету імені Вашингтона та Лі, Транснаціональний юридичний інститут, Лексингтон, Вірджинія (США)

Іван Ромащенко, к.ю.н, викладач юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, зовнішній аспірант Лейденського університету (Нідерланди)

Марія Цип'яшук, викладачка Інституту права ім. І.Малиновського Національного університету "Острозька академія", керівник Острозької юридичної клініки "Pro bono", член Правління ГО "Асоціація юридичних клінік України"

Надано:

Кімонікс Інтернешнл Інк.

Січень 2018 року

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

Погляди авторів, викладені у даній публікації, не обов'язково відображають погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або Уряду Сполучених Штатів Америки.

ЗМІСТ

I. Вступ	4
II. Короткий виклад змісту	8
III. Методика	21
IV. Базова інформація	23
V. Висновки і рекомендації для Інституту та Університету	26
VI. Рекомендації для Уряду	77
Додаток 1 – Результати онлайн опитувань	81
Додаток 2 – Протокол спостереження за викладанням в аудиторії	180
Додаток 3 – Графік роботи експертів під час проведення оцінювання	183
Додаток 4 – Біографічні відомості про експертів, що здійснювали оцінювання	187

I. ВСТУП

Програма USAID реформування сектору юстиції «Нове правосуддя» реалізується з метою надання підтримки судовій владі, уряду, парламенту, адвокатурі, правничим школам, громадянському суспільству, засобам масової інформації та громадянам у розбудові незалежної, відповідальної, прозорої та ефективної системи правосуддя, що стверджує верховенство права та здатна подолати корупцію в Україні. Для досягнення своєї мети Програма USAID «Нове правосуддя» фокусує свою діяльність на таких цілях:

Завдання 1: Зміцнення суддівської незалежності та самоврядування.

Завдання 2: Підвищення прозорості та підзвітності судової влади перед суспільством і зміцнення верховенства права.

Завдання 3: Сприяння удосконаленню судового адміністрування.

Завдання 4: Підвищення якості правничої освіти.

Завдання 5: Розширення можливості доступу до правосуддя та захисту прав людини.

Цей Звіт підготовлено в рамках виконання завдання 4: Підвищення якості правничої освіти. Він є четвертим тематичним звітом за результатами зусиль донора на підтримку в Україні процесу модернізації юридичної світи та підвищення її якості. Потреба такої діяльності засвідчена результатами незалежних опитувань споживачів освітніх послуг, роботодавців і експертів.

Так, за результатами незалежного опитування, проведеного журналом «Корреспондент» в 2013 році¹, лише п'ять зі 120 вищих навчальних закладів в Україні отримали понад 20 балів за 100-бальною шкалою. Відповідно до звітів за результатами опитувань на ринку праці, лише один із дванадцяти випускників правничих шкіл працевлаштовується в галузі права². Причини цього можуть бути різними, але потенційні роботодавці молодих правників зауважили брак у них практичних навичок, розуміння професійних цінностей тощо³.

У 2016 році проведено експеримент зі вступних випробувань для здобуття ступеня магістра за спеціальністю «Право» за технологією зовнішнього незалежного оцінювання. До такого експерименту долучились дев'ять університетів країни з п'яти міст – Чернівців, Львову, Києва, Одеси та Полтави⁴. За результатами проведеного МОН України у 2016 році за

¹ «Корреспондент назвав кращі вузи України» / Журнал «Корреспондент» [Електронний ресурс]. 5 квітня 2017 року. – Режим доступу: <https://ua.korrespondent.net/journal/1538100-korrespondent-nazvav-najkrashchi-vuzi-krayini>

² Стан юридичної освіти та науки в Україні (результати досліджень) / ОБСЄ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osce.org/uk/ukraine/108309?download=true>, с. 119.

³ Аналітичний звіт за результатами виконання проекту «Залучення громадськості до формування рамки кваліфікацій правничої професії шляхом проведення аналізу обсягу знань, переліку навичок і вмій, якими має володіти випускник юридичного вищого навчального закладу, щоб відповідати вимогам сучасного ринку праці» / Козьяков С.Ю., Лирик С.В., Лирик І.В., Пирогова Д.І., Красновський О.В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B2O58xQ77mQ2WUtrLVpPT2t1cms/view>, с. 100.

⁴ «Відбулися вступні випробування в порядку експерименту для здобуття ступеня магістра за спеціальністю Право» за технологією ЗНО» / Український Центр Оцінювання Якості Освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://testportal.gov.ua/2016/07/25/vidbulisya-vstupni->

підтримки донорів пілотного Єдиного фахового випробування при вступі до магістратури за спеціальністю 081 «Право» середній по Україні бал тесту на критичне, аналітичне та логічне мислення (ТЗНПК) склав 11,20 з 30, середній бал за юридичні знання – 36,6 з 70, і середній бал за знання з іноземної мови – 24 з 42. Якщо у 2016 році 1 896 осіб подало документи для участі у зазначеному експерименті, то у 2017 році для участі у єдиному фаховому випробуванні зареєструвалось 16 892 особи⁵. У 2017 році середні по Україні показники з ТЗНПК становили 11,3 з 30, з тесту на юридичні знання – 29 з 70, а з іноземної мови – 11 з 42. Як показує статистика, результати Єдиного фахового випробування при вступі до магістратури за спеціальністю 081 «Право» значно погіршилися, що потребує реагування.

Для вирішення цих проблем і з метою надання підтримки Уряду України та правничим школам на замовлення Проекту USAID «Справедливе правосуддя» у 2013 році було розроблено *Методику проведення зовнішнього незалежного оцінювання якості юридичної освіти*⁶, яка ґрунтувалася на Європейських стандартах та рекомендаціях забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (ЄСР).⁷

Створення Методики мало на меті продемонструвати українським університетам передовий досвід проведення таких оцінювань та їх ефективність у співпраці керівництва вишу/факультету і заінтересованих сторін, залученні їх до конструктивного діалогу, що зосереджувався б на покращенні якості і закладав би ґрунт для проведення майбутніх оцінювань в Україні.

За ініціативою керівництва юридичного факультету Львівського національного університету ім. Івана Франка (ЛНУ) Методика вперше була застосована на їх базі у травні 2014 року і згодом вдосконалена. Через рік, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (ЧНУ) наважився пройти таке оцінювання. Результати кожного оцінювання було узагальнено у звітах з рекомендаціями по вдосконаленню якості юридичної освіти.

У жовтні 2016 року Національний університет «Одеська юридична академія» (НУОЮА) подав заявку на проходження зовнішнього незалежного оцінювання процесів забезпечення якості юридичної освіти на факультеті адвокатури за означеною Методикою,

• viprobuвання-v-por/

⁵ «Вступний іспит у магістратуру за технологією ЗНО складатиме 16 892 особи» / Український Центр Оцінювання Якості Освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://testportal.gov.ua/2017/07/26/vstupnyj-ispit-u-magistraturu-za-tehnologiyeyu-zno-skladatyme-16-892-osoby/>

⁶ Ділейн Свенсон, Фінлей Янг (2014). Методика незалежного зовнішнього оцінювання процесів забезпечення якості юридичної освіти (Delaine Swenson, Finlay Young (2014). Methodology for Interdependent On-Site Legal Education Quality Assessment/http://www.fair.org.ua/content/library_doc/External_Assessment_Methodology_ENG.pdf

⁷ Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), Травень 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf

яка вже потребувала оновлення через те, що у травні 2015 року європейські міністри, відповідальні за вищу освіту у Європейському просторі вищої освіти, затвердили оновлену версію Європейських стандартів та рекомендацій забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (ЄСР). З огляду на цей факт Програма USAID «Нове правосуддя» залучила експертну групу з числа національних і міжнародних експертів для внесення змін до Методики і вже на такій основі у березні 2017 року було проведено оцінювання якості освіти на факультеті адвокатури НУОЮА.

Щойно завершена оцінка якості правничої освіти в Інституті підготовки кадрів для органів юстиції України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (далі – Інститут) підтверджує, що певні висновки по кожному ключовому елементу забезпечення якості за результатами трьох попередніх оцінювань в ЛНУ, ЧНУ та НУ ЮОА, значною мірою застосовні й до Інституту.

Перед командою експертів стояли такі завдання:

- підготуватися до незалежної зовнішньої оцінки якості правничої освіти Інституту з урахуванням положень **Методики проведення зовнішньої незалежної оцінки якості правничої освіти** (далі – Методики), вдавшись до таких дій :
 - (а) здійснити неупереджену оцінку змісту веб-сайту Університету та Інституту
 - (б) проаналізувати обсяг та контент публічно доступної інформації про Університет загалом і Інститут зокрема,
 - (в) опрацювати надану адміністрацією експертній групі базову інформацію,
 - (г) підготувати й провести анонімне онлайн опитування представників адміністрації, викладачів, студентів, випускників Інституту і їхніх роботодавців, й узагальнити його результати.
- Як передбачено Методикою безпосередньо в Університеті провести робочі зустрічі, фокус групи з числа представників ключових груп учасників навчального процесу, відвідати лекційні/семинарські заняття, тощо для отримання повної картини організації навчання студентів з урахуванням внутрішньої системи забезпечення якості правничої освіти в Університеті загалом, і в Інституті зокрема. По завершенні візиту поінформувати адміністрацію Університету про попередні результати і погодити терміни надання проекту звіту та дату його публічної презентації.
- На основі результатів оцінки підготувати проект звіту з рекомендаціями щодо шляхів покращення якості правничої освіти на рівні Інституту, Університету та МОНу через внесення змін до положень/політики про правничу освіту, обговорення існуючої політики, практик та процедур в галузі правничої освіти у світлі національних вимог до якості правничої освіти, а також міжнародних/ європейських стандартів, рекомендацій й найкращого досвіду.
- Вичитати переклад проекту звіту українською мовою та працювати з представниками Університету для отримання викладених в письмовій формі детальних відгуків щодо обґрунтованості висновків у проекті звіту з рекомендаціями, які будуть розглянуті групою експертів та враховані, де це виправдано.
- Підготувати остаточну версію звіту з рекомендаціями, взявши до уваги та надаючи коментарі щодо відгуків, одержаних від керівництва правничої школи. Забезпечити адекватне відображення змісту зауважень в англійській версії звіту.

- Підготувати презентацію ключових висновків Звіту в форматі Power Point для публічного обговорення звіту за участі керівництва правничої школи та інших заінтересованих сторін.

II. КОРОТКИЙ ВИКЛАД РЕЗУЛЬТАТІВ ОЦІНЮВАННЯ

Цей звіт підготовлено за результатами проведення зовнішньої оцінки якості правничої освіти в Інституті підготовки кадрів для органів юстиції України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (далі – Інститут юстиції), виконаної групою міжнародних та українських експертів. Проект впроваджено Програмою USAID «Нове правосуддя» за фінансування Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) з метою здійснити оцінку та розробити конкретні рекомендації щодо покращення, за потреби, якості правничої освіти в Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого з поширенням їх до врахування в національній системі юридичної освіти загалом.

Оцінка проведена відповідно до Методики зовнішньої незалежної оцінки якості правничої освіти, розробленої консультантами Проекту USAID «Справедливе правосуддя» в 2014 році і оновленої в 2017 році відповідно до «Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти» (ЄСП) в редакції 2015 року.

У Методичі визначено п'ять ключових груп заінтересованих сторін, які мають бути залученими до процесу оцінки, а саме: адміністрація та керівництво; викладачі; студенти, випускники та роботодавці з юридичної сфери. Відповідно до оновленої Методики під час процесу оцінки були застосовані різноманітні методи дослідження, серед яких: онлайн опитування; особисті співбесіди; обговорення в фокус-групах; спостереження за викладанням; перегляд відповідних документів і підручників, екзаменаційних завдань та письмових робіт студентів.

Критерії оцінки якості згруповані в десять базових елементів, що формують систему для ключових результатів в межах конкретної складової, і сприяють формуванню конкретних рекомендацій, похідних від результатів оцінки. Рекомендації мають конкретний й прикладний характер як для Університету та Інституту юстиції, так і для Міністерства освіти, яке адмініструє систему вищої освіти в Україні.

Це такі елементи: 1) політика та процедури внутрішнього забезпечення якості; 2) розробка та затвердження програм; 3) студентоорієнтоване навчання, викладання та оцінювання; 4) добір, успішність, визнання та атестація студентів; 5) викладацький склад; 6) навчальний план, навчальні ресурси, підтримка студентів; 7) інформаційний менеджмент; 8) публічна інформація; 9) постійний моніторинг і періодичність перегляду програм; 10) циклічне зовнішнє забезпечення якості.

Експертна група з приємністю констатує відкритість до співпраці та ретельність підготовки до процесу оцінювання адміністрації Університету, викладачів, працівників і студентів Інституту юстиції. Свідченням цього стало, наприклад, проведення у вересні 2017 Інститутом юстиції власної внутрішньої оцінки забезпечення якості і ознайомлення групи експертів з її результатами. Дані цього самооцінювання було також використано для підготовки цього звіту.

Позитивне середовище сприяло ознайомленню із здобутками правничої школи та повною мірою дослідженню предметних і сфер оцінки для підготовки змістовного звіту. Експерти відзначили готовність викладачів і адміністрації Університету покращити якість

правничої освіти, їх інтерес до сучасних методів викладання та бажання їх впроваджувати. Експерти також засвідчили зусилля адміністрації та викладачів продовжувати працювати щодо забезпечення якості юридичної освіти у багатьох сферах, про які зазначено у звіті. Деякі рекомендації з цього звіту попередньо були визначені як цілі Університету на найближчі кілька років.

Детальні висновки і рекомендації містяться в повному звіті. Нижче подано ключові рекомендації за кожною складовою:

Елемент 1: Політика внутрішнього забезпечення якості

Університет має розробити власну достатньо деталізовану систему забезпечення якості, яка би забезпечувала постійну оцінку та покращення процесу викладання, проведення іспитів і оновлення програм факультету. Університету слід створити структурний підрозділ, який би займався політикою та внутрішніми процедурами забезпечення якості юридичної освіти.

Попри те, що тимчасово управління якістю освіти здійснює навчально-методичний відділ, такий структурний підрозділ в штаті Університету повинен мати незалежний статус із реальними повноваженнями, окреме приміщення відповідного розміру для здійснення його функцій та проведення тренінгів, штатні посади для персоналу. Його персонал не має підпорядковуватися жодному завідувачу чи інституту (факультету), а має сприяти досконалості викладання в Університеті, а згодом – і в Україні в цілому. Необхідно розробити спеціальний інструмент для регулювання діяльності органу по горизонталі, залучивши широке коло заінтересованих сторін. Особливо важливо, щоб персонал цього новоствореного органу брав участь у розробці інструментів управління його діяльністю за участі адміністрації, викладацького складу та студентів. «Гарний початок роботи» новоствореного органу є важливим для забезпечення автономії та самовдосконалення у його подальшій роботі.

Для початку, внутрішні процедури забезпечення якості освіти повинні використовувати методи та прийоми, що застосовувалися експертами при проведенні цієї оцінки. Важливо, щоб процес оцінки був стандартизованим, анонімним та регулярним. Методи мають бути як кількісними, так і якісними. Кількісні дані повинні містити інформацію про оцінки, кількість студентів, що бажають проживати в гуртожитках і фактично там проживають, кількість і дані про працевлаштування випускників тощо. Якісні дані повинні ґрунтуватися на письмових відгуках та співбесідах зі студентами, випускниками, викладачами та адміністрацією. Новостворений підрозділ мав би регулярно здійснювати моніторинг відповідності кількості/частки вибіркового дисциплін, що фактично викладаються, вимогам закону та запитам студентів.

Студентам слід надати легкі в реалізації можливості змінити спеціалізацію на другому чи третьому курсі бакалавріату. Кожні п'ять років Університет повинен переглядати свою структуру для забезпечення прозорості, відповідності вимогам часу та справедливості. Університет має розглянути можливість створення нових кафедр права ЄС та кафедри з питань професійної відповідальності правника/протидії корупції.

Слід регулярно (кожного семестру) здійснювати оцінювання кожного курсу та проводити систематичні внутрішні опитування, розроблені на основі офіційних положень та з урахуванням найкращого досвіду та думки заінтересованих сторін. Необхідно забезпечити

анонімність респондентів, що беруть участь в опитуваннях і заповнюють форми. Бажано використовувати електронні засоби збору інформації під час опитувань і оцінювання курсів. Форми оцінювання необхідно зберігати в нейтральній захищеній папці до виставлення оцінок і подальшого надання відповідному працівнику для оцінки та самовдосконалення.

Вченій раді Університету слід переглянути свої повноваження, передбачені Законом України «Про вищу освіту», статутом Університету та його положенням, і делегувати деякі з них, де це доцільно, Вченій раді Інституту юстиції. Делеговані повноваження мають бути достатньо чіткими, конкретними і належним чином доведені до відома керівництва, кафедр і студентів Інституту. Перегляд повноважень Вченої ради Університету бажано здійснювати кожні п'ять років. Такі зміни мають сприяти поліпшенню реалізації Інститутом своїх прав, а не лише бути формальними змінами на виконання певних вказівок.

Університету також було б доцільно розглянути можливість утворення Почесної або Поважної консультативної ради Університету, до якої входять поважні випускники і практикуючі юристи. Вона повинна бути гнучкою в своїй діяльності та не мати жодних контрольних повноважень щодо Університету. Робота в Раді має бути добровільною, бути престижною, а її рекомендації мають належним чином розглядатися. Консультативна рада може пропонувати важливі вдосконалення до навчального плану або навчального процесу загалом з практичної точки зору. Добір членів Консультативної ради має, перш за все, ґрунтуватися на заслугах, бути прозорим і справедливим і враховувати найкращий міжнародний досвід у цій сфері.⁸ Університету слід визначити завдання або мету Ради. Недостатньо, щоб функції такої Ради виконувались Асоціацією випускників Університету чи замовниками освітніх послуг.

В Університеті завершено роботу над власним Кодексом академічної етики, проте його ще не впроваджено. Варто відзначити зусилля університетської спільноти у такому досягненні. Проект Кодексу академічної етики має передбачати більш детальні процесуальні правила стосовно порушень академічної етики, а саме: він має описувати, як формується Виконавчий комітет і як він вирішує питання щодо етичних порушень. Для того, щоб ця система мала повагу в Університеті та впроваджувалася належним чином, студенти мають бути якомога більше залучені до процесу його розробки та до подальшого його впровадження і дотримання. Аспірантів слід попросити висловити свою думку щодо того, як має виглядати система честі/академічної доброчесності на рівні з бакалаврами та магістрами. У той час, як Кодекс академічної етики має зосереджуватися на правилах етики та їх дотриманні, Університет має розглянути можливість доповнення проекту Кодексу документом, де викладені принципи і цінності, що зосереджуються на ідеалах і прагненнях етичної університетської спільноти. Попри те, що представники трудового колективу Університету проголосували за розробку та впровадження до 2019 року Кодексу академічної доброчесності, змістовне залучення студентів до такого процесу є дуже важливим.

Цілі стратегічного плану розвитку Університету на 2016-22 рр. мають бути досягнуті якомога скоріше. Повинні існувати механізми внесення поточних змін до Стратегічного

• _____
⁸ Щоб дізнатися більше про діяльність і завдання Консультативної ради, див. звіт Програми «Нове Правосуддя» “Зовнішні консультативні ради правничих шкіл. Важливість, впровадження, найкращий досвід”, 2017 р.

плану, щоб цей інструмент функціонував як живий документ, а не як жорстка програма, що не підлягає жодним змінам. При внесенні змін до існуючого плану чи при прийнятті нового, Університет має дослухатися до всіх заінтересованих сторін і брати на себе зобов'язання забезпечити успішне впровадження Стратегічного плану.

І п'ятирічний Стратегічний план, і план заходів реалізації Стратегії розвитку Університету на 2017 рік повинні стати більш конкретними у своїх цілях і графіку виконання. У річних планах заходів із реалізації Стратегії слід визначати різних представників з числа адміністрації, завідувачів кафедр, викладачів і студентів як осіб відповідальних за впровадження, виконавців або заінтересованих сторін, чию думку слід враховувати.

Університет та Інститут повинні сприяти співпраці з випускниками через Асоціацію випускників, запрошуючи випускників до участі у процесі присудження спеціальних стипендій і нагород, читанні лекції та проведення практичних навчань, надання юридичних консультацій та внесення пропозицій щодо вдосконалення процесу навчання. Асоціація випускників має розглянути можливість створення спеціалізованих підгруп випускників певних правничих професій (тобто підрозділ прокурорів, адвокатів, суддів) для розробки програми випускників у конкретних галузях.

Слід розглянути можливість включення почесних випускників до пропонованої Консультативної ради. Практику стажування студентів у юридичних офісах випускників слід відновити і зміцнити за співпраці з Асоціацією випускників.

Елемент 2: Розроблення і затвердження програм

Студенти повинні бути більш залученими до процесу внесення змін/доповнень навчальних планів і мати реальну можливість надавати свої рекомендації щодо вдосконалення занять. Це має відбуватися на рівні кафедр та факультету/інституту та має узгоджуватися з більшим залученням викладачів на цих рівнях, як описано в Елементі 5 цього звіту.

Гнучкість повинна бути невід'ємним елементом в процесі розробки навчальних програм, особливо в частині розвитку знань, необхідних для застосування в різних галузях права, зважаючи на нестабільність законодавства.

Ключовою вимогою до змісту навчальної програми в Інституті юстиції має бути розвиток юридичних навичок, які мають бути включені до навчального плану та в кожен окремий курс відповідно. Це має стати її обов'язковим компонентом. Юридичні навички включають усні та письмові навички студентів до адвокації, юридичну аргументацію і аналіз, вміння вести переговори, критичне мислення, практичне розуміння судового процесу тощо.

Формування юридичних навичок має бути інтегровано у контекст заняття і визнано ключовим аспектом навчальних планів. Ключовим аспектом цього включення повинно бути те, що студенти отримують бали та кредити за діяльність, пов'язану із розвитком юридичних навичок. Це включає в себе відповідно й кредити за роботу в юридичній клініці та інші види практично спрямованого навчання. Критичне мислення є важливою складовою всіх занять з розвитку юридичних навичок.

Університет має розглянути можливість дозволити студентам обирати інститут або

факультет, а відтак, спеціалізацію, наприкінці другого року навчання на бакалавраті. Впродовж перших двох років студенти бакалаврату можуть вивчати ключові курси, які є основними та загальними для усіх на факультеті, створеному для цих двох перших років навчання, а тоді студенти могли би обирати інститут/факультет, де вони бажають продовжити навчання після базової підготовки. Це би дозволило студентам робити більш свідомий вибір професії.

Інститути/факультети могли би також створювати більш сконцентровану програму для студентів останніх курсів, які зацікавлені в конкретній спеціалізації, замість того, щоб зосереджуватися на загальній освіті на першому і другому курсах.

Навчальний план та програми індивідуальних занять мають регулярно переглядатися, щоб виявити де і як саме в них можуть бути включені елементи етики, в тому числі й юридичної та філософії прав людини. Це має відбуватися в комплексі з чітким розумінням того, якими знаннями про елементи етики та розуміння природи прав людини студенти повинні володіти під час і по завершенню навчання в своїй професії та загалом у суспільстві.

Навчальний план має містити, поряд з курсом деонтології, обов'язковий курс з професійної юридичної етики на всіх факультетах/інститутах. В останні роки навчання та у спеціалізованих курсах його можна додати для більш детального вивчення обов'язків професійної юридичної етики в конкретній юридичній професії залежно від спеціалізації інституту/факультету.

Практику Європейського суду з прав людини слід включити до курсів, що викладаються бакалаврам і магістрам. Не лише курси з захисту прав людини мають включати практику ЄСПЛ, а й також курси з цивільного права, цивільного процесу, кримінального права, кримінального процесу, адміністративного права, адміністративного процесу тощо. Викладачам слід розглянути можливість включення складової прав людини до всіх курсів.

Університет має якомога швидше виконати вимогу забезпечення наявності 25% вибіркового дисциплін.

Студентам слід надати реальну можливість обирати індивідуальні заняття через вибіркові дисципліни, особливо на третьому і четвертому курсах. Інститути/факультети та куратори не повинні втручатися в цей процес, робити такий вибір за студентів або спонукати студентів для вибору певного курсу.

Університет повинен розглянути можливість запровадження університетської системи курсів вибіркового дисциплін, визначивши певні аудиторні години в тижні, коли кожна кафедра пропонує лише вибіркові курси і студенти кожного інституту/факультету можуть вільно обирати ті дисципліни, в яких вони зацікавлені. В цей час жоден інститут/факультет не повинен призначати обов'язкові дисципліни в розкладі, щоб студентам не доводилося обирати між обов'язковими та вибічковими дисциплінами. Окрім цього, студенти 3 і 4 курсу бакалаврату і студенти-магістри могли би вивчати ці дисципліни як вибіркові від будь-якого інституту/факультету, що би сприяло більшій освітній різноманітності студентів і викладачів.

Елемент 3: Студентоорієнтоване навчання, викладання та оцінювання

Університет має заохочувати студентів до активної участі у процесі навчання – як під

час формування, розробки та затвердження програм, так і під час проходження навчальних курсів. Для цього Університет може використовувати анонімні опитування серед студентів, викладачів, випускників і практикуючих юристів, публічні обговорення проекту програм, спільні збори студентів і їхніх органів самоврядування для з'ясування їхніх думок про поточні програми і бажані зміни і додатково – оцінювання всіх курсів і викладачів студентами.

Університет міг би також розглянути можливість створення Інституту творчої юридичної освіти, орієнтованого на розвиток інноваційного навчання і активної участі студентів в процесі навчання.

Університету не слід недооцінювати важливість питання юридичної етики при розробці всього навчального процесу, про що вже було описано в Елементі 2.

Для забезпечення більшої обізнаності студентів із професійними юридичними реаліями Університету слід запрошувати на систематичній основі практикуючих юристів з різних галузей права, включаючи випускників, для демонстрації різних етичних дилем, які виникають у юридичній практиці, та для обговорення зі студентами можливих шляхів вирішення цих дилем.

Університету слід забезпечити вироблення внутрішньої політики з урахуванням різноманітних потреб і очікувань студентів, включаючи гнучкість графіку, ефективну комунікацію між викладачем і студентом, враховуючи індивідуальні здібності та потреби студентів.

Методи, що використовуються для викладання, також мають бути різноманітними, багатофункціональними та спрямованими на розвиток різних навичок, залежно від навчальних цілей та вимог ринку праці.

Іспити слід розглядати не як засоби навчання, а виключно як метод оцінювання знань. Відтак, Університету слід застосовувати таку систему іспитів та тестування, які би відповідали вимогам об'єктивного та незалежного оцінювання.

Автоматизована система управління навчанням (АСУ) повинна належним чином функціонувати та слугувати платформою для всебічного обміну інформацією між адміністрацією, викладачами та студентами університету під час навчального процесу. Університет має забезпечити обізнаність працівників і студентів з її функціями та роботою.

Університету доцільно переглянути політику, щоб виключити можливість різного ставлення до студентів. Одним із можливих кроків у цьому напрямі є скасування системи студентського старостату.

Університету слід забезпечити, щоб критерії, положення та процедури оцінювання не лише були чітко визначені, але й належним чином оприлюднювалися та застосовувалися справедливо і послідовно.

Анонімне тестування сприяє більш об'єктивному та незалежному оцінюванню. Автоматичне тестування може також знизити навантаження на викладачів, і зусилля викладачів можна спрямувати на більш продуктивні види викладацької діяльності, такі як

організацію та виконання групового проекту зі студентами, організацію дебатів та ін.

Університету та Інституту варто було б запровадити механізми, які би стимулювали активне залучення студентів до освітньої діяльності.

Університету в цілому слід якомога швидше запровадити письмове оцінювання для кожного курсу в кожному семестрі. Таке оцінювання має бути організоване таким чином, щоб забезпечити повну анонімну оцінку студентом кожного курсу та викладача за різними пунктами, що стосуються змісту курсу, методів викладання та оцінювання.

Ця система має бути запроваджена на основі найкращого досвіду та з урахуванням відгуків викладачів і студентів. Запровадження такої системи також має передбачати, яким чином ці оцінювання будуть використовуватися при перегляді навчального плану та роботи викладачів.

Університету слід забезпечити ефективні та прозорі процедури розгляду скарг, що стосуються поведінки та дій осіб. Такі процедури можуть ґрунтуватися на Кодексі академічної етики Університету та залучати представників різних заінтересованих заінтересованих сторін.

Процедури оскарження оцінок (зокрема, визначені в пункті 4.12 Положення про організацію навчального процесу) мають викликати довіру, бути зрозумілими, ефективними та передбачати більше гарантій для студентів, в тому числі й процедурних.

Процес схвалення Кодексу академічної етики має бути прозорим на всіх стадіях та відкритим для всіх заінтересованих сторін, оскільки такий Кодекс стосується абсолютно кожного, хто бере участь в освітньому процесі. Повинні бути забезпечені технічні можливості і достатньо часу, щоб кожний бажаючий міг подати власні пропозиції: як на етапі розробки, так і на етапі створення остаточної версії документу.

Що стосується змісту Кодексу академічної етики, перш за все, він має бути дуже добре збалансований і недискримінаційний. Університет має дуже чітко визначити, виконання яких положень цього майбутнього документу може бути забезпечене, а відтак, вони мають бути викладені як обов'язкові правила поведінки, і які норми мають вважатися рекомендованими правилами поведінки.

Елемент 4: Добір, успішність, визнання й атестація студентів

Університету слід подбати про те, щоб процедури допуску та критерії визначення успішності студентів на усіх рівнях були прозорими та справедливими. Така інформація має бути доведена до студентів безпосередньо і завчасно, так аби вони знали в напевно, що вони повинні зробити/знати/демонструвати, коли їх оцінюють, щоб бути відібраним і успішно скласти конкретний курс або програму.

Такі вимоги і критерії повинні бути розроблені на основі цілей і завдань дисципліни й відповідати їм.

Там, де це можливо, Університет з урахуванням положень Лісабонської конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в європейському регіоні і пояснювальних документів до неї⁹ має визначити і закріпити розумні критерії для допуску, визнання та показників успішності студентів.

Слід розглянути, за можливості, формат забезпечення процедури перездачі іспитів або просто в межах загальної процедури передбачити декілька спроб здати іспит для студента, який бажає отримати кращу оцінку, а не просто «склав» чи «не склав». Це може бути досить легко, якщо екзаменування буде в цифровій формі (наприклад, на платформі Moodle чи EduBrite) та перевірятиметься автоматично.

При розробці форми оцінювання – чи то певного курсу, чи то будь-якого іншого оцінювання чи моніторингу – слід спершу враховувати та визначати мету такого тестування, а тоді обирати метод, що найкраще підходить для її досягнення. Слід запровадити та використовувати, де це доцільно, поєднання різних методів тестування.

Участь у практичних заняттях є важливим методом юридичної освіти та способом ефективного навчання студентів. Університет має це заохочувати шляхом надання кредитів, наприклад, як альтернативу письмовим курсовим роботам.

Студентам слід надати вибір – провести наукове дослідження та захистити роботу або, наприклад, взяти участь у змаганнях для студентів-правників, а в разі гарного результату – отримати оцінку за тією самою шкалою, що й при оцінюванні письмової роботи. Наприклад: сформувавши правову позицію у справі для Міжнародного конкурсу судових дебатів імені Джессапа чи іншого змагання, що значно складніше та потребує більше знань, ніж написання звичайної роботи. Більше того, оскільки сам конкурс англійською, така участь дає додаткову цінність для розвитку знань в міжнародному праві та іншомовних професійних навичок.

Надання кредитів за практичні роботи також посилить важливість цієї форми освіти та визнає її як важливу частину навчального плану Інституту та Університету в цілому.

Елемент 5: Викладацький склад

Університету слід продовжити просувати академічні ініціативи працівників. Наприклад, Університет може виділити кошти для заснування спеціальної премії за вагомі академічні дослідження на основі індексу цитувань або інших факторів, або співробітнику, який керував організацією навчального судового процесу чи іншого практичного навчання. Така премія може надаватися певному викладачу за результатами таємного голосування серед працівників Університету або керівництвом Університету.

• _____
⁹ Конвенція про визнання кваліфікацій з вищої освіти у Європейському регіоні, Лісабон, 11 квітня 1997 року. – European Treaty Series|165. – Офіційний переклад. - [електронний ресурс] – режим доступу:

http://pehea.in.ua/sites/default/files/documents/2015/12/27/konvenciya_pro_vyznannya_kvalifikaciy_z_vyshchoyi_osvity_v_yevropeyskomu_regioni_1997.pdf

Університету слід визнати, що розвиток викладачів має відбуватися не лише в галузі особистих наукових досягнень, але й також через вдосконалення їх здатності навчати, наставляти і розвивати студентів. Професійний розвиток має включати педагогічну майстерність, а також основні сфери правових знань.

Університету слід розглянути можливість залучення до навчального процесу викладачів без наукових ступенів, але з достатнім практичним досвідом і навичками, і створити систему «професор з практики» в Університеті.

Викладачі мають визнати, що такі методи викладання, як навчальний судовий процес або робота в юридичній клініці є не менш вагомими, ніж наукові методи юридичної освіти, традиційне дослідження та письмові роботи і слід забезпечити, щоб викладачі, які працюють з цими «практичними» методами, отримували визнання за свою роботу і така робота заохочувалася як легітимна форма юридичної освіти в університеті.

Університет має розробити програму для всіх викладачів з питань сучасних інтерактивних методів викладання. Ця програма має включати: підготовку з питань сучасних інтерактивних методів викладання для всіх викладачів; очікування Університету та Інституту, що ці методи будуть використовуватися на всіх заняттях; підтримку викладачів у розвитку цих навичок; вимогу необхідності проходження викладачами відповідної підготовки при вступі на посаду; включення використання методів викладання до критеріїв оцінювання викладачів.

Дуже важливо, щоб усі лекційні зали були обладнані комп'ютерами та проекторами по мірі залучення ресурсів.

Слід забезпечити додаткові можливості для викладачів по навчанню та проведенню досліджень за кордоном, подбати про запровадження більшого обсягу вивчення іноземних мов. Викладачі повинні отримувати заохочення до участі в таких програмах і, де це є можливим, Університет має акумулювати та спрямовувати додаткові ресурси для викладачів по обміну міжнародним досвідом.

Університету слід забезпечити створення додаткових можливостей для викладачів, які будуть залучені до управління кафедрами, факультетами або Університетом.

Елемент 6: Навчальний план, навчальні ресурси та підтримка студентів

Враховуючи специфіку студентської аудиторії, методика викладання має поєднувати як андрагогічні, так і педагогічні підходи, методи та принципи, тобто “слухати, вивчати і робити”.

Університету слід акумулювати знання студентів і викладачів Університету, які вже мають певний зовнішній досвід навчання і викладання, належним чином застосовувати та включати нові або альтернативні підходи на основі свого внутрішнього потенціалу.

Університету слід збільшити кількість працівників, що працюють в юридичній клініці. Університету слід також виділити додаткові приміщення для діяльності юридичної клініки ближче до центрального корпусу Університету. В юридичній клініці слід приділяти більше уваги юридичній підготовці студентів та посилити професійний супровід студентів. До

навчального плану слід включити спеціальний курс з питань юридичної клініки, формування досвіду ведення переговорів та інших практичних юридичних навичок, а студенти мають отримувати кредити за роботу в клініці. Університету слід також розглянути можливість створення кількох юридичних клінік або кількох відділів в межах існуючої клініки, можливо, закріплених за різними інститутами (факультетами), та які спеціалізуються на різних аспектах права, наприклад, клініка сімейного права, клініка податкового права, клініка трудового права тощо.

Більшу увагу слід приділяти розвитку «м'яких» навичок (soft skills), включаючи критичне мислення та юридичне письмо, юридичне обґрунтування, складання документів, самопрезентацію, ефективне управління часом, загальне та ділове адміністрування і управління проектами, емоційний інтелект, командну роботу, листування та ін.

Студенти повинні мати достатній та у зручний для них час доступу до бібліотечних ресурсів, а відтак, бібліотека має працювати хоча би до 20:00 з понеділка по суботу. Для запровадження такого графіку роботи працівників бібліотеки доцільно організувати в дві зміни, наприклад, з 8:30 до 14:30 і з 14:30 до 20:30.

Адміністрації Університету варто подумати над створенням окремого підрозділу який відповідатиме виключно за організацію і супровід практики студентів та створити ефективні процедури для забезпечення процесу проходження студентами продуктивної практики.

Університету слід підтримувати постійний зв'язок з установами, що є базами практики, та здійснювати моніторинг якості такої практики.

Важливо, щоб Університет подумав над коригуванням навчального плану таким чином, щоб студенти могли ефективно вивчати відповідні іноземні мови. Програми вивчення іноземної мови обов'язково мають сприяти оволодінню юридичною лексикою та термінологією, наприклад, юридична англійська (англійська для юристів), юридична німецька, юридична французька тощо. Курси англійської мови слід розширити з одного до, мінімум, двох років у програмі бакалавра. Якщо можливо, студенти третього курсу і магістри повинні мати курс професійної англійської мови.

Включити до навчальної програми основні курси з іноземною мовою викладання. Ці програми можуть викладатися студентам старших курсів бакалаврату і магістратури. Курс іноземною мовою має отримати відповідні кредити як частина навчального плану.

Елемент 7: Інформаційний менеджмент та адміністрування

Автоматизована система управління навчальним процесом (АСУ) (<http://acs.nlu.edu.ua/>) має належно функціонувати, щоб необхідну інформацію про навчальні програми можна було легко збирати, аналізувати та використовувати.

Університет повинен регулярно переглядати способи збору та використання інформації, що могло би допомогти при оцінюванні програм і розробці інноваційних підходів.

Університет і факультет повинні вжити кроків для зміцнення та сприяння діяльності студентських рад; про компетенції та процедури студентських органів самоврядування слід

повідомляти студентам належним чином на регулярній основі. Слід вжити заходів для посилення участі та ролі студентських рад на рівні інституту/факультету, де це доцільно.

Про збори студентських рад необхідно належним чином оголошувати заздалегідь, а реалізація їхніх функцій має бути доступною для всіх студентів, збори мають бути відкритими та прозорими.

Безпосередня комунікація за допомогою електронних (комп'ютерних) засобів робить процес комунікації між учасниками освітнього процесу ефективнішим і швидшим. Вона заощаджує час, знижує можливість непорозуміння через «зіпсований телефон» та можливу упередженість або прихильність при використанні системи контролю.

Університету та Інституту слід, перш за все, забезпечити технічну складову будь-якої електронної комунікації. А вже потім адміністрацію та викладачів, а також студентів поінформувати про те, як, коли і для чого вони можуть нею користуватися. Фактично, електронна комунікація пропонує величезну кількість конструктивних функцій, що включають, але не обмежуються, складанням навчального плану, завдань для студентів; формуванням їх у різні групи для різних проектів та діяльності в межах навчальних програм; проведенням оцінювань і виставлення оцінок, опитувань і багато іншого.

В світлі наших рекомендацій щодо системи дійсно вибіркового дисциплін і рекомендацій щодо занять іноземною мовою, Університету слід переглянути свою систему встановлення розкладу занять для внесення розумних змін з метою забезпечення можливостей для студентів вчитися поза межами своїх інститутів/факультетів та поза межами своєї групи. Розклад слід скласти таким чином, щоб студенти могли обирати ці альтернативи тоді, коли не проводяться обов'язкові дисципліни, щоб уникнути безпосереднього конфлікту.

Елемент 8: Публічна інформація

Університет повинен приділяти більше уваги до оприлюднення інформації про програми «Бакалавр» і «Магістр», а саме: визначати обов'язкові курси, курси в рамках спеціалізації та вибірково дисципліни. Це би зміцнило відображення змісту програм «Магістр» з подвійним дипломом та атестаційних курсів.

Університету слід забезпечити, щоб АСУ використовувалася на максимум її можливостей і функцій, як це описувалося в попередньому Елементі 7.

Усі опубліковані матеріали Асоціації випускників мають бути оцифровані та викладені онлайн.

Саме на веб-сайті Університету, а не на веб-сайтах вступної кампанії, репозитарію чи

АСУ необхідно викласти перелік курсів за програмами «Бакалавр» і «Магістр». Слід чітко зазначити, яка кафедра забезпечує курс, в якому інституті (факультеті), рік навчання, цільову аудиторію курсу та результати навчання. Це слід зробити таким чином, щоб забезпечити поінформованість потенційних студентів, коли вони роблять свідомий вибір своєї майбутньої освіти, професії та спеціалізації. Інформація про програми та курси має бути достатньо детальною та містити інформацію про зміст курсу, необхідні навички, кількість лекцій (семінарів) та форму оцінювання (іспит або інше). На даний момент на веб-сайті Університету можна знайти часткову інформацію про бакалаврські та магістерські програми і відповідно отримати загальне уявлення про навчання без відповідної деталізації.

Хоча внутрішні положення, а саме: Положення про організацію навчального процесу та Положення про моніторинг знань студентів, доступні на веб-сайті Університету, було би краще для користувачів надати додаткову спрощену інформацію про критерії оцінювання та процедури в окремому розділі сайту Університету.

Веб-сайт має містити інформацію про працевлаштування випускників та можливості працевлаштування. На веб-сайті Університету слід більше зосередитися на кількісних даних, включаючи статистичну інформацію про досягнення студентів, успішність і кількість відрахованих студентів.

Університету слід і далі забезпечувати наявність усіх письмових робіт і дисертацій на веб-сайті навіть через три місяці після публічного захисту.

Елемент 9: Постійний моніторинг і періодичність перегляду програм

Процедури моніторингу програм та навчальних планів мають бути достатньо гнучкими, відповідати сучасним змінам і вимогам ринку юридичних послуг та глобальним тенденціям вищої освіти, включаючи, але не обмежуючись академічною мобільністю студентів.

До процесу розробки та внесення змін до програм мають бути залучені всі зацікавлені сторони, тобто – Університет, завідувачі та адміністратори кафедр, факультетів і студенти, а також практикуючі юристи.

Університету слід розглянути можливість запровадження процедур, які би дозволили розвиток експертної оцінки з боку колег (peer review) і розвитку програм з усіма зацікавленими сторонами, включаючи студентів, на основі партнерства.

Елемент 10: Циклічне зовнішнє забезпечення якості

Університету слід і далі проводити зовнішнє оцінювання, підтримувати механізми та процедури ефективною оцінки і впровадження рекомендацій за результатами такої оцінки.

Університет міг би застосувати механізми внутрішньої оцінки на різних рівнях – кафедра, факультет, університет загалом і для різних цілей, таких як дослідження певної теми (наприклад, академічна свобода, система оцінювання, розробка навчального плану тощо).

Створення консультативних рад також значно сприятиме ефективності зовнішнього та внутрішнього забезпечення якості.

Команда з оцінки висловлює свою глибоку вдячність керівництву Університету та Інституту, іншим представникам адміністрації, всьому професорсько-викладацькому складу, студентам, випускникам та їхнім роботодавцям і працівникам Програми «Нове правосуддя» за підтримку й допомогу в проведенні оцінки та рівень їхньої відданості модернізації якості правничої освіти в Україні.

III. МЕТОДИКА

Згідно з *Методикою* і на основі досвіду проведення трьох попередніх пілотних оцінювань, це оцінювання базувалося на низці первинних та вторинних джерел інформації. Для отримання даних про сприйняття якості юридичної освіти в Інституті юстиції для пілотного оцінювання проводилося онлайн опитування п'яти груп респондентів: нинішніх студентів-правників, випускників Інституту, викладачів, адміністрації юридичного факультету і роботодавців.

Опитувальники поступово розповсюдили за два тижні до робочого візиту до правничої школи, електронною поштою за адресами респондентів, які зібрала і запропонувала сама правничка школа, а також довелося надсилати лист-нагадування на зазначені електронні адреси виходячи із досвіду попереднього оцінювання. Опитувальники заповнювалися анонімно за допомогою онлайн-системи, для заохочення відвертих та конструктивних відповідей. Запитання базувалися на узгоджених критеріях та показниках, і мали на меті забезпечити основу для порівняння різних груп респондентів. Для забезпечення простоти узагальнення та порівняння відповідей використовувалася п'ятибальна «шкала Лайкерта» (учасники зазначають одну з відповідей, а саме, чи вони цілком погоджуються, погоджуються, нейтрально оцінюють, не погоджуються або категорично не погоджуються з наведеним твердженням). Окрім того, студентам ставили запитання про курс, на якому вони навчаються, випускникам – про те, коли вони закінчили навчання і яка сфера їх діяльності, а викладачам – про їхній педагогічний стаж. Наприкінці кожного опитувальника містилася невелика кількість запитань відкритого типу, які стосувалися сильних та слабких сторін правничої школи. Викладачам ставили особливі запитання відкритого типу про інтерактивні методи викладання, які вони застосовують.

Загалом від п'яти груп респондентів в Інституті юстиції отримано 338 заповнених опитувальників: 216 від студентів (а електронні запрошення надіслали значно більшій кількості студентів), 39 від випускників, 73 від викладачів та 7 від адміністраторів. На жаль, лише 3 роботодавці повернули заповнені опитувальники, тому результати опитування відображають результати аналізу опитувань серед усіх груп респондентів, але у випадку з роботодавцями ці результати недостатньо репрезентативні.

Під час візиту були також проведені бесіди з ключовими представниками усіх п'яти груп заінтересованих сторін: адміністраторів, викладачів, студентів, випускників та роботодавців із правничої сфери – всього, понад 30 осіб. Серед них – представники місцевої організації адвокатів та судової гілки влади. Ці бесіди були частково структуровані, з використанням стандартизованих запитань закритого і відкритого типу. Частково структуровані бесіди надавали можливість в подальшому ставити нестандартні уточнюючі запитання для того, щоб детальніше дослідити ключові моменти, що виникли в ході опитувань та анкетування. Обговорення у фокус-групах (ОФГ) використовувалися для збору детальнішої інформації про конкретні питання і на конкретні теми, що виникали на основі опитувань та інтерв'ю. Ці ОФГ проводилися у групах із 6-1 осіб. Було проведено п'ять ОФГ.

Для оцінювання методики викладання в Інституті проводилися спостереження за викладанням в аудиторії.

Для забезпечення узгодженого аналізу занять в аудиторії використовувалась проста форма протоколу оцінювання, в якій містяться, з-поміж інших, запитання про методи, які застосовує викладач. Команда побувала на п'ятнадцяти різних заняттях. Було здійснено візит до юридичної клініки та бібліотеки.

IV. БАЗОВА ІНФОРМАЦІЯ

Юридичну освіту в Україні можна охарактеризувати як освіту на перехідному етапі. Радянська юридична освіта переважно базувалася на запам'ятовуванні, а не на розвитку навичок, але відтоді, як Україна стала незалежною, підхід дещо змістився в бік орієнтації на формування навичок, і це змусило юридичні навчальні заклади переглядати свої програми і робити їх більш конкурентними та практичними.

Раніше програми в юридичних навчальних закладах базувалися на питаннях теорії держави і застосуванні повноважень держави, зараз набув популярності новий підхід, що зосереджується на філософії, принципах права та захисті прав людини.

Утім, якість правничої освіти і надалі має суттєві недоліки. Хоча наразі в Україні є вищі навчальні заклади (ВНЗ), що випускають юристів, відповідно до незалежної рейтингової системи, лише п'ять із цих закладів, в тому числі Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, отримали від випускників, роботодавців та експертів більше 20 балів за 100-бальною шкалою. Водночас, в урядових звітах зазначається, що по всій країні один із дванадцяти випускників правничої школи працевлаштовується в своїй галузі знань.¹⁰

Юридичну освіту пропонують і державні, і приватні правничі школи. Більшість державних і правничих шкіл підпорядковуються Міністерству освіти і науки України, тоді як деякі – це структурні підрозділи відомчих університетів, (наприклад, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство охорони здоров'я, Міністерство сільського господарства, Міністерство культури).

Однак усі правничі школи здійснюють освітню діяльність на основі ліцензії, отриманої від Міністерства освіти і науки України. Ця ліцензія – дозвіл держави на зарахування певної кількості студентів до правничої школи. Процедура ліцензування визначається урядовими положеннями і характеризується кількісними і дуже формальним критеріями та вимогами.¹¹ Окрім ліцензування, є також процес акредитації навчальних програм правничих шкіл. Формально, процес акредитації – це підтвердження здатності правничої школи надавати якісну освіту. Втім, на практиці, процес акредитації є дублюванням процесу ліцензування, оскільки він все ще ґрунтується на тих самих кількісних критеріях.¹²

Існує три джерела фінансування юридичної освіти в Україні: державні кошти виділяє Міністерство освіти і науки, і студентів зараховують на навчання за кошти державного бюджету, публічні кошти виділяють й інші міністерства та органи місцевого

¹⁰ Див., наприклад, <http://www.osce.org/uk/ukraine/1839?download=true>

¹¹ Див. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2>

¹² Див., зокрема <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page2>

самоврядування, і є також приватне фінансування. У 2018 році вступ до вищих навчальних закладів здійснюватиметься на основі Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України в 2018 році, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 13 жовтня 2017 року № 1378. На відміну від досвіду попередніх років, коли університети отримували певну кількість місць державного замовлення, у 2018 році розподіл місць державного або регіонального замовлення здійснюватиметься за принципом «публічні кошти слідують за студентом, гідним таких коштів». Це впливає безпосередньо з пункту 6 розділу IV Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України у 2018 році. Дія зазначених вище Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти у 2018 році не поширюється на вищі військові навчальні заклади та військові навчальні підрозділи закладів освіти.

Певним викликом для реформи юридичної освіти в Україні є існування правничих шкіл, які не підпорядковуються Міністерству освіти і науки України. У таких правничих школах низький рівень підготовки випускників поєднується із вихованням світогляду підпорядкування вищому керівництву, що відповідно погіршує розвиток цінностей поваги до верховенства права, прав людини та не сприяє професійному розвитку юриста у демократичному суспільстві. Проблема також полягає в тому, що має місце нераціональне витрачання коштів Кабінетом Міністрів України на підготовку юристів у таких правничих школах.

Згідно із Законом «Про вищу освіту», в Україні юристи можуть отримувати диплом бакалавра та магістра. З 2015 року було скасовано ступінь «спеціаліста» – ще одну складову радянського підходу до вищої освіти. Майже 100% студентів-бакалаврів продовжують навчання для здобуття ступеню магістра, адже випускники можуть отримати доступ до правничої професії – чи то у вигляді юридичної практики, чи у науковій сфері – маючи і диплом бакалавра, і диплом магістра.

У 2016 році Міністерство освіти і науки за підтримки Проекту USAID «Справедливе правосуддя» та Координатора проектів ОБСЄ в Україні успішно реалізувало пілотне незалежне оцінювання студентів, які хотіли продовжити навчання на програмах магістра. У цьому оцінюванні застосовувалася технологія зовнішнього незалежного оцінювання, що раніше була успішно апробована під час вступних іспитів на бакалаврат, воно фактично складалося з трьох суб-тестів: «Тест на критичне, аналітичне та логічне мислення», «Тест на знання права», «Тест на знання англійської мови». 9 провідних правничих шкіл України взяли участь в цьому оцінюванні. З 2017 року з ініціативи Міністерства освіти і науки України незалежне оцінювання студентів, які хотіли б продовжити навчання на програмах магістра, стало проводитися на регулярній основі в усіх правничих школах в Україні. Це дозволило підготувати вірогідний рейтинг правничих шкіл, де випускники краще підготовлені. За результатами Єдиного фахового випробування зі вступу на магістратуру за спеціальністю 081 «Право» майже 20% вступників не подолали поріг «склав/не склав»¹³. Відповідно до пункту 1 розділу VII Умов прийому на навчання до

• _____
• ¹³«Міністр: ми оцінили випускників з права і жажнулися» [Електронний ресурс]. – Режим

закладів вищої освіти у 2018 році для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальністю 293 «Міжнародне право» також буде проводитись єдине фахове випробування з права.

Нині в Україні немає ані гарантованого стандарту юридичної освіти, ані чітко визначеної рамки кваліфікацій правничої професії. Зміст юридичної освіти, який пропонується, значною мірою орієнтований на проект стандарту юридичної освіти, що був розроблений ще у 2004 році, і визначається навчальним планом – нормативним документом вищого навчального закладу.

Систему оцінювання студентів в Україні взято з європейських стандартів – її змінено із п'ятибальної шкали на європейську 100-бальну шкалу (ECTS) (хоча іноді правничі школи поєднують елементи обох систем). Новий Закон «Про вищу освіту» вимагає, щоб вищі навчальні заклади застосовували процеси внутрішнього забезпечення якості освіти. Для цього необхідно розробити принципи і процедури, здійснювати моніторинг та періодичний перегляд навчальних програм, регулярно проводити оцінювання студентів і професорсько-викладацького складу, проводити навчання для професорсько-викладацького складу, забезпечувати публічність і боротися із плагіатом (ст. 16). Однак більшість правничих шкіл все ще не мають такої власної системи внутрішнього забезпечення якості.

Загалом, визначено такі проблеми юридичної освіти в Україні: відсутність уніфікованих стандартів, наявність зайвих дисциплін у навчальному плані, недостатня практична база для освіти, потреба у підвищенні кваліфікації професорсько-викладацького складу, відсутність орієнтації на передову іноземну практику, використання старих методів як доктринальної бази, недостатня кількість викладачів зі знанням іноземних мов, брак розуміння необхідності подавати студентам інформацію по-новому, надлишкова кількість вищих навчальних закладів для юристів, різні регуляторні режими для цих шкіл, що унеможлиблює чесну конкуренцію між правничими школами тощо. Існує нагальна потреба у вдосконаленні процедури оцінювання студентів і випускників.

14

•

доступу: <https://osvita.ua/vnz/consultations/57794/>

¹⁴ Біла книга з реформування української юридичної освіти / Ред.: Роман Мельник, Олена Шаблій, Бернгард Шлоер. - Київ, 2015. - ст. 18-36 (доступно за посиланням: http://zdr.knu.ua/images/215/215-6/26/Bila_knyga.pdf)

V. РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНЮВАННЯ

Елемент 1: Політика внутрішнього забезпечення якості

Елемент 1. Важливі результати опитувань.

Університет та його працівники були відкритими до співпраці до та впродовж виїзного оцінювання якості юридичної освіти. Експертам надали велику кількість електронних адрес студентів (1200+), випускників (30+), викладачів (100+), адміністраторів (16) і роботодавців (20+). Методологічним засобом для складання та надсилання запитів на проходження опитування використовувалися Google-форми. Проте, враховуючи той факт, що запити були надіслані за наданими електронними адресами і на надання відповіді надавався значний проміжок часу (опитування були надіслані перед виїзним оцінюванням і закриті через тиждень після його завершення), від деяких груп заінтересованих осіб було отримано менше відповідей, ніж очікувалося. Зрештою, кількість опитаних заінтересованих осіб складає: 216 студентів, 39 випускників, 73 викладачі, 7 адміністраторів та 3 роботодавці. Незважаючи на те, що значний відсоток студентів та випускників не пройшли опитування, наявних даних більше ніж достатньо для того, щоб зробити висновки щодо позиції та думок заінтересованих сторін.

Переважає більшість студентів, випускників, викладачів та адміністраторів схильються до позитивної відповіді на питання чи визнає Університет цінність юридичної освіти і чи має Університет публічно оприлюднену стратегію, політики та процедури щодо забезпечення якості юридичної освіти. Так само більшість респондентів схильються до думки, що Університет не дискримінує студентів. Випускники, адміністратори та викладачі погоджуються з тим, що у них є можливість робити внесок у забезпечення якості юридичної освіти та здійснення моніторингу якості вищої освіти, проте значній частині відповідей студентів властивий нейтральний характер (29.3% нейтральних відповідей на твердження 1.4 та 34.% – на 1.5).

Ще більш нейтральні відповіді було отримано від студентів щодо твердження 1.8 – чи діє в Університеті Кодекс поведінки/Кодекс честі (41.4%). Багато випускників (35.9%), викладачів (46.6%) та адміністраторів (42.9%) також нейтрально оцінили дане твердження. Виникли проблеми з трактуванням значної кількості нейтральних відповідей, оскільки на момент проведення оцінювання проект Кодексу був розроблений. Невідомо, що стало причиною такої нейтральної реакції – необізнаність респондентів про проект Кодексу чи якісь інші причини.

Твердження, що Університет поважає академічну доброчесність та свободу і пильнує недопущення випадків шахрайства та корупції, отримало переважну більшість позитивних відгуків від вчителів, адміністраторів та випускників, проте відповіді студентів були дуже різними - 38.2% негативних, 22.8% нейтральних і 39.1% позитивних відповідей.

Елемент 1: Політика внутрішнього забезпечення якості

1.1 Навчальний заклад має чітку політику та процедури, структури і процеси забезпечення якості.

Ключові результати:

Система забезпечення якості освіти Університету перебуває у процесі становлення згідно зі Стратегічним планом Університету. Цей процес має бути завершеним до 2020 року. На даний момент в Університеті практично немає чітко викладених політик та процедур по забезпеченню якості освіти. Положення про організацію навчального процесу лише частково покриває ці питання.

Структура Університету відповідає вимогам Закону України «Про вищу освіту». Відповідно до Закону кожен факультет (інститут) має об'єднувати не менш як три кафедри/лабораторії (ст. 33). Таким чином, Інститут юстиції об'єднує три кафедри. Кафедри у структурі Університету забезпечують навчання студентам Інституту, а також студентам з інших факультетів (інститутів). Студенти Інституту також вивчають дисципліни, які викладаються кафедрами, що не входять до структури Інституту. Таким чином, викладачі більше прив'язані до кафедр, а студенти (окрім аспірантів) – до факультету (інституту). Як наслідок, така субординація між кафедрами та факультетами/інститутами здається досить штучною, що підтверджується тенденцією називати кафедри «кафедрами-гарантами». Крім того, хоча й існує традиція, що студенти закріплюються за конкретним факультетом (інститутом), починаючи з першого року свого навчання в Університеті, перелік навчальних дисциплін, які викладаються на бакалавраті, майже не відрізняється від інших інститутів (факультетів). Єдиною суттєвою відмінністю є іноземна мова на міжнародно-правовому факультеті та інших факультетах (інститутах). Також, студенти-першокурсники не зовсім розуміють усі нюанси юридичної теорії та практики, що зменшує їх можливість зробити правильний кар'єрний вибір ще на початку навчання.

Експертам повідомили, що опитування серед студентів проводили органи студентського самоврядування та Інститут. Проте, немає на рівні Університету чи Інституту відсутнє положення, відповідно до якого адміністрація або викладачі могли б проводити постійні опитування щодо якості юридичної освіти. Подібно до опитувань, оцінювання навчальних курсів не регулюється жодним внутрішнім інструментом Університету. Також, немає визначеної стандартної форми/анкети для опитування та оцінювання курсів. Деякі викладачі проводять оцінювання для того, щоб зрозуміти рівень задоволення студентів і побачити чи пропонують студенти якісь шляхи покращення. Такий інструмент є абсолютно необов'язковим і використовується лише за бажанням викладача.

Рекомендації:

Університет має розробити власну достатньо детальну юридичну базу забезпечення якості, з урахуванням безперервного оцінювання та вдосконалення викладання, іспитів та програм. У процесі розробки та впровадження системи внутрішнього забезпечення якості Університет та Інститут мають віддавати пріоритети ефективності та сталості, а не простій формальності. В Університеті необхідно розглянути можливість створити структурний підрозділ щодо досконалості та інновацій в освіті, який займатиметься політиками та процедурами щодо забезпечення якості освіти. Подібні органи, після проведення зовнішнього незалежного оцінювання процесів забезпечення якості освіти, вже впроваджені у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича та Національному університеті «Одеська юридична академія». У Києво-Могилянській Академії також засновано загальноуніверситетський Центр забезпечення якості освіти. Вони працюють на підставі окремих положень і постійно проводять внутрішні оцінювання.

Попри те, що тимчасово управління якістю освіти здійснює навчально-методичний відділ, такий структурний підрозділ щодо досконалості та інновацій в освіті може ефективно працювати у структурі Університету лише тоді, коли він має незалежний статус з реальними повноваженнями, окремим приміщенням відповідного розміру для виконання своїх функцій та проведення тренінгів, а також оплачуваними посадами для працівників. Працівники цього органу не повинні підпорядковуватися жодній кафедрі чи інституту (факультету), а лише поширюють передовий досвід в межах Університету, а згодом і в межах України. Шляхом залучення великої кількості заінтересованих осіб, в горизонтальній площині необхідно розробити спеціальний інструмент, який регулюватиме діяльність цього органу. Особливо важливо, щоб працівники цього новоствореного органу разом з адміністрацією, викладацьким складом та студентами брали участь у розробці інструмента, який регулюватиме їхню діяльність. «Гарний початок роботи» новоствореного органу є важливим для забезпечення автономії та самовдосконалення у його подальшій роботі.

У внутрішніх процедурах щодо забезпечення якості освіти, як відправний пункт, варто використати методи та техніки, що застосовувалися експертами під час даного оцінювання. Важливо, щоб процес оцінки був стандартизованим, анонімним та регулярним. Необхідно використовувати методи, які за своєю природою є якісними та кількісними. Кількісні дані мають містити інформацію про оцінки, кількість студентів, які хочуть жити в гуртожитку і живуть там, кількість та дані про працевлаштування випускників і т.д. Якісні дані мають містити письмові відгуки та результати бесід зі студентами, випускниками, вчителями та адміністрацією. Новостворений Центр має здійснювати моніторинг за кількістю/відсотком вибіркових дисциплін, які насправді викладаються і відповідають вимогам закону та запитам студентів.

Незважаючи на те, що в Університеті давно сформувалася система інститутів (факультетів), стосовно яких абітурієнти при вступі роблять свій професійний вибір (стати суддею, прокурором, адвокатом, нотаріусом чи інше), видається важливим надати їм безперешкодні можливості змінити свій професійний вибір на другому або третьому курсі програми підготовки бакалаврів. Щоб орієнтувати студентів на правильний професійний

вибір, структура Університету, тобто перелік кафедр та інститутів (факультетів), має бути чіткою, зрозумілою і не містити дублювання.

Кожні п'ять років Університету доцільно переглядати свою структуру. Наразі в Університеті бракує і можуть бути створені нові кафедри: права ЄС та кафедру правничої етики/протидії корупції тощо.

Оцінювання курсів потрібно проводити на регулярній основі на кожному курсі, кожного семестру, а внутрішні опитування – на систематичній основі відповідно до офіційних положень, розроблених з урахуванням кращих практик і пропозицій заінтересованих осіб. Анонімність в обов'язковому порядку має гарантуватися тим, хто проходить опитування і заповнює форми. З метою збору інформації з опитувань та оцінювань курсів слід використовувати електронні засоби. Форми оцінювання мають зберігатися в окремій, захищеній папці до тих пір, поки не буде проведено їх аналіз, а потім надаються відповідним особам з професорсько-викладацького складу для ознайомлення з метою самовдосконалення.

1.2 Навчальний заклад плекає культуру, що визнає важливість якісної освіти і визнає, що відповідальність за забезпечення якості покладена особисто на представників адміністрації, членів професорсько-викладацького складу і студентів.

Ключові результати:

Університету властива культура, що визнає важливість якісної освіти. Пріоритети забезпечення якості різняться між заінтересованими сторонами, але, враховуючи результати співбесід стало зрозуміло, що більшість людей пишаються тим, що вони є частиною університетської спільноти і бажають зробити свій внесок у забезпечення якості, надавши власні пропозиції щодо можливих покращень. Наприклад, викладачі відвідують заняття один одного і намагаються ділитися інформацією, яку вони отримали із зовнішніх джерел.

Хоча в Університеті функціонує мережа різних органів, втім процес прийняття рішень видається досить централізованим і здійснюється Вченою Радою Університету. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» та Статуту Університету, Вчена Рада Університету створила вчені ради у семи інститутах (факультетах) і делегувала певні повноваження цим радам. Інститут підготовки кадрів для органів юстиції України є одним з інститутів, де створено власну Вчену раду. Проте, важко зрозуміти, якими особливими повноваженнями наділений цей орган. Його повноваження досить нечітко описані у внутрішніх положеннях. Особи, з якими проводилися бесіди під час візитів, також зазначили, що рішення цього органу за своєю природою носять консультативний характер на відміну від рішень Вченої Ради Університету. Ніхто не зміг пояснити, хто входить до Вченої ради Інституту і чи функціонує вона взагалі. Також незрозумілими в Університеті та Інституті залишаються цілі та функції цього органу.

Іншим органом в структурі Університету є Наглядова Рада, утворена відповідно до статті 37 Закону України «Про вищу освіту». До складу цього органу входять зовнішні зацікавлені особи, які допомагають Університету співпрацювати з державними та

місцевими органами влади, виконуючи поставлені перед Університетом завдання і сприяючи забезпеченню якості освіти. Деякі повноваження цього органу є різносторонніми і можуть мати значення для усього Університету. Саме це відрізняє його від консультативних рад, створених при американських університетах у Стенфорді, Бостоні та Нью-Йорку. За своєю природою ці є більш гнучкими і мають менше контролюючих повноважень. Консультативні ради в першу чергу створені для того, щоб допомагати університетам адаптувати їх навчальні плани до мінливого світу та потреб професії юриста у ньому .

Адміністрація Університету радо засвідчила свою готовність розвивати систему професійної етики та відповідальності правника. Студенти вже розробили, але ще не впровадили, Кодекс академічної етики.

Рекомендації:

Під якістю юридичної освіти розуміють безперервний тривалий процес, а механізмами забезпечення якості є засоби для підтримання та поліпшення якості освіти з урахуванням кращих практик та дотриманням прав людини. Неможливо одного разу досягти якісної юридичної освіти, а потім забути про неї. Усі зацікавлені особи університетської спільноти (адміністрація, викладачі і студенти) мають реалізовувати високі освітні стандарти у своїй повсякденній роботі, а Університет має забезпечити такі умови, щоб думки заінтересованих сторін щодо способів поліпшення якості були почуті.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», у Статуті Університету та Положенні про Університет, Вчена Рада Університету має переглянути свої повноваження й делегувати їх певну частину, за можливості, Вченій раді Інституту. Делеговані повноваження мають бути специфічними й достатньо конкретними, зрозумілими і належним чином доведені керівництву, кафедрам та студентам Інституту. Перегляд повноважень Вченої Ради Університету має здійснюватися кожні п'ять років. Такі зміни мають сприяти поліпшенню реалізації Інститутом своїх прав, а не лише бути формальними змінами на виконання певних вказівок.

Університету також було б доцільно розглянути можливість створення Почесної або Поважної консультативної ради, до складу якої входитимуть поважні випускники і практики. Цей орган має бути гнучким у своїй діяльності і не здійснювати жодного контролю над Університетом. Робота в Раді має здійснюватися на добровільних засадах, бути престижною, а рекомендації належним чином враховуватися. Консультативна рада може запропонувати внесення змін для поліпшення навчального плану або в освітній процес загалом з практичної точки зору. Зважаючи на те, що Університет більше зосереджений на наукових дослідженнях, і з огляду на це ризикує віддалитися від практичних справ та життєвих реалій, то саме в такі моменти Консультативна рада може запропонувати внести важливі зміни для покращення навчальної програми або в освітній процес загалом. Відбір членів Консультативної ради в першу чергу має здійснюватися за заслуги, прозоро і справедливо, а також враховувати міжнародні кращі практики у цій

сфері¹⁵. Університет має визначити ціль або мету Ради. Ось ще одна корисна цитата зі звіту про зовнішні Консультативні ради правничих шкіл: «Рада має надавати пропозиції, рекомендації і ділитися знаннями з університетом. Це має відбуватися незалежно і без страху переслідування. Консультативна рада може функціонувати лише тоді, коли її члени мають спільні погляди на суспільство та галузь. До Консультативної ради не мають входити особи, які вже працюють в університеті або ж мають лише особистий інтерес висловити те, що на їх думку, хоче почути університет. Рада не повинна виконувати жодних функцій в межах університету, а лише мати можливість зосередитися на поширенні знань та інформаційних матеріалів з огляду на цілі та мету, поставлені перед нею». Недостатньо, щоб функції такої ради виконувались Асоціацією випускників Університету чи замовниками освітніх послуг.

В Університеті завершено роботу над власним Кодексом академічної етики, проте його ще не впроваджено. Варто відзначити зусилля університетської спільноти у такому досягненні. Слід зауважити, що у проекті Кодексу мають бути зазначені більш детальні процедурні норми стосовно порушень академічної етики. Лише один пункт 18 у проекті Кодексу присвячений таким нормам, але він досить короткий та узагальнений і посилається на закон України та інші внутрішні положення. Проте, надзвичайно важливо, щоб Кодекс супроводжувався чіткими процедурними нормами. Наприклад, для успішного функціонування системи доброчесності, авторам проекту кодексу варто звернутися до Білої книги Університету Лі та Вашингтона (Лексингтон, Вірджинія, США). З огляду на процесуальні аспекти, ці правила є дуже деталізованими, і особливо детально описують як створюється Виконавчий комітет і яким чином він вирішує питання, пов'язані з порушенням етичних норм. Для того, щоб забезпечити дотримання та належне впровадження цієї системи в Університеті, до процесу написання проекту необхідно залучити якомога більше студентів, а в подальшому і до впровадження та підтримання діяльності системи. Система, якій, врешті-решт, Університет віддасть перевагу, може відрізнитися від американської, але участь найширшого кола заінтересованих осіб у процесі створення проекту гарантуватиме подальшу ефективність і дієвість. Студентам-аспірантам повинна надаватися можливість висловити свою позицію щодо того, як має виглядати система доброчесності на рівні з студентами-бакалаврами і магістрами. Попри те, що представники трудового колективу Університету проголосували за розробку та впровадження до 2019 року Кодексу академічної доброчесності, змістовне залучення студентів до такого процесу є дуже важливим.

Оскільки Кодекс академічної етики присвячено більше етичним правилам і контролю за їх виконанням, то Університету варто розглянути можливість доповнити проект Кодексу документом про принципи та цінності, які зосереджуватимуться на ідеалах та прагненні створити етичну університетську спільноту. Бажано, щоб документ про принципи та цінності був окремим, але відповідав положенням Кодексу академічної етики.

• _____
¹⁵ Щоб дізнатися більше про діяльність та завдання Консультаційної Ради, див. Звіт Програми «Нове Правосуддя»: “Зовнішні Консультативні ради правничих шкіл. Важливість, реалізація та кращі практики”, 2017 р.

1.3 Навчальний заклад має офіційно оприлюднену стратегію, політики та процедури щодо безперервного процесу забезпечення якості освіти, які передбачають залучення студентів та інших (зовнішніх) заінтересованих осіб.

Ключові результати:

Університет має Стратегічний план розвитку Університету на 2016-2020 рр. У цьому документі визначаються ключові сфери, в яких Університет здійснюватиме свій розвиток, серед яких адміністрація, наукові дослідження, освіта, міжнародна співпраця та використання ресурсів. В освітній сфері Університет зобов'язався впровадити інтерактивні освітні форми та методи, нові інформаційні технології, а також поліпшити внутрішню систему забезпечення якості. Стратегічний план затверджено рішенням Вченої Ради Університету (протокол №6 від 26 січня 2016 року) та наказом ректора №23 від 27 січня 2016 року.

На 2017 рік Університет затвердив План дій (протокол №9 засідання Вченої Ради Університету від 27 січня 2017 року). Цей План, за своєю природою, є більш детальним у порівнянні зі Стратегічним планом і визначає заступників ректора відповідальними за реалізацію ініціатив, зазначених у Плані. У той же час, в Плані не йдеться про інших представників адміністрації, кафедр, викладачів та студентів як відповідальних за його реалізацію, виконавців або осіб, думки яких мають враховуватися.

Наразі активно працює Асоціація випускників, у якої є веб-сторінка (<http://alumni.nlu.edu.ua/>). У журналі, який випускає Асоціація випускників, містяться інтерв'ю з випускниками, короткі есе та практичні матеріали щодо трактування законодавства. Час від часу на рівні Університету та Інституту організовуються зустрічі з випускниками. Також, з цих публікацій стало відомо, що кілька років тому було розпочато проект, який дозволяв студентам проходити практику в юридичних компаніях практикуючих юристів – колишніх випускників, але, як ми зрозуміли, проект не реалізується, принаймні на постійній основі.

Рекомендації:

Незважаючи на той факт, що завершення реалізації Стратегічного Плану Університету заплановане до 2020 року, зазначені в ньому цілі, необхідно прагнути досягнути швидше. Безперервні зміни до Стратегічного плану повинні прийматися з певною легкістю, щоб інструмент функціонував у якості живого документа, а не закам'янілої програми, яку змінювати не можна. Змінюючи цей план або створюючи новий, Університет має прислухатися до усіх представників заінтересованих сторін і створювати сприятливе середовище, щоб гарантувати успішну реалізацію Стратегічного плану.

Зрозуміло, що 5-річний Стратегічний план і План дій на 2017 рік є документами із певною мірою абстрактності, тому в них потрібно встановити більш чіткі цілі і строки реалізації. У щорічних планах дій варто визначати різних представників адміністрації,

кафедр, викладачів та студентів як осіб, відповідальних за реалізацію, виконавців та заінтересованих сторін, думки яких мають враховуватися.

Університет та Інститут мають розвивати співпрацю з випускниками через Асоціацію випускників шляхом запрошення випускників до участі у призначенні спеціальних стипендій та нагород, читання лекцій та проведення практичних тренінгів, надання практичної юридичної експертизи та пропозицій щодо поліпшення освітнього процесу. Асоціації випускників варто розглянути можливість створення спеціалізованих підгруп випускників, що працюють за певними юридичними професіями (тобто, група прокурорів, група адвокатів, група суддів), щоб розробити план діяльності випускників у певній сфері. Необхідно відновити традицію проходження практики (стажування) студентами в юридичних компаніях випускників і встановити більш тісну співпрацю з Асоціацією випускників.

Елемент 2. Розробка і затвердження програм:

Елемент 2. Важливі результати опитувань.

Більшість студентів погоджуються, що програми/курси визначають чіткі результати навчання (6.5% позитивних відповідей), але відповіді студентів на інші твердження в межах цього елемента виявилися меш позитивними. 4.5% студентів погоджуються, що програми/курси розробляються із залученням студентів та інших заінтересованих сторін, 28.4% дали нейтральні відповіді, а 31.2% - негативні. 34.4% погодилася або повністю погодилася з твердженням про наявність в Університеті добре структурованих можливостей стажування, а 41% підтримали твердження, що існує можливість обрати дисципліну «на вибір», яка їх цікавить. 45.6% позитивно відреагували на твердження щодо можливості зустрічатися з викладачами та обговорювати дисципліни на вибір студента.

Відповіді випускників були схожими на відповіді студентів. Проте, траплялися і незначні відмінності. Випускники більш позитивно реагували на твердження щодо чітких результатів навчання і залучення студентів до розробки програм/курсів (69.3% та 46.2% загальних позитивних відгуків відповідно), але випускники більш негативно реагували, коли коментували свою можливість обирати вибіркові дисципліни, які їх цікавлять (53.8% негативних відгуків).

Більш позитивними були відповіді викладачів щодо тверджень в межах цього елемента, а особливо високим був відсоток позитивних відповідей щодо чітких результатів навчання (9.4% відповідей «погоджуюся» і «повністю погоджуюся»). Проте, суттєвим був відсоток нейтральних відповідей на твердження 2.2 (залучення заінтересованих осіб до створення програм/курсів) – 38.4% та 2.3 (включення добре структурованих можливостей до програм/курсів) – 42.5%.

Переважає більшість адміністрації позитивно відреагувала на твердження в межах цього елемента.

2.1 Навчальний заклад повинен мати процедури розробки і затвердження навчальних програм.

Ключові результати:

Університет має механізми для затвердження, перегляду та моніторингу програм. Цей процес перегляду доволі складний і пов'язаний із унікальною структурою організації Університету та Інституту юстиції. Цей процес включає участь окремих професорів, відділів, факультетів, деканів, проректорів та Вченої Ради Університету. Залучення студентів до цього процесу є обмеженим.

Рекомендації:

Студенти повинні бути більш залученими до процесу внесення змін/доповнень до навчальних планів і забезпечувати зворотний зв'язок щодо вдосконалення занять. Це повинно відбуватися на рівні кафедри та факультету/інституту і супроводжуватися активнішим залученням викладачів на цих рівнях, як описано в Елементі 5.

2.2 Навчальний заклад повинен розробляти програми у відповідності до цілей, встановлених для такої розробки, включаючи заплановані результати навчання та заплановане навантаження студентів.

Ключові результати:

Зміст курсів та навчальних матеріалів визначається кожною кафедрою у консультації з відповідними факультетами/інститутами. Першочергова відповідальність за розробку курсу лежить на кафедрі, хоча для остаточного затвердження потрібна згода як кафедри, так і інститутів/факультетів щодо занять, які вони обирають. В Університеті дуже обмежені чи навіть відсутні загальні вимоги до кожного курсу, розробленого кафедрою.

В той час як плани занять у сфері матеріального права були чітко визначені, мало уваги приділено компоненту розвитку навичок, які мають бути необхідною складовою навчального процесу. В результаті, навички включаються в процес викладання навчальних програм та проведення іспитів несистематично. Таким чином, компонент наявності правничих навичок не оцінюється і студенти не отримують за них кредитів в рамках навчальних планів.

Рекомендації:

Гнучкість має бути притаманною процесу розробки навчальних програм, особливо в частині передачі знань, необхідних для роботи в різних галузях права, зважаючи на часті зміни законодавства.

Ключовою вимогою до навчальної програми в Інституті юстиції є наявність обов'язкового компоненту усіх курсів – формування юридичних навичок, які мають бути включені до навчального плану та в кожен окремий курс відповідно. Юридичні навички включають усні та письмові навички адвокації, юридичну аргументацію і аналіз, вміння вести переговори, критичне мислення та практичне розуміння судового процесу тощо.

Розвиток юридичних навичок та цінностей має бути інтегровано в програму занять і визнано ключовим аспектом навчальних планів. Важливо, щоб студенти отримували бали та кредити за діяльність, пов'язану із розвитком юридичних навичок. Це включає в себе відповідно й кредити за роботу в юридичній клініці та інші види експериментального (практично спрямованого) навчання. Критичне мислення – це важливий компонент усіх занять з розвитку юридичних навичок.

2.3 Навчальний заклад чітко визначає і повідомляє про кваліфікацію, яку студент отримає після проходження програми, і забезпечує правильне зазначення

такої кваліфікації в рамках Національної рамки кваліфікацій і, відповідно, Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти.

Ключові результати:

Протягом перших двох-трьох років в кожному інституті/факультеті в переважній більшості розглядаються однакові базові теми, необхідні для юридичної освіти. Лише протягом третього та четвертого років програми навчання бакалаврів, а також програми навчання магістрів, більше уваги приділяється конкретній спеціалізації факультету/інституту.

На момент вступу до Університету переважна більшість студентів ще юні та недосвідчені і не розуміють, яка сфера спеціалізації є кращою для них, або ж не повністю усвідомлюють роль різних фахівців у юридичній системі.

Рекомендації:

Університет має передбачити можливості, щоб студенти могли обрати інститут або факультет і, відповідно, спеціалізацію наприкінці другого року програми навчання бакалаврів. Протягом перших двох років студенти бакалаврату вивчають базові дисципліни, передбачені програмою факультету на ці два роки, а потім студенти обирають інститут/факультет, спеціалізація якого стане ключовою у їх навчанні. Це дозволить студентам робити більш усвідомлений вибір свого кар'єрного шляху.

Інститути/факультети також мають створювати більш орієнтовані програми, якщо мова йде про студентів-старшокурсників, які зацікавлені у конкретній спеціалізації, замість того, щоб орієнтуватися на загальну освіту протягом першого та другого років.

2.4 Навчальний заклад повинен включати до програми навчання просування суспільних цінностей в аспекті етики та прав людини.

Ключові результати:

Етику, юридичну етику та права людини не впроваджено у навчальний план на системній та комплексній основі, хоча нещодавні доповнення до навчального плану є прикладом спроби врахування елемента прав людини.

Рекомендації:

Навчальний план та індивідуальні програми занять мають бути переглянуті з метою виявити де і як саме в них можуть бути включені елементи професійної етики та прав людини. Це бажано виконати в комплексі з чітким розумінням того, знаннями про які елементи етики та права людини студенти повинні володіти в університетській спільноті та після закінчення у юридичній професії та суспільстві загалом.

Навчальний план на рівні з курсом деонтології має містити обов'язковий навчальний курс з юридичної професійної етики на всіх факультетах/інститутах. Його можна додати на старших курсах та під час спеціалізованих занять, щоб більш детально розглянути професійні етично-правові зобов'язання кожної правової професії залежно від спеціалізації інституту/факультету.

Прецедентне право Європейського Суду з прав людини має бути включеним до навчальних курсів, які викладаються студентам-бакалаврам і магістрам. Не лише курси з прав людини мають включати прецедентне право ЄСПЛ, але також і цивільне право, цивільний процес, кримінальне право, кримінальний процес, адміністративний процес та адміністративне судочинство і т.д. Лектори повинні враховувати необхідність включати компонент прав людини до усіх своїх курсів.

2.5 Навчальний заклад повинен забезпечувати різноманітні та змістовні окремі вибіркові курси на вільний вибір студента, які складають чи перевищують необхідний мінімум із 25% вибірових курсів від загальної програми.

Ключові результати:

Студенти не мають реальної можливості вибрати мінімум 25% своїх курсів. По-перше, хоча й Університет намагається поетапно вводити вибіркові курси, щоб досягти потрібних 25%, але ціль ще недосягнута. По-друге, за деяких обставин студенти насправді не мають можливості вільного вибору, оскільки або факультет/інститут вже зробив вибір за них, або ж староста. Такі ситуації часто диктуються необхідністю мати певну кількість студентів для кожного вибіркового предмета. Студенти також не можуть обирати вибіркові курси інших факультетів/інститутів і обмежені в своїх можливостях обирати вибіркові курси групою разом з іншими студентами-однокурсниками з того ж факультету/інституту. Це не справжня система вибору вибірових курсів студентами.

Однією з переваг вивчення вибірових курсів є можливість навчатися з великою кількістю інших студентів з різних середовищ, напрямів навчання та курсів. Нинішня система заперечує таку перевагу, обмежуючи студентів і надаючи їм можливість обирати вибіркові дисципліни лише в межах свого факультету/інституту та курсу.

В той час, як існує певна можливість для студентів обирати заняття по дисциплінах з інших факультетів Університету, система, яка наразі існує, надзвичайно ускладнює можливість такого реального вибору. По-перше, студентам, як правило, не дозволяють обирати ці курси, а по-друге, існують значні неузгодженості в розкладі.

Рекомендації:

Університет повинен якнайшвидше досягти необхідного мінімуму із 25% вибірових дисциплін.

Студенти мають дійсно отримати можливість обирати індивідуальний вибірковий курс самостійно, особливо на третьому і четвертому роках навчання.

Інститути/факультети та старости не повинні приймати рішень за студентів або чинити тиск на студента щодо вибору певної дисципліни.

Університет має передбачити широку систему вибіркового дисциплін, визначивши конкретні години занять впродовж тижня, коли проводитимуться виключно вибірково заняття, що пропонуються кафедрами. Це дозволить студентам кожного інституту/факультету вільно обирати ті вибірково дисципліни, які їх цікавлять. Жоден інститут/факультет не повинен планувати обов'язкові дисципліни в той час, коли проводяться вибірково, щоб перед студентом не поставав вибір, на яку дисципліну йти. Крім того, студенти третього та четвертого років навчання бакалаврату та магістратури повинні мати можливість обрати усі ці дисципліни у якості вибіркового будь-якого інституту/факультету, щоб урізноманітнити навчальну діяльність, як свою, так і факультету.

Елемент 3: Студентоорієнтоване навчання, викладання та оцінювання.

Елемент 3. Важливі результати опитувань

Надзвичайно позитивними були відгуки викладачів та адміністрації щодо тверджень в межах цього елемента. Лише невеликий відсоток негативних відгуків надійшов від цих груп заінтересованих осіб. Як наслідок, висновки базувалися на більш різноманітних відповідях студентів і певною мірою випускників.

68.4% студентів погоджуються або повністю погоджуються з твердженням, що Університет поважає та визнає розмаїття студентів та їх культурні потреби (76.9% випускників). Менше позитивних відгуків надійшло від студентів, а саме 4.5%, щодо гнучкості у навчанні (46.2% випускників).

Щодо твердження, що стосується детальних, швидких і зрозумілих відповідей, які отримують студенти (твердження 3.3-3.5), то тут незначну перевагу мають позитивні відгуки (від 42.3% сукупних позитивних відповідей на твердження щодо зрозумілості до 55.8% позитивних відповідей щодо деталей). У той самий час у всіх трьох твердженнях є значна доля нейтральних відповідей (від 27.4% до 39.5%). Подібна статистика спостерігається серед випускників.

Переважна більшість студентів погоджуються або повністю погоджуються з тим, що Університет є цікавим й таким, що стимулює розвиток інтелекту (81.4% позитивних відповідей). Значна кількість респондентів погоджуються з тим, що Університет сприяє взаємоповазі у стосунках студент-викладач (7.2%), під час семінарів відбуваються дискусії, що змушують замислитися (79.5%), особи, які оцінюють студентів, володіють сучасними методами тестування та екзаменування і є достатньо кваліфікованими, щоб оцінювати прогрес студентів (75.8%), і що прогрес оцінюється на основі критеріїв та методів, оголошених завчасно (73%).

Відповідаючи на твердження 3.7 (чи дає Університет можливість оскаржувати результати оцінювання, які здаються неправильними чи несправедливими) та 3.8 (чи наявна в Університеті процедура розгляду скарг студентів), студенти надали незначні негативні і позитивні відгуки, а кількість нейтральних відгуків складала більше 3% (31.6% щодо твердження 3.7 та 44.7% щодо твердження 3.8). Тут експерти стикнулися з труднощами, коли намагалися зрозуміти нейтральні відгуки. Той факт, що Положення про організацію навчального процесу містить деякі пункти, що стосуються нейтральної реакції на скарги, може означати, що студенти або не знають про такі процедури, або не вважають такі процедури дієвими. Подібна ситуація склалася з відповідями випускників.

Загалом позитивні відгуки надійшли від студентів щодо твердження 3.11 (Університет забезпечує гнучкість у навчанні і визнає компетенції, здобуті за межами основної програми). Водночас, усі опитані роботодавці або погоджуються, або дотримуються нейтральної позиції у своїх відповідях щодо твердження, що Університет забезпечує гнучкість у навчанні.

3.1 Навчальний заклад розробляє і впроваджує свої програми та здійснює оцінювання таким чином, щоб заохочувати студентів брати активну участь у навчальному процесі.

Ключові результати:

Участь студентів у навчальному процесі пов'язана з двома основними видами діяльності: розробка навчальних програм і власне навчальний процес (викладання під час занять).

Національне законодавство, яке регулює сферу (вищої) освіти в Україні, нещодавно досить суттєво змінилося. Одночасно із наданням автономії, університети заохочуються організувати свою систему навчання відповідно до Європейських стандартів та рекомендацій (ESG) і зосередитись на студентоорієнтованому навчання. Враховуючи ці зміни, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого також переглянув і змінив свої програми і частково навчальні плани, застосовуючи підхід, орієнтований на компетенції та навички. Без сумніву, це є значним кроком вперед.

З іншого боку, ті процеси, які зараз є в Університеті щодо розробки програм та навчальних планів, не передбачають активного залучення студентів, оскільки усі програми створюються викладачами та адміністративним персоналом, а затверджуються Вченою Радою, де представництво студентського самоврядування є дуже формальним. Отже, ці процеси є досить консервативними і схоже на те, що студенти не можуть впливати на них.

Що стосується навчального процесу під час занять, то окремі викладачі насправді намагаються використовувати методи, які б сприяли активному залученню студентів, проте більшість викладачів цього не роблять. Наприклад, навіть під час лекцій викладачі можуть ставати студентам питання різного рівня складності, відповіді на які потребували б певного критичного мислення та аналізу попередньо отриманої інформації; під час семінарів застосовується метод проблемно-орієнтованого навчання та деякі інші інтерактивні методи. Проте, випадки застосування такої практики є досить поодинокими, і більшість викладачів застосовують застаріваючі методи. Коли аудиторія студентів величезна, (більше 1 чи 2 осіб), більшість з них залишаються абсолютно пасивними під час занять, деякі навіть займаються вирішенням своїх власних справ. З іншого боку, навантаження викладачів досить велике і не дозволяє їм викладати творчо і ефективно.

Рекомендації:

Плануючи, розробляючи чи затверджуючи навчальну програму, Університет повинен на усіх етапах забезпечити активну участь усіх заінтересованих сторін, а особливо студентів. Механізми регулювання цього процесу передбачають реальну участь і сферу впливу, достатню кількість часу та технічну спроможність для того, щоб учасники могли виражати свої думки; інакше кажучи – він не повинен бути ілюзорним. Щоб досягти цього, Університет може проводити анонімні опитування серед студентів,

викладачів, випускників і юристів-практиків, публічні обговорення проектів програм, спільні зустрічі зі студентами і їх органами самоврядування.

Має бути створена офіційна студентська система оцінювання, яка дозволить оцінювати усі курси та професорсько-викладацький склад Університету кожного семестру.

Університету варто розглянути можливість створення Інституту творчої юридичної освіти, який забезпечуватиме розробку інноваційного навчання та сприятиме активній участі студентів у навчальному процесі.

3.2 Студентів навчають таким чином, щоб вони дотримувались вимог професійної правничої етики.

Ключові результати:

В основі будь-якої професії лежить етика. А для юристів професійна етика та відповідальність – це наріжні камені й суть правничої професії.

Про правничу етику вже частково йшлося у розділі 2.4. Варто додати, що під час оцінювання було встановлено, що навчальний курс з правової етики є в переліку вибіркових дисциплін для студентів-другокурсників (4 семестр навчання). Також є курс «Юридична деонтологія», який складає 2 кредити за ЄКТС і викладається на першому році навчання. Подібна ситуація складається на усіх факультетах та інститутах, окрім вечірнього факультету, де курс передбачає 3 кредити. З іншого боку, є два навчальні плани для міжнародно-правового факультету, в одному з яких немає цього чи будь-якого іншого курсу з етики. Інститут юстиції також впровадив антикорупційний курс у свій навчальний план, який, звичайно, має багато чого спільного з етичними проблемами професії юриста.

Оскільки багато викладачів Університету є юристами-практиками, то зважаючи лише на опис навчального курсу, досить важко сказати наскільки глибоко проблеми правничої етики інтегровані в загальні курси.

Бесіди з юристами-практиками – прокурорами, юрисконсультами з юридичних компаній, суддями – показали, що на ринку юридичних послуг існує реальна потреба та інтерес до вирішення етичних питань. Деякі висловили свою готовність взяти участь у заходах, щоб пояснити студентам суть етики судді, адвоката, прокурора, етичні дилеми та їх практичні вирішення.

Рекомендації:

Університету слід приділяти більше уваги питанням, що стосуються професійної етики юриста – вводити відповідні обов'язкові курси в звичайний навчальний план, як зазначається у пункті 2.4., і переглядати існуючі таким чином, щоб етичний компонент

було введено у відповідні дисципліни.

Університет може запрошувати практикуючих юристів, які займаються різними видами юридичної діяльності, у т.ч. випускників, для спілкування зі студентами (наприклад, у форматі «без протоколу») та демонстрації різних етичних дилем, які виникають у практичному правовому середовищі, а також можливі варіанти вирішення цих дилем. Такі зустрічі мають бути систематичними і послідовними та/або проводитися у форматі спільного заняття викладача і практикуючого юриста.

Також, Університет має стати етичним середовищем, яке моделює певну етичну поведінку, якої очікують від представника правничої професії. Наочні засоби та інформаційні вивіски мають закликати до етичної та некорумпованої поведінки в університетській спільноті. Хоча й академічна корупція не є явною, необхідно проводити більше бесід з викладачами та студентами, щоб попередити академічну корупцію.

3.3 Навчальний заклад поважає студентське розмаїття і прислухається до потреб студентів, забезпечуючи гнучкі та різноманітні педагогічні методи і баланс між незалежним навчанням студентів та належною скеровуючою підтримкою з боку викладача, а також сприяючи взаємоповазі у стосунках між студентом і викладачем, включаючи питання обрання тем для студентських робіт.

Ключові результати:

Студентоорієнтоване навчання також означає, що індивідуальні особливості студентів враховуються належним чином. Багато студентів хочуть і інколи їм потрібно поєднувати роботу і навчання, у них є свої власні інтереси і – щоб досягнути максимального результату від навчання – їм потрібна певна автономія. Проте, це не означає, що викладачі повинні залишити студентів напризволяще, оскільки вони мають надавати їм підтримку, в тому числі і менторську. Ціллю є встановлення здорового балансу між автономією студентів та академічною підтримкою.

Студенти – живі люди, і, як наслідок, складаються різноманітні обставини, пов'язані з цим. Не можна навчити сотню або навіть десятьох студентів абсолютно однаково. Є один гарний приклад, авторство якого приписують Альберту Ейнштейну: *«Кожна людина - геній. Але якщо ви будете судити рибу по її здатності вилазити на дерево, вона проживе все життя, вважаючи себе невдахою»*

Університет має внутрішню політику, в основі якої лежить індивідуальний підхід до кожного студента. Зазвичай у студентів є належні засоби зв'язку з викладачами (*ACU, Viber, Messenger*), і – як казали вони під час інтерв'ю – немає жодних проблем, якщо потрібно зв'язатися з викладачем.

Університет досі має інститут студентського старости – першої особи для деканату, або кафедри, або конкретного викладача, через яку можна зв'язатися з групою. Звичайно, у деяких випадках це зручно і раціонально. З іншого боку, така практика є черговою

перешкодою для прямого спілкування між викладачем і студентом. Крім того, старости вже *apriori* перебувають у відмінній позиції у порівнянні з іншими, «звичайними» студентами. А тому можуть виникати ситуації несправедливого ставлення викладачів до студентів.

Усі іспити складаються усно. Різні особи, з якими проводилися інтерв'ю, зазначають, що це сприяє розвитку навичок усної презентації майбутніх юристів.

Коли студент обирає тему письмової роботи, то може запропонувати власну, але її слід погодити з викладачем.

Рекомендації:

Університет має розробляти внутрішні політики таким чином, щоб до уваги бралися різноманітні потреби та очікування студентів, у т.ч. гнучкий розклад, ефективна комунікація між викладачем та студентом, врахування особливостей та індивідуальних здібностей студента.

Електронна система управління навчальним процесом (АСУ) повинна функціонувати належним чином та бути платформою для загального обміну інформацією під час навчального процесу між адміністрацією університету, викладачами і студентами. З-поміж іншого, це включає: надсилання, отримання інформації, оцінювання завдань, організація проектів, створення груп, завантаження та розповсюдження матеріалів, які потрібні для навчального курсу. Університет має забезпечити навчання персоналу та студентів, щоб вони розумілися на опціях та функціонуванні системи.

Методи, що використовуються у процесі викладання, також мають бути різноманітними, гнучкими та спрямованими на розвиток різних навичок, залежно від цілей конкретної дисципліни, але в контексті навчального курсу, навчального плану та програми, а також потреб ринку юридичних послуг.

У системі оцінювання має бути передбачено, що тестування чи проведення іспитів – це, перш за все, процес, який спрямований на оцінювання та перевірку вже набутих (існуючих) знань та навичок, а тому він має бути якомога об'єктивнішим. Різноманіття методів тестування дозволяє різним студентам продемонструвати свої знання і розвиватися.

Наприклад, для розвитку навичок аналітичного та критичного мислення корисними є такі методи: метод Сократа, аналіз справ, різні типи дебатів (аргументація принаймні двох протилежних позицій), підготовка спеціальних письмових завдань, аналіз законодавчих актів (проектів законів та інших нормативно-правових актів), обговорення і т.д.; навички усної презентації найкраще розвивати в залах під час навчальних судових процесів і проводячи різні види дебатів, індивідуальні презентації, «судові промови», а також звичайні аргументації під час семінарських занять і лекцій, якщо студентам ставлять питання, тобто якщо лекція є інтерактивною; навички раціонального використання часу та

роботи в команді формуються під час спеціальних тренінгів або у процесі виконання різних проектів, передбачених в межах навчального процесу. Ці проекти можуть суттєво відрізнитися залежно від конкретного навчального курсу: простий аналіз справ/судових рішень та підготовка доповіді, розробка певних стратегій чи планів дій і т.д.

В Університеті має бути чітка політика, яка забороняє надавати перевагу одним студентам у порівнянні з іншими, наділяючи їх додатковими адміністративними функціями, не пов'язаними з самоврядуванням. Модель «старости» виключає можливість рівного та справедливого ставлення до усіх студентів. Щоб безболісно позбутися цієї моделі, Університету потрібно поліпшити внутрішню електронну систему управління навчальним процесом АСУ таким чином, щоб вона без проблем дозволяла напряду спілкуватися викладачам і студентам, або ж змінити систему «сталого групи» і ввести в дію гнучкий розклад, у т.ч. вибіркові дисципліни, де студенти на кожному курсі (дисципліні) об'єднувалися б у нові групи, або ж реалізувати обидва варіанти.

3.4 Оцінювання студентів закладу здійснюється за оприлюдненими критеріями, положеннями та процедурами, які застосовуються послідовно і в яких враховано пом'якшуючі обставини.

Ключові результати:

Національне законодавство України визначає певні базові принципи організації навчального процесу. Університет має власний Статут та інші внутрішні положення, в яких детально розкриваються різні навчальні аспекти, у т.ч. проблеми оцінювання студентів. Ці внутрішні документи містять положення, згідно з якими студентам дозволяється перескладати іспит або тест за певних умов. Але ці умови визначаються конкретним викладачем або представником адміністрації і, як з'ясувалося під час інтерв'ю, можуть інколи відрізнитися для «улюблених» та «звичайних» студентів.

Створені програми і публікації, методичні рекомендації з конкретного курсу містять досить чіткі описи організації процесу оцінювання у ході навчального курсу.

Студенти можуть ознайомитися з цими документами на сайті Університету або у деканаті.

Отже, загалом складається враження, що Університет має досить чіткі політики прозорості та доступності процедур оцінювання, за винятком пом'якшуючих обставин.

З іншого боку, як вже зазначалося вище, оцінювання студентів досі прив'язане до старої традиційної системи усних іспитів. Оприлюднені критерії усних екзаменів не є складними і здається, що викладачі і студенти розуміють систему. Ризики вже розглядалися в попередньому пункті 3.3.

Можливість доступу екзаменатора до залікової книжки студента та інформації про його успішність з інших дисциплін до виставлення оцінки зі свого предмету, вочевидь

впливає на визначення такої оцінки. “Перший рік студент працює на залікову книжку, а після цього залікова книжка працює на студента” – кілька разів чули ми тезу, що висуває на перший план упередження, очевидне та ненавмисне, як створюється несправедливе поле гри для студентів, які власне спромоглися покращити свої знання та навички протягом навчання у правничій школі.

Крім того, студенти заявили, що є лише декілька викладачів, які насправді докладають зусиль, щоб спонукати «слабших» студентів стати активнішими в групах, проте решта викладачів у певній мірі просто не звертають уваги на таких студентів, ніби для них само собою зрозуміло, що «такі студенти не здатні вчитися у будь-якому разі».

Рекомендації:

В Університеті мають бути не просто введені в дію та опубліковані критерії оцінювання, положення та процедури, але, в першу чергу, ці процедури мають застосовуватися справедливо та постійно.

Письмове анонімне тестування дозволяє проводити оцінювання більш об’єктивно та незалежно. Не видається складним організувати анонімний іспит, і зробити принаймні частину іспиту в конкретному навчальному курсі письмовою. Крім того, якщо тестування проводиться автоматично – це може зекономити час викладача, який можна використати на інші, більш продуктивні види навчальної діяльності – наприклад, створити та реалізувати груповий проект зі студентами, організувати дебати чи будь-що інше.

Університет має залучати викладачів до застосування навчальних методів, які дозволять більшості студентів брати активну участь, а не лише відмінникам. Знову ж таки, щоб досягти цього результату, необхідно проводити анонімні опитування серед студентів, викладачам відвідувати заняття своїх колег, систематично аналізувати прогрес студентів та обговорювати все це.

3.5 Студенти мають можливість на систематичній основі анонімно та регулярно оцінювати свої курси та викладачів.

Ключові результати:

Не зафіксовано наявності жодного механізму анонімного оцінювання навчальних курсів чи викладачів. Під час одного з інтерв’ю було зазначено, що кілька років тому проводилося соціологічне дослідження, у т.ч. анонімне опитування серед студентів та викладачів, але це було один раз і його результати ніколи повністю не оголошувалися.

За результатами інтерв’ю склалося враження, що викладачі та представники адміністрації досить неохоче ставляться до організації системи проведення регулярного та систематичного оцінювання.

Анонімні оцінювання курсів та викладачів студентами – це невід’ємний елемент

успішного та прогресивного навчального процесу. Такі оцінювання справді допомагають викладачам зрозуміти потреби та очікування студентів, побачити наскільки змістове наповнення курсу відповідає цим очікуванням, перевірити методи навчання та оцінювання і досягти набагато більше результатів, у т.ч. рівноправного залучення студентів до розробки навчального курсу і програми. Між іншим, варто взяти до уваги той факт, що метою викладання є дати студентові те, що йому найбільш потрібне, а не лише те, що викладач вважає найкращим.

Анонімне оцінювання – це не лише критика, але й конструктивний зворотній зв'язок, який для викладача стане джерелом постійного самовдосконалення. Зазвичай, такі оцінювання не є публічними, а доступні лише викладачам і їх завідувачам кафедр.

Більшість правничих шкіл використовують стандартизований метод – або онлайн (наприклад, Google-форми або форми, створені в електронній системі управління навчальним процесом), або в паперовій формі, які використовуються на кожному занятті кожним викладачем, незважаючи на строк стажу викладання. Багато прикладів таких форм доступні для розгляду.

Рекомендації:

Інститут та Університет в цілому якомога швидше мають впровадити письмове щосеместрове оцінювання кожного курсу. Ці оцінювання мають бути структуровані таким чином, щоб забезпечити повноцінне, анонімне студентське оцінювання кожного курсу та викладача стосовно питань, до переліку яких входить зміст навчального курсу, методи викладання та оцінювання. Ця система має бути впроваджена з урахуванням кращих практик та відгуків від викладачів та студентів. Впровадження такої системи також потребує детальної інформації щодо того, ким будуть використовуватися дані оцінювання при перегляді навчального плану і аналізі роботи професорсько-викладацького складу.

У світі є багато онлайн систем оцінювання. Адміністрація та професорсько-викладацький склад Університету можуть ознайомитися з ними, обрати декілька, щоб випробувати у своєму Університеті, і отримати важливі відгуки від студентів та викладачів.

3.6 Навчальний заклад забезпечує відповідні офіційні процедури розгляду заяв та скарг студентів.

Ключові результати:

Директори, декани, керівники та завідувачі кафедр, а також інші викладачі, присутні на кафедрах у конкретні години, а тому студенти можуть прийти і зустрітися з викладачем, який їм потрібен, і висловити свої скарги, і цілком ймовірно, що такі скарги будуть належним чином розглянуті.

Процеси подання скарг щодо результатів іспитів або тестів також передбачені

внутрішнім положенням про організацію навчального процесу. Це описано у пункті 4.12 зазначеного положення, згідно з яким студенти мають право подати апеляцію на результати іспиту впродовж 24 годин заступнику ректора з науково-педагогічної роботи за участі двох осіб з кафедри. Але той факт, що більшість іспитів усні (навіть незважаючи на те, що зазвичай студенти також готують і письмову частину іспиту), а викладач може знову викладати на старших курсах - це може вплинути на дійсну реалізацію права на апеляцію.

Рекомендації:

Коли мова йде про заяви та скарги студентів, тут мається на увазі два основні аспекти: скарга на поведінку викладача і заяви щодо оцінок.

Університет має впровадити дієві та прозорі процедури подання скарг, що стосуються поведінки та дій конкретної особи. В основі таких процедур може лежати Кодекс честі Університету, а участь у їх розробці повинні брати представники різних груп осіб заінтересованих сторін. Надзвичайно важливо утримувати рівновагу між належним та доступним механізмом подання скарг і уникати надмірного втручання у приватне життя особи, на яку скаржиться студент.

Подібним чином процедури подання апеляції на оцінки мають бути правдивими, зрозумілими і дієвими, а також попереджати можливі негативні наслідки таких скарг для студента. Процедура подання заяв, описана у пункті 4.12 Положення про організацію навчального процесу, має передбачати більше гарантій та процедурних засобів захисту, у т.ч. з поміж іншого час, що виділяється на розгляд скарги, право студента залучити представників студентського самоврядування до процесу подання апеляції та конкретні наслідки, які може мати процедура подання апеляції.

3.7 Навчальний заклад визнає важливу роль студентів у розробці та впровадженні університетського кодексу поведінки.

Ключові результати:

Визнаючи важливість правил, які окреслюють основні рамки поведінки учасників навчального процесу, Університет зараз на порозі впровадження Кодексу етики. Під час візиту експертів адміністрація Університету звернулася з проханням надати рекомендації щодо того, як краще розробити та спроектувати цей документ. Це є підтвердженням того, що навчальний заклад приділяє цьому питанню значну увагу, що не може не справляти позитивного враження .

Під час підготовки цього звіту Університет надіслав експертам проект Кодексу етики, щоб отримати ще більше конкретних рекомендацій. Зазначалося, що цей проект розробляла студентська громада.

Рекомендації:

У розробці та впровадженні Кодексу етики мають брати участь усі заінтересовані сторони: випускники, викладачі, представники адміністрації, персонал і, звичайно, студенти, щоб голос кожного було почуто, а всі думки та погляди узгоджено. Увесь цей процес має бути прозорим на усіх його етапах і відкритим для усіх заінтересованих сторін, оскільки Кодекс етики стосується абсолютно кожного, хто бере участь у навчальному процесі. Необхідно забезпечити технічні та часові умови, щоб кожен, хто бажає надати свою пропозицію до проекту та фіналізації документа, міг це зробити.

Що стосується змісту Кодексу етики, то він має бути збалансованим і недискримінаційним. З самого початку необхідно пояснити його роль та доцільність, про що йдеться у Розділі I проекту документа. Університет має визначити виконання яких положень може бути забезпеченим і – відповідно, закріпити ці положення як імперативні (як наприклад, загальна заборона сексуального домагання, політика протидії плагіату) і нормами рекомендаційного характеру (ввічливість, дрес-код і т.д.). Але, наприклад, як Університет здійснюватиме контроль за обов'язковою реалізацією цього положення: «Члени спільноти Університету зобов'язані боротися за істинні знання, поширювати свій досвід та набуті знання»? Яким чином особи нести відповідальність за відмову ділитися своїм досвідом?

Дуже важливо мати студентського омбудсмена. З іншого боку, здається цілком нелогічним поєднувати в одному принципі колегіальність та повагу до людської гідності, оскільки це дві абсолютно різні речі і, насправді, проблема людської гідності є набагато важливішою за будь-яку іншу проблему, оскільки це основа усієї системи соціальних відносин.

Система честі, яку представила Школа права Університету Лі та Вашингтона (США), може стати корисною, щоб впорядкувати деякі положення цього проекту.

Елемент 4: Добір студентів, успішність, визнання і видача дипломів.

Елемент 4. Важливі результати опитувань.

Загалом, професорсько-викладацький склад та адміністрація дали надзвичайно багато позитивних відповідей щодо тверджень цього елемента.

Переважна більшість опитаних студентів та випускників вважають, що процес добору студентів до Університету є прозорим, справедливим та базується на їх успішності. Більше двох третин студентів погоджуються, що Університет має усі необхідні положення, що регулюють процеси добору студентів, успішність, визнання та видачу дипломів, і що політики, процеси добору і критерії впроваджені належним чином та прозоро. Водночас, більше 25% студентів не погоджуються, що механізми оцінювання та виставлення оцінок є справедливими (5.6% відповідей «абсолютно не погоджуюся» і 23.7% відповідей «не погоджуюся»), а 21.9% займають нейтральні позиції щодо цього твердження.

4.1 Студенти зараховуються до навчального закладу, проходять оцінку успішності, визнання і отримують диплом відповідно до прозорого, справедливого процесу, що ґрунтується на показниках їх успішності.

Ключові результати:

Значною мірою принципи та умови допуску, успішності, визнання та сертифікації студентів закріплені на рівні національного законодавства. Таким чином, університетська система цих аспектів оцінки якості вищої освіти побудована досить традиційно. Водночас, тоді як зарахування на навчання відбувається за рішенням Університету, однак базується на результатах ЗНО (зовнішнього незалежного оцінювання (загальнодержавного екзамену), але усі наступні поточні питання та процедури, пов'язані із допуском студентів, належать до внутрішньої політики Університету, тож вони можуть бути ним організовані ефективно.

Не зовсім зрозумілими залишаються процедури зарахування до різних інститутів/факультетів Університету.

Ми також не виявили в процесі моніторингу жодної згадки про Лісабонську Конвенцію Кваліфікацій, яка набрала законної сили для України у 2000 році. Тож залишається досить незрозумілим як саме визначається кваліфікація студента, яка таксономічна комбінація покладена в основу навчального плану і т.д.

Рекомендації:

Університет повинен подбати про те, щоб процедури допуску та критерії визначення успішності студентів на усіх рівнях були прозорими та справедливими. Така процедура має бути доведена до студентів безпосередньо і завчасно, так аби студент знав напевно,

що саме він або вона повинні зробити, знати та демонструвати, коли їх оцінюють, щоб бути відібраним і успішно скласти конкретний курс або програму. Такі вимоги і критерії повинні бути розроблені на основі цілей і завдань дисципліни і відповідати їм.

Там, де це можливо, Університет повинен визначити і закріпити розумні критерії для допуску, визнання та успішності студентів, з урахуванням положень Лісабонської конвенції кваліфікацій і пояснювальних документів до неї.

4.2 Навчальний заклад має і процедури, і інструменти для збору, моніторингу інформації про успішність студентів та вживання заходів на основі цієї інформації.

Ключові результати:

Університет справді застосовує певні інструменти для того, щоб збирати, оцінювати та реагувати на інформацію щодо успішності студентів: для цього студент або студентка повинні виконати свій річний навчальний план, шляхом отримання “зараховано” за деякі дисципліни та відповідного балу за іспит з інших дисциплін. Якщо студент не складає іспит (тобто, отримує “FX” відповідно до Європейських стандартів) – він або вона мають шанс перескласти предмет у того ж викладача. Якщо студент або студентка не складає іспит вдруге – призначається комісія, аби знову прийняти екзамен. Якщо ж його знову не буде складено – наслідком стає відрахування з числа студентів Університету. За винятком останнього курсу бакалаврської програми, студенти мають право перескласти деякі предмети, щоб отримати диплом з відзнакою - Власне, такі положення передбачені чинним законодавством.

Рекомендації:

За можливості, слід обговорити процедуру повторного складання іспиту в рамках однієї сесії, якщо студент бажає підвищити свій бал за курс, а не лише у випадку “не склав” чи “не зарахування”. Це можна досить легко організувати, якщо екзаменування та його оцінювання відбувається в електронній формі (наприклад, через Moodle or EduBrite).

4.3 Навчальний заклад застосовує різні види методів тестування, такі методи є валідними, надійними і справедливими.

Ключові результати:

Абсолютна більшість іспитів в Університеті та в Інституті юстиції проходить усно. Усний іспит несе в собі низку досить вагомих ризиків: такі іспити займають дуже багато часу; вони також сприяють суб’єктивності та упередженості під час оцінювання викладачем відповіді студента. Класичні усні іспити, які переважно будуються на теоретичних запитаннях, досить слабо можуть виконувати функцію перевірки здатності студента застосовувати юридичний аналіз, вирішення задач та критичне мислення. Тож, застосування в оцінюванні лише усних іспитів може призвести до неефективного та несправедливого оцінювання студентів.

Міжнародні передові практики закликають до того, щоб кожне тестування містило три основних елементи. Тести повинні бути валідними, надійними та справедливими. Тест є валідним, якщо він оцінює те, на що спрямована його оцінка, він повинен ефективно вимірювати компетенцію студента у співвідношенні з цілями курсу. Тест є надійним, якщо він належним чином вимірює знання чи вміння студента. Студенти, які мають подібний рівень успішності, отримують подібні бали. І наостанок - тест має бути справедливим. У тестуванні не повинно бути жодних неналежних переваг чи «сюрпризів» для студентів, критерії оцінювання мають бути чіткими, а студентам мають бути надані можливості вправлятися та поліпшувати свої знання.

Рекомендації:

Під час розробки форми оцінки – чи то для конкретного курсу, або ж будь-якого іншого оцінювання або моніторингу – слід, перш за все, визначити ціль тестування і тоді обрати метод, завдяки якому можна найбільш ефективно досягти цієї цілі. Слід запропонувати і використовувати комбінування різних методів перевірки знань.

4.4 Навчальний заклад оцінює і ставить заліки за практичну юридичну освіту.

Ключові результати:

В цілому, Університет, а також Інститут юстиції заохочують студентів до участі в різних студентських заходах (практичному навчанні), в тому числі й у студентських юридичних змаганнях, таких як судові дебати, дискусії тощо. Такі активні студенти, можливо, здобудуть певну повагу та лояльність з боку адміністрації та викладача, але вони не отримують ніяких академічних кредитів за свої зусилля.

Участь в професійних юридичних заходах (практичне навчання) істотно покращує знання студентів у сфері права та тренує значну кількість таких особистих якостей, як: самопрезентація, усне мовлення, структурування, логіка, аналітичне мислення тощо.

Рекомендації:

Отримання студентами досвіду під час навчання є важливим методом юридичної освіти та способом ефективного студентського навчання. Тож їх участь у практичних заняттях повинна заохочуватися Університетом та за неї повинні надаватися академічні кредити, наприклад – як альтернатива написанню наукових робіт.

Студенти повинні мати вибір – або ж проводити наукове дослідження і захищати роботу, або ж – наприклад – взяти участь у змаганнях для студентів права і, у випадку успішного його проходження – отримати бали в тих же обсягах, які відводяться для наукової роботи. Так, написання меморандумів для змагань, наприклад, імені Ф.Джессапа, як і багатьох інших – часто набагато складніше і потребує більше зусиль та знань, ніж написання звичайної наукової роботи. Більше того, усі ці змагання проводяться англійською мовою, тож участь у них несе в собі навіть додаткову цінність до загального розвитку знань з міжнародного права як такого.

Присудження кредитів за практичне навчання також підкреслює важливість цієї форми освіти і визнає, що вона є важливою частиною навчального плану юридичної освіти.

Елемент 5: Викладацький склад

Елемент 5. Важливі результати опитувань.

Відповіді співробітників адміністрації та професорсько-викладацького складу щодо цього елемента є в основному позитивними. Значний відсоток нейтральних відповідей від викладачів було отримано лише на декілька тверджень: твердження 5.3 (чи є у викладачів офіційна можливість оцінювати ефективність своєї власної діяльності), 5.11 (чи створює Університет можливості для та чи сприяє професійному розвитку), 5.13 (чи заохочує Університет викладачів до того, щоб вони проявляли новаторські підходи до навчальних методів та використовували нові технології під час проведення юридичних досліджень) та 5.14 (чи існує можливість використання мультимедійних технологій на заняттях). Останнє твердження зібрало значну кількість нейтральних коментарів та зауважень (37%).

Більшість студентів погоджуються з тим, що викладачі у навчальному закладі висококваліфіковані та компетентні, втім значна частина студентів все ж реагує негативно на це твердження (18.1%), а також аналогічна частина студентів оцінює твердження нейтрально. Випускники також в основному погоджуються з цим твердженням, але 1.2 % все ж оцінили його негативно і 15.4% дали нейтральні коментарі та зауваження.

Студенти реагують менш критично на твердження, що всі викладачі навчального закладу добре організовані та регулярно підготовлені до занять (при цілому 14.9% не погоджуються з таким твердженням), натомість дві третини відповідей були позитивними. Крім того, багато студентів говорять про викладачів як одну з переваг навчального закладу.

Очевидно, що існує проблема з можливістю оцінки роботи викладачів студентами, оскільки загальна кількість негативних відгуків від студентів на це твердження переважає 51.7%, а кількість нейтральних оцінок від студентів складає 26.5%. Загальна кількість випускників, які погодилися чи категорично не погодилися з цим твердженням, перевищує 35.9%. Таким чином, Університет та Інститут заохочуються до запровадження механізмів оцінки роботи викладачів у найкоротші можливі терміни.

Відповіді студентів на інші питання щодо діяльності викладацького складу загалом позитивні, а саме більшість студентів погоджуються з тим, що вони спроможні швидко контактувати з викладачами, коли виникає така необхідність, з тим, що викладачі регулярно застосовують різноманітні методики викладання для забезпечення ефективності навчання, використовують методи навчання, засновані на вирішенні юридичних проблем, а також повною мірою залучають студентів до навчання, орієнтованого на практику та отримання юридичних навичок, вміло та чітко пояснюють ключові поняття, а також з ентузіазмом ставляться до предмету, який викладають. Разом з тим, за деякими твердженнями було помічено істотну кількість негативних відповідей студентів, наприклад, 13.5% не погодилися з тим, що методи навчання засновані на вирішенні юридичних проблем, а саме навчання орієнтоване на практику та отримання юридичних навичок, і 15.8% не погодилися з твердженням про різноманітність методів викладання. Такі висновки далі підтверджуються відгуками студентів, що відзначають надмірну увагу до теорії, а не до практики, з боку деяких викладачів (у розділі про слабкі сторони Університету).

5.1 Навчальний заклад визнає свою відповідальність за якість професорсько-викладацького складу і надає викладачам можливості для професійного розвитку.

Ключові результати:

У цілому Університет визнає важливість професорсько-викладацького персоналу та заохочує їхній професійний розвиток. Викладачі факультету – це кваліфіковані фахівці в різних галузях матеріального права, багато з яких мають практичний досвід роботи в якості юристів.

В Університеті діє політика заохочувати публікації професорсько-викладацького колективу на сайті Scopus або платформі Web of Science. Це, безумовно, хороший спосіб стимулювати персонал до підготовки публікацій високої якості. Ця політика може бути розширена шляхом стимулювання інших ініціатив в області навчальної діяльності.

Рекомендації:

Університет повинен і надалі стимулювати ініціативи персоналу в сфері освітньої діяльності. Наприклад, Університет може виділити фінансові ресурси з метою заснування спеціальної премії, яка надаватиметься за важливі науково-освітні дослідження, ґрунтуючись на індексі цитувань та інших факторах, або за те, що співробітники беруть на себе ініціативу з організації навчального судового процесу чи впровадженні інших методів практичного навчання. Такі премії можуть видаватися певному викладачеві на основі результатів таємного голосування серед співробітників Університету або керівництва Університету.

Університету необхідно визнати, що розвиток професорів та викладачів повинен стосуватися не лише їхніх наукових досягнень та професійних знань, але і їхньої здатності викладати, забезпечувати наставницьку підтримку та розвивати студентів. Професійний розвиток повинен включати здатність викладати, а також наявність важливих аспектів юридичних знань.

5.2 Навчальний заклад встановлює і дотримується чітких, прозорих і справедливих процедур добору працівників.

Ключові результати:

Ніяких особливих зауважень чи проблем щодо питання добору та прийняття на роботу співробітників не було виявлено.

Поточна система набору співробітників у традиційних університетах України надає перевагу кандидатам, які мають ступінь доктора наук. Втім, не завжди кандидати, які мають ступінь доктора наук, є більш компетентними до читання лекцій на практичних курсах за кандидатів, які не мають ступеню доктора наук. Ось чому краще залучати до роботи викладачів, які мають практичний, а не суто науковий досвід. Цей факт було визнано передовою міжнародною практикою шляхом запровадження на юридичних

факультетах посади «професор практики/Professor of Practice», щоб дійти висновку, що спеціалісти із спеціалізацією та практичним досвідом такі ж важливі для Університету, як і викладачі, які фокусуються на традиційному дослідженні та викладанні.

Рекомендації:

Університету слід розглянути питання про можливість залучення до викладання фахівців без наукового ступеня, але з належним практичним досвідом та навичками, а також про запровадження системи посади «професор практики».

5.3 Навчальний заклад заохочує до наукової діяльності з метою посилення зв'язку між освітою і дослідженнями та інноваціями у методах викладання та застосуванні нових технологій.

Ключові результати:

Проходження практики є важливим елементом діяльності як Університету, так і Інституту, та активно впроваджується в Університеті. Разом з тим, децю більший фокус міг би бути направлений на інноваційність методів навчання, як описано в розділі 5.4.

Рекомендації:

Професорсько-викладацькому складу необхідно визнати, що такі методи навчання, як експериментальне навчання через інсценування судового процесу або робота юридичної клініки, є такими ж актуальними науковими методами отримання юридичної освіти, як і виконання традиційних досліджень і написання робіт, та забезпечити, щоб викладачі, які працюють за «практичними» методами заохочувалися і отримували належне визнання за такий формат як законна форма юридичної освіти в університеті.

5.4 Навчальний заклад сприяє вдосконаленню викладання і застосуванню різноманітних інтерактивних методів викладання.

Ключові результати:

Певні зусилля були спрямовані на те, щоб визначити та сприяти навчанню за інтерактивними методиками, хоча цього було недостатньо. Заняття, які відвідала команда експертів, можна оцінити по різному, якщо говорити з точки зору застосування інтерактивних методів навчання. Часто саме по собі застосування візуальних засобів розцінюється як застосування інтерактивних методів навчання. На багатьох заняттях продовжують використовуватися традиційні, не інтерактивні лекційні методи без достатнього залучення студентів.

Багато аудиторій досі не оснащені сучасним обладнанням. Це обмежує здатність викладачів використовувати PowerPoint та ресурси Інтернету під час навчання.

Міжнародний передовий досвід свідчить про те, що найбільш ефективною формою навчання є використання сучасних інтерактивних методів викладання, які дозволяють залучити студентів до процесів критичного мислення та аналізу. Такі методи можуть та повинні використовуватися під час викладання усіх предметів, які входять в програму навчання.

Рекомендації:

Університет повинен розробити програму для усіх викладачів на основі сучасних інтерактивних методів навчання. Така програма повинна включати: навчання усіх викладачів сучасним інтерактивним методикам викладання; очікування Університету та факультету, що ці методи будуть запровадженні на усіх заняттях; підтримку факультету в розвитку таких навичок; вимоги, що усі нові викладачі також пройдуть відповідне навчання після вступу їх на роботу; врахування критерію по застосуванню інноваційних методів навчання під час оцінки викладачів.

Усі лекційні зали повинні бути обладнані комп'ютерами та проекторами по мірі того, як ресурси стають доступними.

5.5 Навчальний заклад визнає і підтримує міжнародне навчання та можливості для обміну як вагомий компонент академічної та викладацької мобільності та розвитку.

Ключові результати:

Кількість викладачів, які брали участь у міжнародних обмінних програмах для викладачів незначна. Знання та здатність викладачів навчати й здійснювати наукові дослідження іноземними мовами також обмежена, за винятком окремих спеціалізованих підрозділів Університету.

Рекомендації:

Слід забезпечити додаткові можливості для Міжнародного навчання та досліджень для викладачів за кордоном, запровадити більший обсяг вивчення іноземних мов, також викладачі повинні отримувати заохочення до участі в таких програмах. За можливості, Університет повинен спрямовувати додаткові ресурси для викладачів з метою обміну міжнародним досвідом.

5.6 Навчальний заклад визнає, що залучення професорсько-викладацького складу до управління – вагомий компонент змістовного розвитку Університету.

Ключові результати:

Участь викладачів у здійсненні управління обмежена, особливо на рівні Інституту/факультету. Більшість питань управління інститутом/факультетом зосереджена на кафедрі та пов'язаних органах. Більшість викладачів не беруть участь у процесі

управління і, як видається, викладачі досить мало залучаються до управління на рівні Інституту, хоча залученість викладачів на рівні кафедр здається активнішою.

Рекомендації:

Співробітники Університету та Інституту повинні обговорити створення додаткових можливостей для залучення викладачів до структур управління кафедри, Інституту та Університету.

Елемент 6: Навчальні ресурси та підтримка студентів

Елемент 6. Важливі результати опитувань.

Викладачі та адміністратори надали значною мірою позитивну оцінку на усі твердження. Один із декількох помітних винятків, який 27.4% викладачів оцінили нейтрально – це твердження 6.3 (чи викладачі регулярно заохочують студентів займатися діяльністю у юридичних клініках). У даному випадку не зовсім зрозуміло, яким чином необхідно трактувати абсолютно нейтральні оцінки: у тому значенні, що викладачі не заохочують студентів регулярно, чи щось інше.

Деякі відповіді за цією складовою визначаються підвищеною нейтральністю студентів та випускників: нейтрально оцінили твердження про достатність підтримки і корисних порад щодо навчання 34.4% студентів (2.5% випускників), а твердження про те, чи отримуються корисні настанови та вичерпні консультації, коли потрібно робити вибір щодо навчання, – 29,3% студентів (33,3% випускників). Більше позитивних відгуків було отримано від студентів у відповідь на твердження щодо того, чи студентів належним чином інформують про функціонування юридичних клінік та можливість долучитись до їх роботи (22.3%) та чи студентів належним чином та вчасно інформують про усі заходи та можливості, які пропонуються юридичними клініками (23.3%). Однак більше тих студентів та випускників, які просто підтримали або рішуче підтримали ці чотири твердження, аніж тих, що не підтримали.

Спостерігаються важливі позитивні відгуки від студентів та випускників щодо постійної доступності достатньої кількості навчальних ресурсів (загалом більше двох третин). Такі позитивні відгуки підтверджуються також відзначеними сильними сторонами навчального закладу, серед яких часто називалась матеріальна база Університету. Крім того, студенти та випускники у абсолютній більшості дають позитивну оцінку (79.1%) на твердження про наявність стабільного доступу до мережі Інтернет та інших юридичних баз даних.

6.1 Навчальний заклад забезпечує ефективне навчання шляхом застосування сучасних та гнучких методів викладання і навчання.

Ключові результати:

Як зазначено вище, більшість екзаменів приймаються усно, більшість лекцій читаються як монолог, під час якого студенти повинні просто занотовувати почуте. Зважаючи на великі аудиторії та величезну кількість студентів, особливо під час лекцій, дуже часто трапляється так, що студенти на задніх рядах не беруть ефективної участі в навчальному процесі. Протягом виїзного оцінювання деякі викладачі під час опитування пояснили та підкреслили, що неможливо або надзвичайно важко застосовувати інтерактивні методи у великих аудиторіях, деякі викладачі все ще плутають інтерактивні засоби та технології з інтерактивними методами викладання.

Разом з тим, багато викладачів намагаються використовувати різноманітні методи в ході навчального курсу: мозкові атаки, моделювання ситуацій, дебати, проведення навчальних судових процесів, тестування тощо. Однак залишається ще багато більш ефективних методів викладання та навчання, які можуть та повинні бути застосовані. Деякі з них вже були розглянуті у підрозділі 3.3.

Досить велика кількість викладачів Університету пройшли додаткову та високоякісну професійну підготовку щодо прогресивних та сучасних методик викладання (наприклад, літня школа 2017, яку було організовано Координатором проектів ОБСЄ в Україні, присвячену вивченню методології викладання та практики Європейської конвенції з прав людини). Деякі нинішні студенти та викладачі вже мають досвід навчання та викладання за кордоном. Таким чином, Університет має великий внутрішній потенціал для розвитку та обміну досвідом.

Рекомендації:

Доброю відправною точкою для розгляду того, що лежить в основі сучасних гнучких методів викладання і навчання є «Сім принципів передової практики в галузі вищої освіти»:¹⁶

1. Передова практика: заохочує контакти між студентами та викладачами.
2. Передова практика: заохочує співпрацю між студентами.
3. Передова практика: сприяє активному навчанню.
4. Передова практика: дає швидкий зворотний зв'язок.
5. Передова практика: підкреслює важливість часу, що відводиться для виконання завдання.
6. Передова практика: повідомляє про перспективні очікування.
7. Передова практика: поважає різні здібності і способи навчання.

Існує також чудова педагогічна модель під назвою «Навчальний цикл». Вона включає п'ять базових етапів, які пов'язані між собою та впливають один із одного, а саме: формування цілей, вивчення досвіду учасників, опрацювання їхніх знань та доповнення їх новою інформацією, узагальнення наданої інформації та застосування щойно отриманих знань. Ця модель приносить досить непогані результати в окремих групах, а також в рамках повного курсу навчання, учбових планів та програм.

Сучасний процес викладання і навчання більшою мірою має бути орієнтований на розвиток критичного і аналітичного мислення студентів. Класичні лекції та семінари, під час яких студенти повинні просто відтворювати те, що вони прочитали, приносять лише незначні результати. Студенти – це особлива аудиторія, оскільки вони вже не діти, але ще і не дорослі. Саме з цієї причини методики викладання повинні поєднувати у собі як

¹⁶ «Сім принципів доброї практики вищої освіти» вперше опубліковано в Бюлетені Американської асоціації вищої освіти (American Association of Higher Education), (Chickering & Gamson, 1987) і постійно лишається актуальною, включно і зараз.

андрагогічні, так і педагогічні підходи, техніки та принципи, *тобто* слухання, навчання та виконання. Останній відомий як «Принцип Конфуція» – «навчання через дію».

Університету необхідно акумулювати знання студентів та викладачів Університету, які вже отримали певний зовнішній досвід навчання та викладання, належним чином приймати та запроваджувати нові та альтернативні підходи, які ґрунтуються на його внутрішньому потенціалі. Університет може користуватися різноманітними форматами для обміну досвідом: від класичних семінарів до неофіційних тренінгів, на яких учасники можуть активно взаємодіяти один з одним та генерувати нові ідеї.

6.2 Навчальний план закладу передбачає ефективну підготовку студентів до кар'єри правника у сфері управління, роботи у приватному секторі чи академічної роботи, в тому числі формування неакадемічних навичок та баланс між теорією та практикою.

Ключові результати:

Університет не приділяє належної уваги питанням залучення практикуючих юристів до навчального процесу, а також моделюванню різних практичних ситуацій під час різних навчальних курсів. Студенти беруть активну участь у цілому ряді конкурсів між студентами юридичних факультетів як на національному, так і на міжнародному рівнях. Цей факт дає підстави вважати, що Університет деякою мірою заохочує студентів до такої участі.

Юридична клініка Університету функціонує згідно з Положенням, яке було затверджено Ректором Університету у 2016 році (нова редакція). Клініка виконує величезний обсяг робіт, надаючи юридичну допомогу пенсіонерам та людям з інвалідністю, а також особам, які не можуть собі дозволити скористатися платними юридичними послугами. Офіційно у клініці півтори штатні посади. Директор клініки має одного штатного заступника, який виконує функції куратора студентів. Усі інші співробітники – це поки що студенти старших курсів, які добровільно допомагають своїм наставникам. У клініці працює близько 60 студентів, яких було обрано на конкурсній основі під час виконання ними спеціальних завдань та проходження співбесід. Більшість опитаних студентів зазначили, що під час їхньої роботи у клініці вони отримали корисний досвід та практичні навички, але деякі вважають, що потрібен більш суворий контроль над їхньою діяльністю. Більшість студентів у юридичній клініці прийшли з Інституту прокуратури та кримінальної юстиції, оскільки клініка розташована у будівлі цього Інституту. Для студентів, які навчаються у інших інститутах та факультетах довга дорога до юридичної клініки очевидно є перешкодою.

Університет бере до уваги роботу у юридичній клініці під час присудження стипендій, а також розглядає її як навчальну практику студентів. Крім того, було розроблено спеціальну навчальну програму «Юридична клініка», яка тестується у юридичній клініці, але офіційно ще не затверджена Університетом. Спеціальні курси з проведення переговорів та розвитку інших практичних навичок роботи юриста, які б зараховувалися студентам за рахунок їхньої роботи у юридичній клініці, поки що відсутні.

Компонент з розвитку елементарних навичок в університетській навчальній програмі (прийом звернень, підготовка юридичних документів, розвиток вміння подати себе, тайм-менеджмент, управління проектами і загальне управління, контроль над емоційним станом, ведення кореспонденції та інше) досить слабкий. Незважаючи на те, що робота у юридичній клініці реально розвиває цілий ряд важливих практичних навичок своїх консультантів, лише невелика кількість студентів (6-8 із 14 на рік) можуть скористатися цією можливістю, оскільки штат юридичної клініки дуже малий. Як зазначили студенти, які мали досвід роботи у юридичній клініці – «Багато студентів мало клієнтів та справ».

Опитані практикуючі юристи вказали на кілька надзвичайно важливих моментів: важливість навичок складання юридичних документів, у тому числі документів процесуального характеру, відсутність 'курсів з імітацією судового розгляду', на яких студенти мали б можливість ретельно вивчати процедуру, аналізувати правильні та хибні дії адвоката та прокурора.

Рекомендації:

Університет повинен збільшити кількість співробітників, які працюють у юридичній клініці. Існує думка, що оптимальна пропорція студентів, які працювали б під керівництвом одного наставника повинна бути 7 до 1. Це дозволяє ефективно працювати із студентами та належним чином навчати їх. Університету потрібно також виділити додаткове приміщення для функціонування юридичної клініки, яке б знаходилося ближче до центрального корпусу Університету. Необхідно провести переговори з постачальниками транспортних послуг з метою організації перевезення за зниженими тарифами для студентів, які навчаються в інших корпусах, відмінних від тих, де розташована юридична клініка. У юридичній клініці багато уваги слід приділяти юридичній підготовці студентів та більш ретельному контролю за їхньою діяльністю. Спеціальні курси з вивчення питань юридичної клініки, розвитку навичок ведення переговорів та інших практичних юридичних навичок необхідно включити у навчальний план. Крім того, студентам повинні зараховувати їхню роботу в клініці. Університету слід розглянути можливість створення декількох юридичних клінік або декількох підрозділів в рамках вже діючої клініки, які можуть відноситися до різних інститутів (факультетів) та спеціалізуватися на різних аспектах законодавства, наприклад, юридична клініка з сімейного права, юридична клініка з права у сфері оподаткування, юридична клініка з питань трудового законодавства тощо.

Необхідно здійснювати підготовку студентів у сфері написання юридичних документів, принаймні на рівні, який забезпечить усвідомлення ними найбільш комплексних проблем написання таких документів, їх приблизний зміст, мету написання таких документів.

Університет повинен розробити політику вузької спеціалізації, особливо на останніх курсах навчання.

Більше уваги потрібно приділяти питанням ділового управління та менеджменту, зокрема фінансовим аспектам та конкуренції. Жоден студент юридичного факультету не вивчає такий предмет. Як результат, коли такі студенти закінчують Університет та намагаються розпочати свою власну справу, вони опиняються перед безліччю проблем, про які раніше навіть не задумувалися. Це дуже ускладнює процес відкриття власної практики чи бізнесу для молодих юристів.

Процесуальні документи повинні готуватися на основі усієї інформації по справі, а не на основі короткого резюме, оскільки резюме упускає безліч деталей, які є надзвичайно важливими для ухвалення остаточного рішення у справі. На основі однієї справи можна розробити 5 різних позовів та 5 різних судових рішень. Як правило, викладач стверджує, що існує лише одне правильне рішення, на основі якого і оцінюються знання студента.

Інсценування судового процесу з конкретних галузей права можна було б організувати набагато частіше.

6.3 Навчальний заклад забезпечує наявність ресурсів для підтримки студентів у навчанні, які є адекватними, відповідають всім вимогам і включають різні джерела ресурсів, наприклад, бібліотеки, навчальні засоби та інфраструктуру ІТ для підтримки роботи викладачів у якості наставників, порадників та інших консультантів, а також адміністративних працівників.

Ключові результати:

Університет має абсолютно неймовірну бібліотеку з різноманітними технічними ресурсами, у тому числі доступом до електронних баз даних законодавства, судової практики, навчальних юридичних матеріалів тощо, таких як: «Ліга:Закон», «Verdictum», «Юридична освіта. Юридична культура», та інших. Студенти та члени Асоціації випускників мають вільний доступ до таких баз даних. Крім того, у бібліотеці є різноманітні робочі зони, де студенти мають можливість виконувати різноманітну індивідуальну (тихі зони) та групову (інтерактивні зони) роботу. Бібліотека має свій сайт, де міститься інформація про графік роботи. Вона відкрита з понеділка по п'ятницю з 8-30 до 18:00 (деякі зали працюють до 17:00), по суботах бібліотека працює до 14:30, неділя – вихідний день.

Університет має трохи заплутану автоматизовану систему управління навчальним закладом – АСУ. Опитування представників заінтересованих сторін (професорсько-викладацького складу й студентів зокрема) свідчать про те, що або система не функціонує належним чином, або студенти та викладачі не достатньо обізнані із роботою системи та можливостями, які вона пропонує.

Коли студенти перебувають на практиці, регулярна комунікація між офісом (в якому вони проходять практику) та Університетом на рівні адміністрації відсутня. Таким чином, моніторинг забезпечення високої якості практики зі сторони Університету або повністю відсутній, або занадто слабкий. Документація, яку студенти мають заповнювати під час практики носить занадто формальний характер і зазвичай не відображає реальний рівень

та характер практики.

Рекомендації:

Студенти повинні мати достатній доступ до ресурсів бібліотеки у будь-якій зручній для них формі. Незважаючи на той факт, що ресурси та інфраструктура бібліотеки дійсно вражають, бібліотека буде набагато краще адаптована під потреби відвідувачів, якщо студентам та іншим відвідувачам будуть дозволяти користуватися нею, принаймні до 20:00 з понеділка по суботу. Для того, щоб запровадити такий новий графік роботи, співробітники бібліотеки можуть працювати у дві зміни, наприклад, з 8-30 до 14-30 та з 14-30 до 20-30.

Як уже відзначалося, практика є надзвичайно важливою для майбутніх юристів. Саме тому Інституту та Університету в цілому необхідно направити усі свої зусилля на те, щоб якнайкраще організувати практичні заняття. Надаючи студенту певну свободу дій, Університет зобов'язаний надати йому також необхідну допомогу та підтримку.

Заклад повинен заснувати окремий підрозділ, який буде відповідальним виключно за організацію проходження студентами практики, або винайти інший механізм та розробити процедури, які будуть ефективно сприяти досягненню цієї мети. Це може також послужити основою для налагодження комунікації між університетом та установою, в якій студенти проходять практику.

Надзвичайно важливо здійснювати постійний моніторинг якості практики, яка надається тим чи іншим закладом, або навіть конкретною особою (окремий суддя, прокурор або адвокат). Щоб реалізувати це, співробітники університету повинні спілкуватися із кожним окремим студентом, а також із закладом, в якому організовано проходження практики, та намагатися отримати під час цього спілкування необхідну інформацію. У разі, якщо посадові особи університету виявлять факти недобросовісної поведінки установи, в якій відбувається проходження практики, або її окремих співробітників, від імені Університету вони повинні діяти безкомпромісно щодо майбутньої співпраці з такою установою або її співробітником.

6.4 Навчальний заклад визнає і підтримує міжнародне навчання та можливості для обміну як вагомим компонентом студентського навчання та підтримки студентів.

Ключові результати:

Університет започаткував низку спільних програм з підготовки бакалаврів та магістрів з іноземними університетами. Найбільш інтенсивна співпраця, як ми можемо бачити, склалася із литовським Університетом Миколаса Ромеріса (Вільнюс) та Університетом Вітовта Великого (Каунас). Ці програми після завершення навчання дозволяють студентам отримати дипломи обох університетів відповідної програми. Інформація про програму доступна на сайті Університету. Однак, існує проблема із доступом до такої можливості на практиці, оскільки програма викладення провадиться англійською мовою і не всі студенти володіють нею на потрібному рівні. Разом з тим,

наприклад, програма з підготовки бакалавра Інституту має лише 5 кредитів ECTS для вивчення іноземної мови, що значно менше від кількості кредитів для таких дисциплін, як Трудове законодавство, Криміналістика, Комерційне право та деяких інших курсів. Для порівняння, вивчення іноземної мови за програмою підготовки бакалаврів Міжнародно-правового факультету включає в себе три різні обов'язкові курси та налічує 6 кредитів ECTS. Таким чином, в основному студенти Міжнародно-правового факультету мають можливість користуватися можливостями міжнародного навчання та обміну.

Видається, що вивчення іноземних мов – це серйозна проблема в Університеті. На даний момент студенти вивчають англійську мову лише упродовж одного року на початку програми з підготовки бакалаврів. Раніше іноземна мови вивчалася протягом двох років. Проблема актуальна, оскільки передбачається обов'язкове складання студентами іспитів з іноземної мови наприкінці програми з підготовки бакалаврів, а це через 3 роки після їхнього останнього уроку з англійської мови.

Можливості вивчати основні матеріали, викладені іноземною мовою, в Інституті дуже обмежені. Схоже, що більшість можливостей доступні лише для студентів Факультету міжнародних відносин. Вивчення основних правових тем англійською мовою – це надзвичайно ефективний метод розвитку мовних навичок та можливостей студентів розмовляти, писати та думати іноземною мовою.

Бібліотека Університету володіє величезною колекцією юридичної літератури.

Нещодавно Університетом було організовано та проведено перший Міжнародний юридичний форум, який зібрав разом велику кількість всесвітньо відомих практикуючих юристів та професорів права.

Знання іноземних мов, як мінімум англійської мови – це необхідність, оскільки міжнародна академічна мобільність стосується не лише студентів міжнародно-правового Факультету. Крім того, майбутня кар'єра, навіть в межах України, потребує володіння англійською мовою, оскільки Україна все більше і більше стає частиною системи ЄС.

Англомовне оточення дає студентам можливість брати участь у традиційних програмах академічних обмінів, таких як Erasmus (+) або інших, але крім того, що є навіть більш важливим для майбутніх юристів, дозволяє брати участь у таких змаганнях між студентами юридичних факультетів як Міжнародні змагання з консультування клієнтів ім. Льюїса М. Брауна, Фореста С. Мостена, Конкурс учасників навчального міжнародного суду Філіпа Джессапа, Конкурс судових процесів за міжнародним правом пам'яті професора Б.М. Телдерса, Конкурс судових процесів із прав людини та інших навчальних судових процесів тощо. У свою чергу, як свідчить практика, така участь розширює юридичні навички та знання студентів, слугує платформою для створення професійних зв'язків як на території України, так і на міжнародному рівні, та має безліч інших переваг.

Рекомендації:

Щоб надати студентам ще більш реальний доступ до можливостей в рамках

міжнародного академічного обміну та навчання, Університет повинен адаптувати навчальний план таким чином, щоб студенти могли ефективно вивчати необхідні іноземні мови. Надзвичайно важливо, щоб вивчення іноземної мови включало вивчення юридичної термінології та словників, таких як Юридична англійська мова (Англійська мова для юристів), юридична німецька, юридична французька тощо. Термін вивчення англійської мови має бути збільшений з одного року до мінімум двох років в рамках програми з підготовки бакалаврів. Якщо це виявиться практично можливим, то курси англійської мови для юристів рівня Advanced мають бути доступні для студентів третього курсу та слухачам магістратури.

Необхідно включити до програми навчання основні курси, які б викладалися іноземною мовою. Такі дисципліни можуть викладатися для студентів бакалаврату та магістратури вищих курсів. Принаймні один курс, який викладається англійською мовою, має бути обов'язковим для усіх студентів. Інші курси можуть бути факультативними. Університет повинен розглянути можливість запровадження викладання таких курсів (наприклад з таких дисциплін як Міжнародне право, Податкове право, Господарське право або Право прав людини) іноземною мовою замість української для студентів з усіх факультетів (інститутів), а не лише для студентів, які навчаються на Міжнародно-правовому факультеті. Курси англійською мовою необхідно повноцінно зараховувати як невід'ємну частину навчальної програми.

Університету стратегічно необхідно виділити значну частину своїх ресурсів на міжнародно орієнтоване навчання в різноманітних аспектах: надавати фінансову та адміністративну підтримку студентам та викладачам з метою забезпечення їхньої участі у міжнародних конференціях та семінарах, програмах та тренінгах, запроваджувати платформи обміну, організувати онлайн семінари, тощо, ефективніше залучати випускників до пожертвувань.

Елемент 7: Управління інформацією та адміністрування.

Елемент 7. Важливі результати опитувань.

Більшість тверджень в рамках цього елемента отримали в основному позитивну оцінку від студентів, яка переважає над негативними та нейтральними реакціями від студентів. Лише на два твердження сумарний відсоток позитивних оцінок є нижчим за 5.%, а саме твердження 7.2 та 7.6.

Твердження 7.2 щодо того, чи розклад занять є ефективним та зручним отримало 48.8% позитивних оцінок студентів, 17.7% – нейтральних оцінок та 33.5% – негативних. Про розклад занять опитані студенти відгукуються як про недолік Університету.

Твердження 7.6 щодо того, чи збирає Університет інформацію про рівень задоволеності студентів навчальними програмами, кількість позитивних оцінок досягла 36.3%, негативні оцінки склали 34.4%, а нейтральних відповідей було 29.3%. Це твердження пов'язане з формуванням внутрішньої системи забезпечення якісної юридичної освіти. Реакція випускників була подібною: лише 33.3% оцінили твердження позитивно. Позитивна реакція професорсько-викладацького складу була на рівні 6.2%, а негативні оцінки викладачів налічували 38.4%.

7.1 Навчальний заклад має ефективні процедури збору, аналізу та використання відповідної інформації з метою ефективного управління навчальними програмами та іншими видами діяльності.

Ключові результати:

Університет має систему (<http://acs.nlu.edu.ua/>), в якій студенти мають можливість отримати інформацію щодо їхніх курсів та оцінок. Заінтересовані сторони по різному оцінили функціонування системи. Деякі опитані особи не були задоволені роботою системи, або ж не мали чіткого уявлення про те, як вона функціонує.

Рекомендації:

Автоматизована система управління навчальним закладом Університету АСУ (<http://acs.nlu.edu.ua/>) повинна функціонувати належним чином та містити необхідну інформацію про програми навчання, які можна було б з легкістю знаходити, аналізувати та використовувати.

Університету потрібно переглянути процедуру систематичного збору та використання інформації, що було б доцільно для оцінювання програм та розвитку інноваційних підходів.

7.2 Навчальний заклад залучає студентів і працівників до надання та аналізу інформації і планування подальшої діяльності.

Ключові результати:

Студенти представлені у складі Вченої Ради Університету. Однак, студентське самоврядування видається досить слабо розвиненим на рівні факультетів/інститутів. Результати опитування студентів демонструють, що звичайні студенти досить мало обізнані із діяльністю та повноваженнями студентського самоврядування на усіх рівнях Університету.

Рекомендації:

Університету та Інституту слід вжити заходів для того, щоб посилити та сприяти активізації діяльності студентських рад; інформація про компетенції та процедури студентського самоврядування повинна постійно та зрозуміло доводитися до відома студентів. Необхідно вжити заходів для того, щоб розширити участь та роль студентських рад на рівні інститутів/факультетів за можливості.

Оголошення про збори студентських рад мають бути розміщені заздалегідь, а їхні повноваження мають бути зрозумілими для всіх студентів через проведення відкритих засідань.

7.3 Навчальний заклад забезпечує швидку та ефективну передачу важливої інформації безпосередньо студентам.

Ключові результати:

У більшості випадків адміністрація, співробітники та викладачі Університету та Інституту спілкуються із студентами через старосту групи. Це може стати перешкодою, що заважає ефективній комунікації, оскільки інформація може “фільтруватися” старостою, а також це створює ситуацію, коли одні студенти мають більш привілейоване становище порівняно з іншими. Під час опитувань ми чули про ситуації, коли старости груп приймали рішення від імені своїх одногрупників після поверхневих консультацій або зовсім без консультації із одногрупниками.

Рекомендації:

Пряме спілкування за допомогою електронних засобів (комп'ютерів, смартфонів) робить процес комунікації між заінтересованими сторонами освітнього процесу більш ефективним та швидким. Це заощаджує час, зменшує можливість непорозуміння, яке може виникати під час передачі інформації третіми особами, зменшує ризик виникнення необ'єктивного ставлення та фаворитизму, які можуть виникати при використанні системи спілкування через старосту групи.

Університету та Інституту спочатку слід забезпечити технічний елемент для впровадження електронних засобів зв'язку. Після цього слід провести навчання усіх викладачів та студентів щодо того, як та в якому обсязі використовувати дані засоби, для

яких цілей вони можуть бути застосовані. Власне, електронні засоби зв'язку дозволяють виконувати величезну кількість конструктивних функцій, які включають в себе, але не обмежуються, можливістю розміщення робочих програм, завдань для студентів; об'єднання їх у різні підгрупи для роботи над різноманітними проектами та заходами в рамках навчальних програм; проведення оцінювання та підсумку; опитування і багато чого іншого.

7.4 Навчальний заклад має ефективні процедури збору, аналізу та використання відповідної інформації з метою ефективного управління навчальними програмами та іншими видами діяльності.

Ключові результати:

Студенти Університету значною мірою залежать від свого факультету/інституту під час організації та вибору курсів. Існує лише обмежена можливість перейти з одного інституту або факультету до іншого в рамках певного навчального курсу, і майже відсутня можливість відвідувати заняття, які пропонуються іншим інститутом, навіть якщо вони вибіркові. Багато студентів зазначили, що це не настільки важливо, тому що фактично немає істотних відмінностей між інститутами/факультетами на початкових етапах навчання. Роботодавці також відзначають, що для них майже немає різниці, на якому інституті/факультеті навчався студент, якого вони беруть на роботу.

Логістика розкладу занять занадто складна через існування великої кількості факультетів та інститутів, особливості розташування будівель університетських корпусів, необхідності узгодження з різними кафедрами та велику кількість студентів Університету.

Рекомендації:

У розрізі рекомендацій, які стосуються реальної можливості вибору курсів та рекомендацій щодо курсів англійської мови, Університет повинен переглянути чинний порядок формування розкладу занять та допускати обґрунтовані зміни для того, щоб надати можливість студентам навчатися поза їхнім інститутом/факультетом або групою. Зміни процедури складання розкладу занять повинні впроваджуватися таким чином, щоб надати можливість студентам відвідувати заняття із вибіркових дисциплін тоді, коли заняття з обов'язкових предметів не проводяться, щоб уникнути накладок.

Елемент 8: Публічна інформація

Елемент 8. Важливі результати опитувань.

Цей елемент містить три твердження для усіх заінтересованих учасників навчального процесу: студентів, випускників, викладачів та адміністрації.

Твердження 8.1 щодо того, чи Університет регулярно оприлюднює актуальну, неупереджену та об'єктивну інформацію отримало позитивну оцінку від більшості студентів, випускників, викладачів та адміністрації. Два з трьох співробітників не погодилися із твердженням. Значний відсоток нейтральних відповідей на це твердження зафіксовано серед студентів (28.4%) та випускників (35.9%), хоча постає питання, яким чином слід розуміти нейтральне ставлення у цьому випадку.

Твердження 8.2 (щодо того чи інформація про програми включає критерії відбору на них, заплановані результати навчання на цих програмах, процедури викладання, навчання та оцінювання, прохідні бали і навчальні можливості) було оцінене студентами та випускниками приблизно так само, як і твердження 8.1, однак ставлення у цьому випадку більш нейтральне (3.7% нейтральних відповідей від студентів та 38.5% від випускників). Незважаючи на позитивну оцінку від викладачів в цілому, кількість нейтральних відповідей від викладачів на дане твердження була також значною та складала 38.5%. Крім того, усі роботодавці нейтрально оцінили це твердження.

Твердження 8.3 (щодо того, чи Університет публікує інформацію та допомагає випускникам працевлаштовуватися) було оцінено студентами та випускниками по-різному. 11.2% студентів рішуче не погодилися із твердженням, 26.5% просто не погодилися, а 36.7% відповіли нейтрально, у той час як 17.9% випускників не погодилися із твердженням і 2.5% оцінили його нейтрально. Однак, незважаючи на те, що випускники відреагували на твердження більш позитивно, Університету було б доцільно врахувати оцінку сьогоднішніх студентів та надавати ефективнішу допомогу випускникам під час працевлаштування.

8.1 Навчальний заклад регулярно оприлюднює актуальну, неупереджену та об'єктивну інформацію (як в кількісному, так і в якісному вимірах) про свою діяльність, включаючи програми та освітньо-кваліфікаційні рівні, які він пропонує.

Ключові результати:

Університет має власний оптимально структурований сайт, який регулярно оновлюється. Сайт доступний українською, російською та англійською мовами. На сайті можна знайти загальну інформацію, новини, нормативні документи, інформацію про інститути, факультети та кафедри, міжнародні програми та міжнародну співпрацю. На сайті також є посилання на інші сайти університетської спільноти, у тому числі: на сайт юридичної клініки, наукової діяльності Університету, наукову бібліотеку Університету та Асоціацію випускників. Університет, юридична клініка, бібліотека та Асоціація

випускників також мають сторінки у соціальних мережах. Однак, незважаючи на той факт, що юридична клініка має і власний сайт, і сторінку у соціальних мережах, деякі студенти Університету дізнаються про її існування лише на старших курсах. Причина може полягати у тому, що, незважаючи на достатню кількість інформації на сайті, вона не завжди ефективно доводиться до відома усіх заінтересованих.

Що стосується програм навчання, на сайті Університету міститься детальна інформація про спільні програми з підготовки магістрів та програми дипломної підготовки, які не входять до основної навчальної програми. Що стосується програм навчання, які входять до основної програми, сайт містить недостатню кількість інформації про обов'язкові для відвідування курси, курси в рамках спеціальностей та факультативне навчання.

Крім того, Університет має спеціальний сервіс під назвою АСУ, що становить велике досягнення університетської спільноти, але водночас опитані особи зазначили про існування певних технічних проблем під час використання сервісу.

Окрім сайту (<http://alumni.nlu.edu.ua/>), Асоціація випускників видає журнал. У журналі містяться інтерв'ю з випускниками, короткі біографічні есе та практичні матеріали щодо інтерпретації законодавства.

Рекомендації:

Окрім інформації про спільні програми з підготовки магістрів та програми дипломної підготовки, Університет повинен звернути більше уваги на основні програми з підготовки бакалаврів та магістрів, зокрема опублікувати перелік обов'язкових для відвідування та вибіркового курсів, курсів в рамках спеціальностей.

Університету потрібно забезпечити, щоб АСУ використовувалася повною мірою. Це чудовий сервіс, але він не функціонує належним чином.

Зусилля Асоціації випускників, спрямовані на видання спеціального журналу, безумовно, заслуговують на високу оцінку. Водночас усі матеріали асоціації мають бути оцифровані та доступні онлайн.

8.2 Інформація про програми включає критерії відбору на них, заплановані результати навчання на цих програмах, процедури викладання, навчання та оцінювання, прохідні бали і навчальні можливості, які надаються студентам, а також інформацію про працевлаштування випускників.

Ключові результати:

Інформація про критерії, на основі яких проводиться відбір студентів міститься на сторінці <http://vstup.nlu.edu.ua/>. Однак, відчувається нестача інформації про особливі програми підготовки бакалаврів та магістрів на сайті, у тому числі інформації про курси,

їхню тривалість та результати навчання. Можна знайти інформацію про час проведення певних лекцій та семінарів за посиланням <http://acs.nlu.edu.ua/>, втім все одно цей сервіс може використовуватися в основному лише авторизованими користувачами, в той час як доступ до сайту Університету необмежений. Навчальні плани можна знайти в централізованій базі даних Університету (<http://dspace.nlu.edu.ua>), втім особам, які не входять до спільноти Університету, потрібно з'ясувати до якої програми належить той чи інший курс, коли він читається і для кого, і лише після цього можна буде ознайомитися з навчальним планом.

Опис загальних особливостей процедур викладання, навчання та оцінювання, які використовуються на всіх курсах, міститься у внутрішніх нормативних документах, які доступні у спеціальному розділі сайту.

Саме веб-сайт Університету, а не веб-сайти вступної кампанії, репозитарію чи АСУ не містить інформацію про можливості працевлаштування для студентів. Крім того, відсутній окремий розділ, який би містив інформацію про реально працевлаштованих випускників. Кількісну інформацію про показники успішності, кількість виключених студентів та інші кількісні дані можна знайти у щорічній доповіді Ректора, що доступна на сайті Університету, втім спеціальний розділ, який би містив перелічену інформацію, на сайті Університету відсутній. На даний момент на веб-сайті Університету можна знайти часткову інформацію про бакалаврські та магістерські програми і відповідно отримати загальне уявлення про освіту без відповідної деталізації.

Рекомендації:

Сайт Університету повинен містити список курсів, які викладаються в рамках програми з підготовки бакалаврів та магістрів, в умовах прозорості. Має бути зрозуміло, яким факультетом (кафедрою) викладається той чи інший курс, у якому інституті (факультеті) та році навчання, цільова аудиторія курсу та результати навчання. Цей процес повинен бути організований таким чином, щоб майбутні студенти обирали свою майбутню професію та спеціалізацію усвідомлено. Інформація про програми та курси повинна бути достатньо детальною та містити дані про зміст курсу, професійні якості, які будуть розвиватися, кількість лекцій (семінарів) та форму оцінювання (екзамен тощо).

Незважаючи на доступність на сайті Університету внутрішніх нормативних документів, зокрема Положення про організацію освітнього процесу та Положення про моніторинг знань студентів, для користувачів сайту буде набагато зручніше, якщо інформацію про критерії оцінювання та інші процедури буде подано системно і узагальнено в окремому розділі на сайті Університету.

На сайті має бути інформація про працевлаштованих випускників, наприклад, у формі їх відгуків про досвід підтримки з боку Університету у пошуці юридичної роботи, та можливості працевлаштування для студентів. Сайт Університету повинен приділяти більше уваги кількісній інформації, зокрема статистичним даним про досягнення студентів, показники успішності та студентів, яких було відраховано.

8.3 Праці та дисертації, опубліковані в рамках академічного процесу, повинні бути в онлайн-доступі і не вилучатися без вагомої причини.

Ключові результати:

Університет дотримується вимог Наказу Міністерства освіти України №758 від 14.7.2014 року щодо публікації дисертацій на сайті Університету. Опубліковані дисертації можна знайти за посиланням: <http://nauka.nlu.edu.ua/?p=941>. Одна з переваг полягає у тому, що дисертації не видаляються з сайту після трьох місяців публікації і можна завантажити роботи, які були опубліковані, починаючи з 2017 року. Таким чином, Університет не лише належно дотримується вимог законодавства, але і виходить за їхні рамки.

Рекомендації:

Університету слід і надалі публікувати усі наукові роботи та дисертації, а також забезпечувати їхню доступність на сайті навіть після закінчення тримісячного терміну обов'язкової публікації після публічного захисту.

Елемент 9: Постійний моніторинг і періодичний перегляд програм

Елемент 9. Важливі результати опитувань.

Лише одне твердження присвячено оцінці цієї складової у опитуванні студентів, і воно стосується регулярного перегляду навчальних програм із залученням студентів та інших заінтересованих сторін. Багато студентів відреагували на нього нейтрально (31.2%), а загалом присутні 27.9% позитивних і 4.9% негативних оцінок. Оцінки випускників за характером більш позитивні та становлять 43.5%. Викладачі реагують на це твердження більш позитивно (45.2%) і нейтрально (39.7%), у той час як реакція адміністративних співробітників на це твердження є виключно позитивною.

9.1 Навчальний заклад постійно вдосконалює свої програми з метою реагування на вимоги та потреби студентів і суспільства, шляхом моніторингу та перегляду, в т.ч., якщо це доцільно, має механізми огляду колегами (експертної оцінки).

Ключові результати:

Освітні програми Університету були змінені відповідно до інноваційного компетентнісного підходу, що також дозволяє модернізувати навчальний план для окремих інститутів/факультетів та спеціальностей.

Механізми дружнього перегляду (peer review) також запроваджені та застосовуються Інститутом. Однак, такий перегляд більшою мірою пов'язаний із змістом курсу, аніж навчальної програми.

Рекомендації:

Процедури моніторингу програм мають бути гнучкими й відповідати сучасним змінам та вимогам юридичного ринку, а також дотримуватися глобальних тенденцій у сфері вищої освіти, у тому числі, але не обмежуючись, академічною мобільністю студентів.

9.2 Заклад залучає студентів та інші заінтересовані сторони до перегляду та огляду програм і публічно повідомляє про зміни та оприлюднює їх.

Ключові результати:

Навчальні програми розробляються та переглядаються з мінімальним (або дуже незначним) залученням студентів. Реальні можливості для того, щоб студенти могли зробити свій внесок у цей процес, обмежені.

Рекомендації:

До процесу з розробки та внесення змін до програм мають бути залучені усі заінтересовані сторони, *a саме*: Університет, адміністратори кафедр та департаментів, професорсько-викладацький склад та студенти, а також, можливо, практикуючі юристи.

Університет повинен розглянути можливість застосування процедур, які б дозволили розробляти програми та проводити колегіальні огляди за участі усіх заінтересованих сторін, у тому числі студентів, на партнерських засадах.

Елемент 10: Циклічне зовнішнє забезпечення якості

Елемент 10. Важливі результати опитувань.

У відповідь на твердження щодо того, чи здійснює Університет на циклічній основі зовнішню перевірку процесів забезпечення якості (1.1) та чи сприяє Університет проведенню внутрішнього оцінювання перед проходженням зовнішнього оцінювання (1.2) більше 5% студентів погодились або повністю погодились з твердженням. 41.4% відреагували нейтрально у відповідь на твердження 1.1 та 36.7% – у відповідь на твердження 1.2. Відповіді випускників не сильно відрізняються: 48.7% поставили позитивну оцінку і 35.9% відреагували нейтрально на твердження 1.1, у той час як твердження 1.2 було оцінено 41% опитуваних позитивно та 46.2% оцінили його нейтрально. Відповіді викладачів щодо цих двох тверджень в основному позитивні.

Зважаючи на те, що до цього оцінювання не було жодних офіційних звітів щодо здійснення зовнішньої перевірки процесів забезпечення якості або проведення внутрішнього оцінювання, така кількість позитивних оцінок у відповідь на вказане твердження виглядає не логічною. Нейтральні відповіді у даному випадку можна легше пояснити таким чином, що респонденти, які відреагували нейтрально, можуть просто не володіти інформацією про здійснення зовнішньої перевірки процесів забезпечення якості або проведення внутрішнього оцінювання.

10.1 Навчальний заклад на циклічній основі здійснює зовнішню перевірку процесів забезпечення якості у відповідності до ЕСР, при цьому кожна така перевірка проводиться з урахуванням напрацювань з часу останньої перевірки.

Ключові результати:

Університет здійснив певний попередній моніторинг перед зовнішнім оцінюванням. Цей моніторинг був радше констатуючим, описовим - однак, це дало чітке розуміння структури Університету та інших його особливостей, що стало великим внеском у процес проведення незалежного зовнішнього оцінювання. Такі зусилля разом відкритістю Університету та Інституту до цієї оцінки є хорошим свідченням того, що Університет вірить в корисність цих інструментів, які можуть покращити його ефективність.

Рекомендації:

Зовнішнє оцінювання – це ефективний інструмент для покращення ситуації в Університеті та сприяння наданню високоякісної юридичної освіти у цілому. Таким чином, Університет повинен продовжувати ініціювати процеси зовнішнього оцінювання та розробляти механізми і практики, спрямовані на впровадження експертних рекомендацій, отриманих під час таких оцінювань.

10.2 Навчальний заклад сприяє проведенню внутрішнього оцінювання перед проходженням кожного такого зовнішнього оцінювання

Ключові результати:

Інститутом розпочато проведення внутрішньої оцінки, що передувало цьому зовнішньому оцінюванню.

Рекомендації:

Університет повинен розглянути можливість запровадження механізмів для внутрішнього оцінювання на різних рівнях – від кафедри і інституту/факультету до Університету в цілому. Таке оцінювання може також бути орієнтованим також і на дослідження певного конкретного сегменту, *тобто* зосередити увагу на певних темах (наприклад, академічній свободі, системі оцінювання, розробці навчального плану, тощо).

Консультативні ради, які згадуються у підрозділі 1.2 цього Звіту, можуть також бути досить ефективним інструментом для того, щоб ‘принести багатство знань і досвіду до Університету’.²⁴

• _____
²⁴ Більше інформації про діяльність та завдання Консультативних рад ви можете знайти в документі: Звіт Програми «Нове Правосуддя»: “Зовнішні Консультативні ради правничих шкіл. Важливість, реалізація та кращі практики”, 2017 р.

VI. РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ УРЯДУ

Ліквідація політики дискримінації при наданні стипендії

В даний час в Україні лише студенти, які навчаються на бюджетній формі навчання, мають право отримувати стипендію з бюджету України. Іншими словами, студенти, які навчаються на бюджетній формі навчання, не лише отримують безкоштовну освіту, а й користуються можливістю отримувати стипендію від Уряду. І навпаки, студенти, які навчаються за договором та платять за отримання освіти, не мають право отримувати стипендію від Уряду. Однак, в рамках політики заохочення, студенти, які навчаються за договором, за певними критеріями повинні мати право отримувати стипендію на рівних умовах зі студентами, які навчаються на бюджетній формі навчання. Відповідні зміни необхідно внести до Постанови Кабінету Міністрів України від 12 липня 2004 року № 882 «Питання стипендіального забезпечення».

Вдосконалення процесу проходження практики студентами

Міністерству освіти і науки слід з метою осучаснення переглянути правила, визначені у наказі № 93 Міністерства освіти України від 8 квітня 1993 року «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», стосовно проходження навчальної практики студентами, які отримали ступінь бакалавра та спеціаліста. За майже чверть століття в державі відбулося багато змін, однак цей підзаконний документ їх не враховує. Так, вони дозволяють проходити практику студентам насамперед у державних установах. Такий підхід обмежує можливості студентів отримати змістовне професійне стажування у приватних юридичних фірмах, самостійних адвокатів або малих адвокатських об'єднаннях, а також на базі неурядових організацій і створює хибне враження, що нібито сфера приватної адвокатської практики, як і діяльність інститутів громадянського суспільства є менш важливою, ніж робота у державних органах. Оскільки державна правнича школа практикує підготовку правників не лише за бюджетним замовленням, але й на кошти від фізичних осіб, її роль не може зводитися тільки до підготовки правників для установ публічного сектору.

Оцінювання та іспити

Міністерство освіти і науки повинно сприяти університетам у впровадженні анонімних, різноманітних і комплексних методів оцінювання успішності студентів. Занадто багато українських правничих шкіл надають перевагу усному екзаменаційному процесу. Повна стандартизація будь-якого формату іспиту неможлива, але й різноманітна оцінка знань студента, що здійснюється анонімно, дозволила б поліпшити об'єктивність оцінки, зменшити можливості для корупції та упередженості. Зовнішні фактори, як правило, впливають на процес усного оцінювання та рівень оцінки. Анонімне оцінювання у відповідних випадках виправляє фундаментальний недолік, властивий усній формі іспитів, який полягає в особистому знайомстві зі студентом, ознайомленні із його/її попередніми оцінками у заліковій книжці, породжує фактичну або, принаймні ненавмисну упередженість і таким чином підриває академічну порядність. Крім того, лише усне екзаменування позбавляє студентів можливості розвивати і вдосконалювати навички викладати свої думки й правові аргументи на папері. У спілкуванні з викладачами експерти дізналися, що запровадження письмових завдань ускладнено потребою і

відповідно браком часу для їх перевірки, а також застарілою методикою оплати праці у вишах .

Міністерству освіти і науки рекомендується переглянути ці положення і запропонувати Урядові у світлі кращого європейського досвіду відповідні зміни стосовно оплати праці викладачів для усунення означених проблем .

Розробка навчальних програм

Міністерство освіти і науки повинно заохочувати діяльність університетів до якісного наповнення навчального плану для кожного курсу, що викладається. У той час як з огляду на автономію університетів єдиний формат не рекомендується, існують моделі програм серед матеріалів Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) (European Higher Education Area (EHEA)). Вони можуть бути дуже корисними і при використанні сприятимуть визнанню і залученості в ЄПВО. Залученість українських університетів у ЄПВО також може бути забезпечена Міністерством через заохочення подальшого розвитку курсів, які викладаються іноземною мовою в рамках традиційної навчальної програми, із створенням умов для якомога більшого доступу студентів, практичності і забезпечення навчальними кредитами студентів, які успішно склали курси іноземними мовами.

Міжнародний обмін і розвиток

Міністерству освіти і науки рекомендується відшукати можливості і активно їх розширювати для запуску різноманітних стипендіальних програм (у співпраці з міжнародними партнерами, містами-побратимами тощо) і знайти спосіб акумулювати кошти для активізації міжнародних обмінів викладачів у сфері юридичної освіти. Вимоги та очікування щодо змісту та якості юридичної освіти швидко і суттєво змінюються в умовах глобалізації взаємопов'язаного світу. Традиційний метод наповнення юридичної освіти за допомогою наукових теоретичних досліджень і відповідних публікацій у даний час активно конкурує з вимогами щодо поліпшення процесу формування навичок випускників юридичних вишів. У той час як інтернет-ресурси можуть забезпечити поширення цінної інформації про можливості міжнародних обмінів і досвіду, вони не можуть ані замінити обсяг знань, отриманих за допомогою спілкування з колегами наживо, ані сприяти просуванню нових та вдосконалених методів надання/отримання юридичної освіти.

Комплексна система довіри та Кодекс честі Університету

Міністерству освіти і науки слід розглядати проект Офісу ООН з протидії наркотикам і злочинності «Освіта заради справедливості» (Education for Justice - E4J) як наріжний камінь в антикорупційній політиці усіх юридичних вищих навчальних закладів України. Міністерство може і повинно заохочувати плекання та моделювання культури доброчесності та дотримання етичних принципів, властивих академічному середовищу через рекомендацію інтегрування таких цінностей у навчальний процес. Міністерству слід поширювати інформацію про успішні історії ефективного запровадження новаторами-університетами Системи довіри Університету, або схожих механізмів за допомогою Кодексу честі. Викладачі, представники адміністрації та студенти мають бути залученими

до обговорення, підготовки, ухвалення та запровадження у своєму середовищі таких кодексів честів, в яких буде зафіксовано, що академічна порядність та етична поведінка – не абстрактні, а конкретні загальні цінності для спільноти правничої школи. Необхідно стимулювати кожну групу відігравати активну роль у забезпеченні дотримання і поваги до кодексу задля того, щоб сприяти розвитку успішної і стійкої системи по всій країні.

Оприлюднення текстів дисертацій

Міністерство освіти і науки має сприяти забезпеченню якості наукового пошуку при проведенні юридичних досліджень і наявності громадського контролю за якістю наукових праць. Кілька кроків у цьому напрямку вже наразі зроблені, а саме: відповідно до наказу Міністерства №758 від 14 липня 2015 року дисертації підлягають оприлюдненню на сайті Університету щонайменше за 10 днів до захисту і повинні зберігатися там впродовж трьох місяців після захисту. Практично адміністрації університетів, чиї правничі школи пройшли незаалежне оцінювання, тлумачать це положення у спосіб, що начебто вони зобов'язанні вилучити тексти дисертації після спливу означеного терміну. З метою забезпечення постійного контролю за якістю дисертацій рекомендується внести відповідні зміни до наказу Міністерства №758 від 14 липня 2015 року задля однозначного тлумачення його прогресивного підходу з тим, щоб тексти дисертації не вилучалися із публічного доступу після завершення трьох місяців, а залишалися доступними для ознайомлення, можливо, в архівному форматі.

Доступ до реєстрів

Міністерство освіти і науки у співпраці з Міністерством юстиції повинні розглянути можливість надання університетам особливого (безкоштовного і можливо обмеженого) режиму доступу до перегляду в навчальних цілях державних реєстрів (Єдиного реєстру нотаріусів, Державного реєстру речових прав на нерухоме майно, тощо). Аналогічно у співпраці з Генеральною прокуратурою України та Національною поліцією України слід погодити умови щодо можливості правничих шкіл отримати доступ на періодичний перегляд в освітніх цілях Єдиного реєстру кримінальних проваджень в освітніх цілях.

Правило щодо проходження обмеженої практики студентами юридичних факультетів

Міністерство освіти і науки у співпраці з Міністерством юстиції повинні вивчити можливість застосування правила щодо проходження обмеженої практики, яке в рамках програм юридичних клінік та/або програми БПД дозволить студентам старших курсів (магістрам) представляти інтереси клієнтів під час спрощених судових процедур та адміністративних проваджень з паралельним супроводом фахівця в області права, який має адвокатську практику. Такі правила діють у низці країн та значною мірою допомагають розширити коло послуг по захисту законних інтересів клієнтів із вразливих верств населення, а також посилити практичний елемент освіти на базі юридичних клінік.

Участь Міністерства юстиції України у підготовці, перепідготовці та підвищенні кваліфікації фахівців

Виходячи з повноважень, визначених підпунктом 25 пункту 4 Положення про Міністерство юстиції України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 228, Міністерство юстиції разом з МОН бере участь в організації роботи з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців за спеціальністю «Правознавство» у навчальних закладах незалежно від форми власності та підпорядкування. Міністерство юстиції України, зокрема, може організовувати спеціальні курси практичної підготовки, залучаючи викладачів до підвищення кваліфікації працівників Міністерства чи управлінь юстиції і навпаки – брати участь в періодичному перегляді правничими школами навчальних програм, пропонуючи нові дисципліни/курси/програми з урахуванням потреб ринку праці. Ще одною формою співпраці Міністерства юстиції України та Університету могло би стати залучення досвідчених працівників органів юстиції України до читання лекцій в межах галузевих навчальних дисциплін.

Співпраця в межах проекту Міністерства юстиції України «Я маю право!»

Міністерству юстиції України з метою донесення правової інформації в найвіддаленіші куточки країни рекомендується залучати юридичні клініки правничих шкіл до реалізації національних проектів, наразі – проекту «Я маю право!», а також розглянути можливість долучення працівників і членів юридичної клініки до участі в програмах професійного розвитку, які створені для співробітників центрів надання безоплатної правової допомоги (можливість відвідання певних заходів, доступ до інформації, тощо).

**ДОДАТОК 1: РЕЗУЛЬТАТИ ОНЛАЙН ОПИТУВАНЬ
ОПИТУВАННЯ 1 – СТУДЕНТИ – 216 РЕСПОНДЕНТІВ**

1.1. Мій юридичний навчальний заклад визнає цінність якісної юридичної освіти		
Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.9%	2
Не погоджуюсь	2.3%	5
Оцінюю нейтрально	8.8%	19
Погоджуюсь	42.3%	91
Цілком погоджуюсь	45.6%	98
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

1.2. Я ніколи не відчував(ла) дискримінації по відношенню до себе з боку адміністрації мого навчального закладу, викладачів, допоміжного персоналу або інших осіб, що мають відношення до навчального закладу		
Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.3%	5
Не погоджуюсь	15.8%	34
Оцінюю нейтрально	15.3%	33
Погоджуюсь	32.6%	70
Цілком погоджуюсь	34.0%	73
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

1.3. Мій юридичний навчальний заклад має публічно оприлюднену стратегію, політику та процедури щодо забезпечення якості юридичної освіти		
Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.9%	2
Не погоджуюсь	3.3%	7
Оцінюю нейтрально	24.2%	52
Погоджуюсь	46.5%	100
Цілком погоджуюсь	25.1%	54
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

1.4. У мене є дієва можливість робити свій внесок у забезпечення якості юридичної освіти		
Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не	6.0%	13

погоджуюсь		
Не погоджуюсь	15.8%	34
Оцінюю нейтрально	29.3%	63
Погоджуюсь	35.3%	76
Цілком погоджуюсь	13.5%	29
<i>відповіло на запитання</i>		215
<i>не відповіло на запитання</i>		1

1.5. Мій юридичний навчальний заклад відслідковує шляхом моніторингу якість юридичної освіти, яка надається студентам

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.9%	4
Не погоджуюсь	14.9%	32
Оцінюю нейтрально	34.0%	73
Погоджуюсь	35.8%	77
Цілком погоджуюсь	13.5%	29
<i>відповіло на запитання</i>		215
<i>не відповіло на запитання</i>		1

1.6. Я переконаний(а), що моє навчання належним чином готує мене до сучасної кар'єри правника

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	6.0%	13
Не погоджуюсь	18.1%	39
Оцінюю нейтрально	19.5%	42
Погоджуюсь	33.5%	72
Цілком погоджуюсь	22.8%	49
<i>відповіло на запитання</i>		215
<i>не відповіло на запитання</i>		1

1.7. Всі представники мого навчального закладу є академічно добросовісними, не допускають академічного шахрайства та корупції

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	12.6%	27
Не погоджуюсь	25.6%	55
Оцінюю нейтрально	22.8%	49
Погоджуюсь	23.3%	50
Цілком погоджуюсь	15.8%	34
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

1.8. У моєму юридичному навчальному закладі діє Кодекс поведінки/Кодекс честі, що ефективно виконується

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	3.7%	8
Не погоджуюсь	14.4%	31
Оцінюю нейтрально	41.4%	89
Погоджуюсь	29.3%	63
Цілком погоджуюсь	11.2%	24
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

2.1. Програми/курси мого юридичного навчального закладу визначають чіткі та передбачувані результати навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.9%	4
Не погоджуюсь	11.2%	24
Оцінюю нейтрально	26.5%	57
Погоджуюсь	41.9%	90
Цілком погоджуюсь	18.6%	40
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

2.2. Програми/курси у моєму юридичному навчальному закладі розробляються із залученням студентів та інших заінтересованих сторін до цієї роботи

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	9.8%	21
Не погоджуюсь	21.4%	46
Оцінюю нейтрально	28.4%	61
Погоджуюсь	30.7%	66
Цілком погоджуюсь	9.8%	21
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

2.3. Програми/курси мого юридичного навчального закладу включають добре структуровані і доречні можливості для стажування

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	7.4%	16
Не погоджуюсь	27.4%	59
Оцінюю нейтрально	30.7%	66
Погоджуюсь	27.0%	58
Цілком погоджуюсь	7.4%	16
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

2.4. Після першого року навчання у мене є можливість обирати ті курси, які мене цікавлять, з переліку курсів на вибір

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	15.3%	33
Не погоджуюсь	23.7%	51
Оцінюю нейтрально	20.0%	43
Погоджуюсь	28.4%	61
Цілком погоджуюсь	12.6%	27
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

2.5. Я маю можливість зустрічатись зі своїми викладачами для обговорення вибору тих дисциплін, які найбільше сприятимуть у досягненні моїх кар'єрних цілей

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	8.8%	19
Не погоджуюсь	24.7%	53
Оцінюю нейтрально	20.9%	45
Погоджуюсь	31.6%	68
Цілком погоджуюсь	14.0%	30
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.1. Мій юридичний навчальний заклад поважає і визнає розмаїття студентів, а також їхні культурні та особисті потреби

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.3%	5
Не погоджуюсь	7.0%	15
Оцінюю нейтрально	22.3%	48
Погоджуюсь	38.6%	83
Цілком погоджуюсь	29.8%	64
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.2. Мій юридичний навчальний заклад уможлиблює гнучкість у навчанні

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	6.5%	14
Не погоджуюсь	26.0%	56
Оцінюю нейтрально	27.0%	58
Погоджуюсь	29.8%	64
Цілком погоджуюсь	10.7%	23
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.3. Я отримую детальний відгук (зворотний зв'язок) про мою роботу та успішність

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.8%	6
Не погоджуюсь	14.0%	30
Оцінюю нейтрально	27.4%	59
Погоджуюсь	42.8%	92
Цілком погоджуюсь	13.0%	28
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.4. Я отримую цей відгук дуже швидко

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	3.7%	8
Не погоджуюсь	14.4%	31
Оцінюю нейтрально	39.5%	85
Погоджуюсь	32.6%	70
Цілком погоджуюсь	9.8%	21
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.5. Цей відгук допоміг мені прояснити ті речі, які я не розумів(ла)

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	3.3%	7
Не погоджуюсь	15.3%	33
Оцінюю нейтрально	39.1%	84
Погоджуюсь	32.1%	69
Цілком погоджуюсь	10.2%	22
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.6. Освіта, яку я отримую, є цікавою і стимулює розвиток інтелекту та критичного мислення

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.9%	4
Не погоджуюсь	3.3%	7
Оцінюю нейтрально	13.5%	29
Погоджуюсь	43.7%	94
Цілком погоджуюсь	37.7%	81
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.7. Мій юридичний навчальний заклад надає можливість оскаржити результати оцінювання, що видаються неправильними чи несправедливими

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	7.4%	16
Не погоджуюсь	15.3%	33
Оцінюю нейтрально	31.6%	68
Погоджуюсь	34.0%	73
Цілком погоджуюсь	11.6%	25
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.8. Мій юридичний навчальний заклад має дієві офіційні процедури для вирішення скарг студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	7.0%	15
Не погоджуюсь	15.8%	34
Оцінюю нейтрально	44.7%	96
Погоджуюсь	24.7%	53
Цілком погоджуюсь	7.9%	17
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.9. Взаємоповага у відношенні студент - викладач заохочується у моєму навчальному закладі

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.4%	3
Не погоджуюсь	8.8%	19
Оцінюю нейтрально	19.5%	42
Погоджуюсь	45.1%	97
Цілком погоджуюсь	25.1%	54
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.10. Під час практичних занять регулярно мають місце дискусії, що змушують замислитись

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.4%	3
Не погоджуюсь	5.6%	12
Оцінюю нейтрально	13.5%	29
Погоджуюсь	45.1%	97
Цілком погоджуюсь	34.4%	74
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.11. Мій юридичний навчальний заклад підтримує гнучкість у навчанні та визнає можливість отримання навичок за межами офіційної програми

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	4.2%	9
Не погоджуюсь	13.5%	29
Оцінюю нейтрально	23.3%	50
Погоджуюсь	42.8%	92
Цілком погоджуюсь	16.3%	35
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.12. Мій юридичний навчальний заклад заохочує відчуття автономності студентів і одночасно забезпечує наставництво та підтримку з боку викладачів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	3.7%	8
Не погоджуюсь	11.6%	25
Оцінюю нейтрально	28.4%	61
Погоджуюсь	40.5%	87
Цілком погоджуюсь	15.8%	34
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.13. Викладачі, які мене оцінюють, знайомі із сучасними методами тестування та оцінювання, а також кваліфіковані належним чином для того, щоб оцінювати мою успішність

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.9%	2
Не погоджуюсь	6.0%	13
Оцінюю нейтрально	17.2%	37
Погоджуюсь	50.7%	109
Цілком погоджуюсь	25.1%	54
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.14. Мій юридичний навчальний заклад оцінює мою успішність на основі завчасно оприлюднених методів та критеріїв оцінювання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.4%	3
Не погоджуюсь	7.0%	15
Оцінюю нейтрально	18.6%	40
Погоджуюсь	46.5%	100
Цілком погоджуюсь	26.5%	57
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

3.15. Де можливо, мій юридичний навчальний заклад здійснює оцінку успішності у навчанні із залученням більше, ніж одного екзаменатора

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.9%	4
Не погоджуюсь	13.0%	28
Оцінюю нейтрально	26.0%	56
Погоджуюсь	44.2%	95
Цілком погоджуюсь	14.9%	32
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

4.1. Процес зарахування до мого юридичного навчального закладу є прозорим, об'єктивним та ґрунтується на основі індивідуального рівня знань абітурієнтів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	7.4%	16
Не погоджуюсь	10.7%	23
Оцінюю нейтрально	12.1%	26
Погоджуюсь	37.7%	81
Цілком погоджуюсь	32.1%	69
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

4.2. В моєму юридичному навчальному закладі діють всі необхідні правила зарахування, просування, визнання та дипломування студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.9%	4
Не погоджуюсь	6.5%	14
Оцінюю нейтрально	20.5%	44
Погоджуюсь	47.0%	101
Цілком погоджуюсь	24.2%	52
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

4.3. Правила, порядок та критерії вступу до мого юридичного навчального закладу впроваджуються послідовно та прозоро

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.9%	4
Не погоджуюсь	7.4%	16
Оцінюю нейтрально	17.7%	38
Погоджуюсь	45.6%	98
Цілком погоджуюсь	27.4%	59
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

4.4. Методи оцінювання та критерії виставлення балів у моєму юридичному навчальному закладі є об'єктивними та справедливими

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.6%	12
Не погоджуюсь	23.7%	51
Оцінюю нейтрально	21.9%	47
Погоджуюсь	29.8%	64
Цілком погоджуюсь	19.1%	41
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

5.1. Всі викладачі мого юридичного навчального закладу висококваліфіковані та компетентні

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.9%	4
Не погоджуюсь	18.1%	39
Оцінюю нейтрально	18.1%	39
Погоджуюсь	35.3%	76
Цілком погоджуюсь	26.5%	57
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

5.2. Всі викладачі мого юридичного навчального закладу добре організовані та регулярно підготовлені до занять

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.3%	5
Не погоджуюсь	12.6%	27
Оцінюю нейтрально	17.7%	38
Погоджуюсь	40.5%	87
Цілком погоджуюсь	27.0%	58
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

5.3. У мене є можливість оцінювати роботу моїх викладачів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	17.7%	38
Не погоджуюсь	34.0%	73
Оцінюю нейтрально	26.5%	57
Погоджуюсь	13.0%	28
Цілком погоджуюсь	8.8%	19
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

5.4. Я маю змогу швидко контактувати з викладачами, коли виникає така необхідність

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.8%	6
Не погоджуюсь	12.1%	26
Оцінюю нейтрально	23.7%	51
Погоджуюсь	40.9%	88
Цілком погоджуюсь	20.5%	44
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

5.5. Мої викладачі регулярно застосовують різноманітні методики викладання для забезпечення ефективності мого навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.3%	5
Не погоджуюсь	13.5%	29
Оцінюю нейтрально	28.4%	61
Погоджуюсь	38.1%	82
Цілком погоджуюсь	17.7%	38
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

5.6. Мої викладачі використовують методи навчання, засновані на вирішенні юридичних проблем, а також в повній мірі залучають мене до навчання, орієнтованого на практику та отримання юридичних навичок

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	3.3%	7
Не погоджуюсь	10.2%	22
Оцінюю нейтрально	27.0%	58
Погоджуюсь	43.7%	94
Цілком погоджуюсь	15.8%	34
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

5.7. Мої викладачі вміло та чітко пояснюють ключові поняття

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.4%	3
Не погоджуюсь	3.3%	7
Оцінюю нейтрально	21.4%	46
Погоджуюсь	47.9%	103
Цілком погоджуюсь	26.0%	56
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

5.8. Мої викладачі з ентузіазмом ставляться до предмету, який викладають

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.9%	4
Не погоджуюсь	5.1%	11
Оцінюю нейтрально	26.0%	56
Погоджуюсь	45.1%	97
Цілком погоджуюсь	21.9%	47
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

6.1. Я отримую достатньо підтримки і корисних порад щодо мого навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.3%	5
Не погоджуюсь	9.3%	20
Оцінюю нейтрально	34.4%	74
Погоджуюсь	39.1%	84
Цілком погоджуюсь	14.9%	32
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

6.2. Я отримую корисні настанови та вичерпні консультації, коли мені необхідно робити вибір щодо мого навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.8%	6
Не погоджуюсь	8.8%	19
Оцінюю нейтрально	29.3%	63
Погоджуюсь	40.0%	86
Цілком погоджуюсь	19.1%	41
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

6.3. Мене було швидко поінформовано про функціонування юридичної клініки у моєму юридичному навчальному закладі, і я мав/мала можливість долучитись до її роботи

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	8.8%	19
Не погоджуюсь	21.9%	47
Оцінюю нейтрально	22.3%	48
Погоджуюсь	32.1%	69
Цілком погоджуюсь	14.9%	32
<i>відповіло на запитання</i>		215
<i>не відповіло на запитання</i>		1

6.4. Я отримую повну та своєчасну інформацію про всі заходи та можливості, що пропонуються юридичною клінікою мого юридичного навчального закладу

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	10.7%	23
Не погоджуюсь	26.5%	57
Оцінюю нейтрально	23.3%	50
Погоджуюсь	27.4%	59
Цілком погоджуюсь	12.1%	26
<i>відповіло на запитання</i>		215
<i>не відповіло на запитання</i>		1

6.5. Навчальні ресурси, необхідні для вивчення матеріалу, є постійно доступними

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.9%	4
Не погоджуюсь	14.4%	31
Оцінюю нейтрально	15.3%	33
Погоджуюсь	41.9%	90
Цілком погоджуюсь	26.5%	57
<i>відповіло на запитання</i>		215
<i>не відповіло на запитання</i>		1

6.6. У мене є стабільний доступ до мережі Інтернет та інших юридичних баз даних для пошуку необхідних матеріалів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.9%	4
Не погоджуюсь	5.6%	12
Оцінюю нейтрально	13.5%	29
Погоджуюсь	45.1%	97
Цілком погоджуюсь	34.0%	73
<i>відповіло на запитання</i>		215
<i>не відповіло на запитання</i>		1

7.1. Мій юридичний навчальний заклад добре організований і ефективно адмініструє навчальні ресурси

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.5%	1
Не погоджуюсь	5.1%	11
Оцінюю нейтрально	24.7%	53
Погоджуюсь	44.2%	95
Цілком погоджуюсь	25.6%	55
<i>відповіло на запитання</i>		215
<i>не відповіло на запитання</i>		1

7.2. Розклад моїх занять є ефективним та зручним

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	13.0%	28
Не погоджуюсь	20.5%	44
Оцінюю нейтрально	17.7%	38
Погоджуюсь	33.5%	72
Цілком погоджуюсь	15.3%	33
<i>відповіло на запитання</i>		215
<i>не відповіло на запитання</i>		1

7.3. Під час будь-яких змін у моєму навчальному курсі чи у викладанні ефективно використовується комунікація між студентами і представниками Інституту

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	4.2%	9
Не погоджуюсь	11.6%	25
Оцінюю нейтрально	25.1%	54
Погоджуюсь	41.9%	90
Цілком погоджуюсь	17.2%	37
<i>відповіло на запитання</i>		215
<i>не відповіло на запитання</i>		2

7.4. Я маю доступ до важливої інформації і даних щодо моїх навчальних курсів та успішності

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.3%	5
Не погоджуюсь	12.1%	26
Оцінюю нейтрально	24.2%	52
Погоджуюсь	43.7%	94
Цілком погоджуюсь	17.7%	38
<i>відповіло на запитання</i>		215
<i>не відповіло на запитання</i>		1

7.5. Мій юридичний навчальний заклад має та використовує ключові показники ефективності своєї роботи

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.4%	3
Не погоджуюсь	5.1%	11
Оцінюю нейтрально	37.7%	81
Погоджуюсь	40.9%	88
Цілком погоджуюсь	14.9%	32
<i>відповіло на запитання</i>		215
<i>не відповіло на запитання</i>		1

7.6. Мій юридичний навчальний заклад збирає інформацію про рівень задоволеності студентів навчальними програмами

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	13.0%	28
Не погоджуюсь	21.4%	46
Оцінюю нейтрально	29.3%	63
Погоджуюсь	25.6%	55
Цілком погоджуюсь	10.7%	23
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

8.1. Мій юридичний навчальний заклад регулярно оприлюднює актуальну, неупереджену та об'єктивну інформацію про зміни та діяльність, що впливають на мою освіту

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.3%	5
Не погоджуюсь	10.7%	23
Оцінюю нейтрально	28.4%	61
Погоджуюсь	39.5%	85
Цілком погоджуюсь	19.1%	41
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

8.2. Інформація, що оприлюднюється моїм юридичним навчальним закладом, включає критерії відбору на програми, заплановані результати навчання на цих програмах, методи викладання, навчання та оцінювання, а також прохідні бали

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.9%	4
Не погоджуюсь	7.0%	15
Оцінюю нейтрально	30.7%	66
Погоджуюсь	44.2%	95
Цілком погоджуюсь	16.3%	35
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

8.3. Мій юридичний навчальний заклад оприлюднює інформацію і надає сприяння щодо працевлаштування своїх випускників

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	11.2%	24
Не погоджуюсь	26.5%	57
Оцінюю нейтрально	36.7%	79
Погоджуюсь	20.0%	43
Цілком погоджуюсь	5.6%	12
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

9.1. Навчальні програми у моєму юридичному навчальному закладі регулярно переглядаються із залученням студентів та інших заінтересованих сторін

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	11.6%	25
Не погоджуюсь	29.3%	63
Оцінюю нейтрально	31.2%	67
Погоджуюсь	19.1%	41
Цілком погоджуюсь	8.8%	19
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

10.1. Мій юридичний навчальний заклад на циклічній основі проходить зовнішнє оцінювання процесів забезпечення якості юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.9%	2
Не погоджуюсь	5.6%	12
Оцінюю нейтрально	41.4%	89
Погоджуюсь	41.9%	90
Цілком погоджуюсь	10.2%	22
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

10.2. Мій юридичний навчальний заклад сприяє проведенню внутрішнього оцінювання якості освіти перед проходженням кожного зовнішнього оцінювання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.9%	4
Не погоджуюсь	7.9%	17
Оцінюю нейтрально	36.7%	79
Погоджуюсь	41.4%	89
Цілком погоджуюсь	12.1%	26
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

11. Рік мого навчання:

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
1 рік	9.8%	21
2 рік	9.3%	20
3 рік	26.5%	57
4 рік	13.5%	29
5 рік	14.0%	30
6 рік	27.0%	58
<i>відповіло на запитання</i>	215	
<i>не відповіло на запитання</i>	1	

1. Сильними сторонами мого юридичного навчального закладу є:

<i>відповіло на запитання</i>	168
<i>не відповіло на запитання</i>	48

2. Слабкими сторонами мого юридичного навчального закладу є:

<i>відповіло на запитання</i>	148
<i>не відповіло на запитання</i>	68

3. Використовуйте це поле для будь-яких інших коментарів щодо Вашого юридичного навчального закладу:

<i>відповіло на запитання</i>	60
<i>не відповіло на запитання</i>	156

ОПИТУВАННЯ 2 – ВИПУСКНИКИ – 39 РЕСПОНДЕНТІВ

1.1 Мій юридичний навчальний заклад визнавав цінність якісної юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	2.6%	1
Оцінюю нейтрально	2.6%	1
Погоджуюсь	17.9%	7
Цілком погоджуюсь	76.9%	30
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.2. Я ніколи не відчував дискримінації по відношенню до себе з боку адміністрації мого навчального закладу, викладачів, допоміжного персоналу або інших осіб, що мають відношення до навчального закладу

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	7.7%	3
Оцінюю нейтрально	7.7%	3
Погоджуюсь	25.6%	10
Цілком погоджуюсь	59.0%	23
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.3. Мій юридичний навчальний заклад мав публічно оприлюднену стратегію, політику та процедури щодо забезпечення якості юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.1%	2
Не погоджуюсь	12.8%	5
Оцінюю нейтрально	10.3%	4
Погоджуюсь	23.1%	9
Цілком погоджуюсь	48.7%	19
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.4. У мене була можливість робити свій внесок у забезпечення якості юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1

Не погоджуюсь	10.3%	4
Оцінюю нейтрально	17.9%	7
Погоджуюсь	25.6%	10
Цілком погоджуюсь	43.6%	17
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

1.5. Мій юридичний навчальний заклад відслідковував шляхом моніторингу якість юридичної освіти, яка надається студентам

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.1%	2
Не погоджуюсь	10.3%	4
Оцінюю нейтрально	12.8%	5
Погоджуюсь	41.0%	16
Цілком погоджуюсь	30.8%	12
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

1.6. Я переконаний(а), що моє навчання належним чином приготувало мене до сучасної кар'єри правника

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	5.1%	2
Оцінюю нейтрально	12.8%	5
Погоджуюсь	33.3%	13
Цілком погоджуюсь	48.7%	19
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

1.7. Мій юридичний навчальний заклад поважав академічну доброчесність та свободу, пильнував академічне шахрайство та корупцію

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	12.8%	5
Не погоджуюсь	5.1%	2
Оцінюю нейтрально	17.9%	7
Погоджуюсь	33.3%	13
Цілком погоджуюсь	30.8%	12
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.8. У моєму юридичному навчальному закладі діяв Кодекс поведінки/Кодекс честі, що ефективно виконувався

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	7.7%	3
Не погоджуюсь	7.7%	3
Оцінюю нейтрально	35.9%	14
Погоджуюсь	23.1%	9
Цілком погоджуюсь	25.6%	10
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.9. Моя юридична освіта, отримана в цьому юридичному навчальному закладі, суттєво допомогла мені знайти роботу у сфері права

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	2.6%	1
Оцінюю нейтрально	7.7%	3
Погоджуюсь	33.3%	13
Цілком погоджуюсь	56.4%	22
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.10. Мій навчальний заклад активно залучає випускників до розвитку його юридичного факультету

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.1%	2
Не погоджуюсь	12.8%	5
Оцінюю нейтрально	25.6%	10
Погоджуюсь	20.5%	8
Цілком погоджуюсь	35.9%	14
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

2.1. Програми/курси мого юридичного навчального закладу визначали чіткі та передбачувані результати навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	5.1%	2
Оцінюю нейтрально	23.1%	9
Погоджуюсь	30.8%	12
Цілком погоджуюсь	38.5%	15
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

2.2. Програми/курси у моєму юридичному навчальному закладі розроблялися із залученням студентів та інших заінтересованих сторін до цієї роботи

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	17.9%	7
Оцінюю нейтрально	33.3%	13
Погоджуюсь	23.1%	9
Цілком погоджуюсь	23.1%	9
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

2.3. Програми/курси мого юридичного навчального закладу включали добре структуровані і доречні можливості для стажування

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.1%	2
Не погоджуюсь	20.5%	8
Оцінюю нейтрально	12.8%	5
Погоджуюсь	35.9%	14
Цілком погоджуюсь	25.6%	10
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

2.4. Після першого року навчання у мене була можливість обирати ті курси, які мене цікавлять, з переліку курсів на вибір

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	17.9%	7
Не погоджуюсь	35.9%	14
Оцінюю нейтрально	23.1%	9
Погоджуюсь	15.4%	6
Цілком погоджуюсь	7.7%	3
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

2.5. Я мав(ла) можливість зустрічатись зі своїми викладачами для обговорення вибору тих дисциплін, які найбільше сприятимуть у досягненні моїх кар'єрних цілей

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	15.4%	6
Не погоджуюсь	20.5%	8
Оцінюю нейтрально	20.5%	8
Погоджуюсь	17.9%	7
Цілком погоджуюсь	25.6%	10
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.1. Мій юридичний навчальний заклад поважав і визнавав розмаїття студентів, а також їхні культурні та особисті потреби

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	7.7%	3
Оцінюю нейтрально	15.4%	6
Погоджуюсь	28.2%	11
Цілком погоджуюсь	48.7%	19
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.2. Мій юридичний навчальний заклад уможлилював гнучкість у навчанні

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	20.5%	8
Оцінюю нейтрально	30.8%	12
Погоджуюсь	23.1%	9
Цілком погоджуюсь	23.1%	9
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.3. Я отримував(ла) детальний відгук (зворотний зв'язок) про мою роботу та успішність

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	7.7%	3
Оцінюю нейтрально	33.3%	13
Погоджуюсь	15.4%	6
Цілком погоджуюсь	41.0%	16
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.4. Я отримувал(ла) цей відгук дуже швидко

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	7.7%	3
Оцінюю нейтрально	33.3%	13
Погоджуюсь	20.5%	8
Цілком погоджуюсь	35.9%	14
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.5. Цей відгук допоміг мені прояснити ті речі, які я не розумів(ла)

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	7.7%	3
Оцінюю нейтрально	41.0%	16
Погоджуюсь	17.9%	7
Цілком погоджуюсь	30.8%	12
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.6. Освіта, яку я отримав(ла), була цікавою і стимулювала розвиток мого інтелекту та критичного мислення

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	2.6%	1
Оцінюю нейтрально	2.6%	1
Погоджуюсь	43.6%	17
Цілком погоджуюсь	51.3%	20
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.7. Мій юридичний навчальний заклад надавав можливість оскаржити результати оцінювання, що видавались неправильними чи несправедливими

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	12.8%	5
Оцінюю нейтрально	43.6%	17
Погоджуюсь	17.9%	7
Цілком погоджуюсь	23.1%	9
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.8. Мій юридичний навчальний заклад мав дієві офіційні процедури для вирішення скарг студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	20.5%	8
Оцінюю нейтрально	35.9%	14
Погоджуюсь	17.9%	7
Цілком погоджуюсь	25.6%	10
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.9. Взаємоповага у відношенні студент-викладач заохочувалась у моєму навчальному закладі

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	5.1%	2
Оцінюю нейтрально	20.5%	8
Погоджуюсь	38.5%	15
Цілком погоджуюсь	35.9%	14
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.10. Під час практичних занять регулярно мали місце дискусії, що змушували замислитись

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	15.4%	6
Погоджуюсь	38.5%	15
Цілком погоджуюсь	46.2%	18
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.11. Мій юридичний навчальний заклад підтримував гнучкість у навчанні та визнавав можливість отримання навичок за межами офіційної програми

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.1%	2
Не погоджуюсь	12.8%	5
Оцінюю нейтрально	25.6%	10
Погоджуюсь	23.1%	9
Цілком погоджуюсь	33.3%	13
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.12. Мій юридичний навчальний заклад заохочував відчуття автономності студентів і одночасно забезпечував наставництво та підтримку з боку викладачів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	17.9%	7
Оцінюю нейтрально	12.8%	5
Погоджуюсь	33.3%	13
Цілком погоджуюсь	35.9%	14
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.13. Викладачі, які мене оцінювали, були знайомі з сучасними методами тестування та оцінювання, а також були належним чином кваліфікованими для того, щоб оцінювати мою успішність

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	5.1%	2
Оцінюю нейтрально	23.1%	9
Погоджуюсь	33.3%	13
Цілком погоджуюсь	38.5%	15
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

3.14. Мій юридичний навчальний заклад оцінював мою успішність на основі завчасно оприлюднених методів та критеріїв

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	12.8%	5
Оцінюю нейтрально	20.5%	8
Погоджуюсь	35.9%	14
Цілком погоджуюсь	30.8%	12
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

3.15. Де можливо, мій юридичний навчальний заклад здійснював оцінку успішності у навчанні із залученням більше, ніж одного екзаменатора

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	15.4%	6
Оцінюю нейтрально	20.5%	8
Погоджуюсь	41.0%	16
Цілком погоджуюсь	23.1%	9
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

4.1. Процес зарахування до мого юридичного навчального закладу був прозорим, об'єктивним та ґрунтувався на основі індивідуального рівня знань абітурієнтів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.1%	2
Не погоджуюсь	12.8%	5
Оцінюю нейтрально	7.7%	3
Погоджуюсь	28.2%	11
Цілком погоджуюсь	46.2%	18
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

4.2. В моєму юридичному навчальному закладі діяли всі необхідні правила зарахування, просування, визнання та дипломування студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	10.3%	4
Оцінюю нейтрально	17.9%	7
Погоджуюсь	25.6%	10
Цілком погоджуюсь	46.2%	18
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

4.3. Правила, порядок та критерії вступу до мого юридичного навчального закладу впроваджувалися послідовно та прозоро

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	5.1%	2
Оцінюю нейтрально	25.6%	10
Погоджуюсь	25.6%	10
Цілком погоджуюсь	43.6%	17
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

4.4. Методи оцінювання та критерії виставлення балів у моєму юридичному навчальному закладі були об'єктивними та справедливими

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	10.3%	4
Оцінюю нейтрально	23.1%	9
Погоджуюсь	38.5%	15
Цілком погоджуюсь	28.2%	11
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.1. Всі викладачі мого юридичного навчального закладу були висококваліфікованими та компетентними

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.1%	2
Не погоджуюсь	5.1%	2
Оцінюю нейтрально	15.4%	6
Погоджуюсь	35.9%	14
Цілком погоджуюсь	38.5%	15
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.2. Всі викладачі мого юридичного навчального закладу були добре організовані та регулярно підготовлені до занять

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.1%	2
Не погоджуюсь	2.6%	1
Оцінюю нейтрально	20.5%	8
Погоджуюсь	38.5%	15
Цілком погоджуюсь	33.3%	13
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.3. У мене була можливість оцінювати роботу моїх викладачів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	12.8%	5
Не погоджуюсь	23.1%	9
Оцінюю нейтрально	30.8%	12
Погоджуюсь	12.8%	5
Цілком погоджуюсь	20.5%	8
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.4. Я мав(ла) змогу швидко контактувати з викладачами, коли виникала така необхідність

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	15.4%	6
Оцінюю нейтрально	15.4%	6
Погоджуюсь	35.9%	14
Цілком погоджуюсь	33.3%	13
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.5. Мої викладачі регулярно застосовували різноманітні методики викладання для забезпечення ефективності мого навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	12.8%	5
Оцінюю нейтрально	30.8%	12
Погоджуюсь	25.6%	10
Цілком погоджуюсь	30.8%	12
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.6. Мої викладачі використовували методи навчання, засновані на вирішенні проблем, а також в повній мірі залучали мене до навчання, орієнтованого на практику та отримання навичок

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	15.4%	6
Оцінюю нейтрально	15.4%	6
Погоджуюсь	38.5%	15
Цілком погоджуюсь	28.2%	11
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.7. Мої викладачі вміло та чітко пояснювали ключові поняття

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	17.9%	7
Погоджуюсь	43.6%	17
Цілком погоджуюсь	38.5%	15
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.8. Мої викладачі з ентузіазмом ставились до предмету, який викладали

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	2.6%	1
Оцінюю нейтрально	12.8%	5
Погоджуюсь	53.8%	21
Цілком погоджуюсь	30.8%	12
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.1. Я отримував(ла) достатньо підтримки і корисних порад щодо мого навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	7.7%	3
Оцінюю нейтрально	20.5%	8
Погоджуюсь	43.6%	17
Цілком погоджуюсь	28.2%	11
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.2. Я отримував(ла) корисні настанови та вичерпні консультації, коли мені необхідно було робити вибір щодо мого навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	33.3%	13
Погоджуюсь	30.8%	12
Цілком погоджуюсь	33.3%	13
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.3. Мене було швидко поінформовано про функціонування юридичної клініки у моєму юридичному навчальному закладі, і я мав/мала можливість долучитись до її роботи

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.1%	2
Не погоджуюсь	10.3%	4
Оцінюю нейтрально	35.9%	14
Погоджуюсь	30.8%	12
Цілком погоджуюсь	17.9%	7
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.4. Я отримував(ла) повну та своєчасну інформацію про всі заходи та можливості, що пропонуються юридичною клінікою мого юридичного навчального закладу

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.1%	2
Не погоджуюсь	12.8%	5
Оцінюю нейтрально	38.5%	15
Погоджуюсь	28.2%	11
Цілком погоджуюсь	15.4%	6
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

6.5. Навчальні ресурси, необхідні для вивчення матеріалу були постійно доступними

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	15.4%	6
Оцінюю нейтрально	10.3%	4
Погоджуюсь	28.2%	11
Цілком погоджуюсь	46.2%	18
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

6.6. У мене був стабільний доступ до мережі Інтернет та інших юридичних баз даних для пошуку необхідних матеріалів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	7.7%	3
Не погоджуюсь	10.3%	4
Оцінюю нейтрально	23.1%	9
Погоджуюсь	33.3%	13
Цілком погоджуюсь	25.6%	10
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

7.1. Мій юридичний навчальний заклад був добре організований і ефективно адміністрував навчальні ресурси

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	10.3%	4
Оцінюю нейтрально	15.4%	6
Погоджуюсь	35.9%	14
Цілком погоджуюсь	38.5%	15
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.2. Розклад моїх занять був для мене ефективним та зручним

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	5.1%	2
Оцінюю нейтрально	15.4%	6
Погоджуюсь	43.6%	17
Цілком погоджуюсь	35.9%	14
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.3. Під час будь-яких змін у моєму навчальному курсі чи у викладанні ефективно використовувалась комунікація між студентами і представниками Інституту

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	10.3%	4
Оцінюю нейтрально	12.8%	5
Погоджуюсь	43.6%	17
Цілком погоджуюсь	33.3%	13
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.4. Я мав(ла) доступ до важливої інформації і даних щодо моїх навчальних курсів та успішності

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	7.7%	3
Оцінюю нейтрально	15.4%	6
Погоджуюсь	41.0%	16
Цілком погоджуюсь	35.9%	14
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.5. Мій юридичний навчальний заклад мав та використовував ключові показники ефективності своєї роботи

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	38.5%	15
Погоджуюсь	28.2%	11
Цілком погоджуюсь	30.8%	12
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.6. Мій юридичний навчальний заклад збирав інформацію про рівень задоволеності студентів навчальними програмами

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.1%	2
Не погоджуюсь	23.1%	9
Оцінюю нейтрально	38.5%	15
Погоджуюсь	17.9%	7
Цілком погоджуюсь	15.4%	6
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.7. Мій навчальний заклад періодично збирає інформацію про кар'єрні досягнення своїх випускників

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.1%	2
Не погоджуюсь	7.7%	3
Оцінюю нейтрально	25.6%	10
Погоджуюсь	28.2%	11
Цілком погоджуюсь	33.3%	13
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.8. Мій навчальний заклад має активну асоціацію випускників

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	2.6%	1
Оцінюю нейтрально	17.9%	7
Погоджуюсь	38.5%	15
Цілком погоджуюсь	38.5%	15
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

8.1. Мій юридичний навчальний заклад регулярно оприлюднював актуальну, неупереджену та об'єктивну інформацію про зміни та діяльність, що впливали на мою освіту

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	5.1%	2
Оцінюю нейтрально	35.9%	14
Погоджуюсь	28.2%	11
Цілком погоджуюсь	28.2%	11
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

8.2. Інформація, що оприлюднювалась моїм юридичним навчальним закладом, включала критерії відбору на програми, заплановані результати навчання на цих програмах, методи викладання, навчання та оцінювання, а також прохідні бали

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	5.1%	2
Оцінюю нейтрально	38.5%	15
Погоджуюсь	28.2%	11
Цілком погоджуюсь	28.2%	11
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

8.3. Мій юридичний навчальний заклад оприлюднює інформацію і надає сприяння щодо працевлаштування своїх випускників

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	17.9%	7
Оцінюю нейтрально	20.5%	8
Погоджуюсь	41.0%	16
Цілком погоджуюсь	20.5%	8
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

9.1. Навчальні програми у моєму юридичному навчальному закладі регулярно переглядалися із залученням студентів та інших заінтересованих осіб

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	5.1%	2
Не погоджуюсь	17.9%	7
Оцінюю нейтрально	33.3%	13
Погоджуюсь	25.6%	10
Цілком погоджуюсь	17.9%	7
<i>відповіло на запитання</i>		39
<i>не відповіло на запитання</i>		0

10.1. Мій юридичний навчальний заклад на циклічній основі проходив зовнішнє оцінювання процесів забезпечення якості юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	12.8%	5
Оцінюю нейтрально	35.9%	14
Погоджуюсь	30.8%	12
Цілком погоджуюсь	17.9%	7
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

10.2. Мій юридичний навчальний заклад сприяв проведенню внутрішнього оцінювання перед проходженням кожного зовнішнього оцінювання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.6%	1
Не погоджуюсь	10.3%	4
Оцінюю нейтрально	46.2%	18
Погоджуюсь	17.9%	7
Цілком погоджуюсь	23.1%	9
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

11. З моменту завершення мого навчання в Інституті пройшло:

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
0-3 років	5.1%	2
4-7 років	35.9%	14
8-12 років	35.9%	14
12 років +	23.1%	9
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

12. Сфера моєї діяльності:

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Неюридична	2.6%	1
Юридична-приватна	35.9%	14
Юридична-публічна	23.1%	9
Юридична-судова	23.1%	9
Юридична-наукова	15.4%	6
<i>відповіло на запитання</i>	39	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1. Сильними сторонами мого юридичного навчального закладу є:

<i>відповіло на запитання</i>	34
<i>не відповіло на запитання</i>	5

2. Слабкими сторонами мого юридичного навчального закладу є:

<i>відповіло на запитання</i>	31
<i>не відповіло на запитання</i>	8

3. Використовуйте це поле для будь-яких інших коментарів щодо Вашого юридичного навчального закладу:

<i>відповіло на запитання</i>	23
<i>не відповіло на запитання</i>	16

ОПИТУВАННЯ 3 – ВИКЛАДАЧІ – 73 РЕСПОНДЕНТИ

1.1. Мій юридичний навчальний заклад визнає цінність якісної юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	2.7%	2
Погоджуюсь	15.1%	11
Цілком погоджуюсь	82.2%	60
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.2. Я ніколи не дискриміную студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	13.7%	10
Цілком погоджуюсь	86.3%	63
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.3. Мій юридичний навчальний заклад має публічно оприлюднену стратегію, політику та процедури щодо забезпечення якості юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	1.4%	1
Оцінюю нейтрально	4.1%	3
Погоджуюсь	37.0%	27
Цілком погоджуюсь	57.5%	42
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.4. У мене є можливість робити свій внесок у забезпечення якості юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	1.4%	1
Погоджуюсь	35.6%	26
Цілком погоджуюсь	63.0%	46
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.5. Мій юридичний навчальний заклад відслідковує шляхом моніторингу якість юридичної освіти, яка надається студентам

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	1.4%	1
Оцінюю нейтрально	17.8%	13
Погоджуюсь	37.0%	27
Цілком погоджуюсь	43.8%	32
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.6. Мій юридичний навчальний заклад належним чином готує студентів до сучасної кар'єри правника

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	15.1%	11
Погоджуюсь	45.2%	33
Цілком погоджуюсь	39.7%	29
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.7. Мій юридичний навчальний заклад поважає академічну добросовісність та свободу, пильнує академічне шахрайство та корупцію

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	1.4%	1
Оцінюю нейтрально	31.5%	23
Погоджуюсь	27.4%	20
Цілком погоджуюсь	39.7%	29
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.8. У моєму юридичному навчальному закладі діє Кодекс поведінки/Кодекс честі, що ефективно виконується

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.4%	1
Не погоджуюсь	9.6%	7
Оцінюю нейтрально	46.6%	34
Погоджуюсь	24.7%	18
Цілком погоджуюсь	17.8%	13
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

2.1. Програми/курси мого юридичного навчального закладу визначають чіткі та передбачувані результати навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	1.4%	1
Оцінюю нейтрально	8.2%	6
Погоджуюсь	43.8%	32
Цілком погоджуюсь	46.6%	34
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

2.2. Програми/курси у моєму юридичному навчальному закладі розробляються із залученням студентів та інших заінтересованих сторін до цієї роботи

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	17.8%	13
Оцінюю нейтрально	38.4%	28
Погоджуюсь	24.7%	18
Цілком погоджуюсь	19.2%	14
<i>відповіло на запитання</i>		73
<i>не відповіло на запитання</i>		0

2.3. Програми/курси мого юридичного навчального закладу включають гарно структуровані і доречні можливості для стажування

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	4.1%	3
Оцінюю нейтрально	42.5%	31
Погоджуюсь	28.8%	21
Цілком погоджуюсь	24.7%	18
<i>відповіло на запитання</i>		73
<i>не відповіло на запитання</i>		0

3.1. Мій юридичний навчальний заклад поважає і визнає розмаїття студентів, а також їхні культурні та особисті потреби

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	6.8%	5
Погоджуюсь	39.7%	29
Цілком погоджуюсь	53.4%	39
<i>відповіло на запитання</i>		73
<i>не відповіло на запитання</i>		0

3.2. Мій юридичний навчальний заклад уможлиблює гнучкість у навчанні

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.7%	2
Не погоджуюсь	2.7%	2
Оцінюю нейтрально	28.8%	21
Погоджуюсь	38.4%	28
Цілком погоджуюсь	27.4%	20
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.3. Я надаю студентам детальні зворотні відгуки про їхню роботу та успішність

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	4.1%	3
Погоджуюсь	38.4%	28
Цілком погоджуюсь	57.5%	42
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.4. Я надаю ці відгуки швидко

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	11.0%	8
Погоджуюсь	35.6%	26
Цілком погоджуюсь	53.4%	39
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.5. Ці відгуки мають на меті прояснити ті речі, які вони не зрозуміли

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	5.5%	4
Погоджуюсь	31.5%	23
Цілком погоджуюсь	63.0%	46
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.6. Я вживаю всі доступні заходи, щоб мої заняття були цікавими та стимулювали розвиток інтелекту та критичного мислення у студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	27.4%	20
Цілком погоджуюсь	72.6%	53
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.7. Мій юридичний навчальний заклад надає студентам можливість оскаржити результати мого оцінювання, що видаються їм неправильними чи несправедливими

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	2.7%	2
Оцінюю нейтрально	8.2%	6
Погоджуюсь	38.4%	28
Цілком погоджуюсь	50.7%	37
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.8. Мій юридичний навчальний заклад має дієві офіційні процедури для розгляду скарг студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	2.7%	2
Оцінюю нейтрально	16.4%	12
Погоджуюсь	38.4%	28
Цілком погоджуюсь	42.5%	31
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.9. Взаємоповага у відношенні студент - викладач заохочується у моєму навчальному закладі

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	2.7%	2
Погоджуюсь	39.7%	29
Цілком погоджуюсь	57.5%	42
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.10. Під час моїх практичних занять регулярно мають місце дискусії, що змушують замислитись

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	1.4%	1
Погоджуюсь	34.2%	25
Цілком погоджуюсь	64.4%	47
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.11. Мій юридичний навчальний заклад підтримує гнучкість у навчанні та визнає можливість отримання навичок за межами офіційної програми

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	1.4%	1
Оцінюю нейтрально	16.4%	12
Погоджуюсь	43.8%	32
Цілком погоджуюсь	38.4%	28
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.12. Мій юридичний навчальний заклад заохочує відчуття автономності студентів і одночасно забезпечує наставництво та підтримку з боку викладачів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	2.7%	2
Оцінюю нейтрально	15.1%	11
Погоджуюсь	42.5%	31
Цілком погоджуюсь	39.7%	29
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.13. Я знаю сучасні методи тестування та оцінювання, а також кваліфікований належним чином для того, щоб оцінювати успішність студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	5.5%	4
Погоджуюсь	42.5%	31
Цілком погоджуюсь	52.1%	38
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.14. Я оцінюю успішність студентів на основі завчасно оприлюднених методів та критеріїв оцінювання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	1.4%	1
Оцінюю нейтрально	2.7%	2
Погоджуюсь	26.0%	19
Цілком погоджуюсь	69.9%	51
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.15. Де можливо, я оцінюю успішність студентів із залученням щонайменше ще одного екзаменатора

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.4%	1
Не погоджуюсь	12.3%	9
Оцінюю нейтрально	17.8%	13
Погоджуюсь	43.8%	32
Цілком погоджуюсь	24.7%	18
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.16. Студенти регулярно добре підготовлені до моїх занять

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	2.7%	2
Оцінюю нейтрально	24.7%	18
Погоджуюсь	57.5%	42
Цілком погоджуюсь	15.1%	11
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.17. Студенти на моїх заняттях регулярно ставлять запитання, що стимулюють дискусію і змушують замислитись

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	1.4%	1
Оцінюю нейтрально	5.5%	4
Погоджуюсь	46.6%	34
Цілком погоджуюсь	46.6%	34
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

4.1. Процес зарахування до мого юридичного навчального закладу є прозорим, об'єктивним та ґрунтується на основі індивідуального рівня знань абітурієнтів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	12.3%	9
Погоджуюсь	28.8%	21
Цілком погоджуюсь	58.9%	43
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

4.2. В моєму юридичному навчальному закладі діють всі необхідні правила зарахування, просування, визнання та дипломування студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	12.3%	9
Погоджуюсь	38.4%	28
Цілком погоджуюсь	49.3%	36
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

4.3. Правила, порядок та критерії вступу до мого юридичного навчального закладу впроваджуються послідовно та прозоро

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	9.6%	7
Погоджуюсь	34.2%	25
Цілком погоджуюсь	56.2%	41
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

4.4. Методи оцінювання та критерії виставлення балів у моєму юридичному навчальному закладі є об'єктивними та справедливими

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	13.7%	10
Погоджуюсь	38.4%	28
Цілком погоджуюсь	47.9%	35
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.1. Я висококваліфікований та компетентний викладач

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	11.0%	8
Погоджуюсь	50.7%	37
Цілком погоджуюсь	38.4%	28
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.2. Я добре організований(на) та завжди підготовлений(на) до занять

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	1.4%	1
Погоджуюсь	32.9%	24
Цілком погоджуюсь	65.8%	48
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.3. У мене є офіційна можливість оцінювати власну професійну успішність

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	4.1%	3
Оцінюю нейтрально	19.2%	14
Погоджуюсь	42.5%	31
Цілком погоджуюсь	34.2%	25
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.4. Я доступний(а) і студенти можуть контактувати зі мною за потреби

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	26.0%	19
Цілком погоджуюсь	74.0%	54
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.5. Я регулярно застосовую різноманітні методики викладання для забезпечення ефективності навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	4.1%	3
Погоджуюсь	43.8%	32
Цілком погоджуюсь	52.1%	38
<i>відповіло на запитання</i>		73
<i>не відповіло на запитання</i>		0

5.6. Я використовую методи навчання, засновані на вирішенні юридичних проблем, а також в повній мірі даю можливість студентам практикуватись у використанні їх теоретичних знань

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	1.4%	1
Оцінюю нейтрально	2.7%	2
Погоджуюсь	32.9%	24
Цілком погоджуюсь	63.0%	46
<i>відповіло на запитання</i>		73
<i>не відповіло на запитання</i>		0

5.7. Я вмію та чітко пояснюю ключові поняття студентам

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	4.1%	3
Погоджуюсь	32.9%	24
Цілком погоджуюсь	63.0%	46
<i>відповіло на запитання</i>		73
<i>не відповіло на запитання</i>		0

5.8. Я з ентузіазмом ставлюсь до всіх предметів, які викладаю

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	4.1%	3
Погоджуюсь	24.7%	18
Цілком погоджуюсь	71.2%	52
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.9. Я отримую допомогу від мого навчального закладу у розвитку моїх професійних навичок

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	5.5%	4
Оцінюю нейтрально	17.8%	13
Погоджуюсь	35.6%	26
Цілком погоджуюсь	41.1%	30
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.10. Мій юридичний навчальний заклад дотримується чесних, прозорих та справедливих правил відбору працівників та умов працевлаштування, що визнають важливість викладання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	5.5%	4
Оцінюю нейтрально	27.4%	20
Погоджуюсь	24.7%	18
Цілком погоджуюсь	42.5%	31
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.11. Мій юридичний навчальний заклад заохочує та уможлиблює мій професійний розвиток

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	1.4%	1
Оцінюю нейтрально	17.8%	13
Погоджуюсь	41.1%	30
Цілком погоджуюсь	39.7%	29
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.12. Мій юридичний навчальний заклад заохочує наукову діяльність для посилення зв'язку між освітою та наукою

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	1.4%	1
Оцінюю нейтрально	11.0%	8
Погоджуюсь	41.1%	30
Цілком погоджуюсь	46.6%	34
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.13. Мій юридичний навчальний заклад заохочує мене впроваджувати інновації у методах викладання та використовувати нові технології для проведення юридичних досліджень

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	2.7%	2
Оцінюю нейтрально	21.9%	16
Погоджуюсь	42.5%	31
Цілком погоджуюсь	32.9%	24
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.14. Я маю можливість використовувати мультимедійні технології в процесі викладання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	11.0%	8
Оцінюю нейтрально	37.0%	27
Погоджуюсь	32.9%	24
Цілком погоджуюсь	19.2%	14
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.15. Моя академічна кар'єра залежить передовсім від моєї успішності як науковця та викладача

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	4.1%	3
Оцінюю нейтрально	12.3%	9
Погоджуюсь	38.4%	28
Цілком погоджуюсь	45.2%	33
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.1. Я надаю студентам достатньо підтримки і корисних порад

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	2.7%	2
Погоджуюсь	39.7%	29
Цілком погоджуюсь	57.5%	42
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.2. Студенти отримують від мене якісні поради, коли їм потрібно робити вибір щодо навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	4.1%	3
Погоджуюсь	43.8%	32
Цілком погоджуюсь	52.1%	38
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.3. Я регулярно заохочую студентів брати участь у роботі юридичної клініки нашого навчального закладу

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	6.8%	5
Оцінюю нейтрально	27.4%	20
Погоджуюсь	41.1%	30
Цілком погоджуюсь	24.7%	18
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.4. Навчальні ресурси, необхідні для вивчення матеріалу, є постійно доступними для студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	11.0%	8
Погоджуюсь	35.6%	26
Цілком погоджуюсь	53.4%	39
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.5. Мій навчальний заклад надає мені стабільний доступ до мережі Інтернет та інших юридичних баз даних для пошуку необхідних матеріалів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	12.3%	9
Погоджуюсь	38.4%	28
Цілком погоджуюсь	49.3%	36
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.1. Мій юридичний навчальний заклад добре організований і ефективно адмініструє навчальні ресурси

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	9.6%	7
Погоджуюсь	41.1%	30
Цілком погоджуюсь	49.3%	36
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.2. Розклад моїх занять є ефективним та зручним для студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	2.7%	2
Оцінюю нейтрально	11.0%	8
Погоджуюсь	46.6%	34
Цілком погоджуюсь	39.7%	29
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.3. Розклад моїх занять є ефективним та зручним для мене

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	2.7%	2
Не погоджуюсь	6.8%	5
Оцінюю нейтрально	17.8%	13
Погоджуюсь	35.6%	26
Цілком погоджуюсь	37.0%	27
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.4. Під час будь-яких змін у моєму навчальному курсі чи у викладанні ефективно використовується комунікація між студентами і представниками факультету

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	2.7%	2
Оцінюю нейтрально	8.2%	6
Погоджуюсь	45.2%	33
Цілком погоджуюсь	43.8%	32
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.5. Я маю доступ до важливої інформації і даних щодо моїх навчальних курсів та студентів, яким я викладаю

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	13.7%	10
Погоджуюсь	39.7%	29
Цілком погоджуюсь	46.6%	34
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.6. Мій юридичний навчальний заклад має та використовує ключові показники ефективності своєї роботи

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	11.0%	8
Погоджуюсь	53.4%	39
Цілком погоджуюсь	35.6%	26
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.7. Мій юридичний навчальний заклад збирає інформацію про рівень задоволеності студентів навчальними програмами

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	1.4%	1
Оцінюю нейтрально	38.4%	28
Погоджуюсь	39.7%	29
Цілком погоджуюсь	20.5%	15
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

8.1. Мій юридичний навчальний заклад регулярно оприлюднює актуальну, неупереджену та об'єктивну інформацію про зміни та діяльність, що впливають на навчальний процес

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	17.8%	13
Погоджуюсь	52.1%	38
Цілком погоджуюсь	30.1%	22
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

8.2. Інформація, що оприлюднювалась моїм юридичним навчальним закладом, включає критерії відбору на програми, заплановані результати навчання на цих програмах, методи викладання, навчання та оцінювання, а також прохідні бали

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	1.4%	1
Оцінюю нейтрально	21.9%	16
Погоджуюсь	46.6%	34
Цілком погоджуюсь	30.1%	22
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

8.3. Мій юридичний навчальний заклад оприлюднює інформацію і надає сприяння щодо працевлаштування своїх випускників

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	5.5%	4
Оцінюю нейтрально	24.7%	18
Погоджуюсь	45.2%	33
Цілком погоджуюсь	24.7%	18
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

9.1. Навчальні програми у моєму навчальному закладі регулярно переглядаються із залученням студентів та інших заінтересованих осіб

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	1.4%	1
Не погоджуюсь	13.7%	10
Оцінюю нейтрально	39.7%	29
Погоджуюсь	27.4%	20
Цілком погоджуюсь	17.8%	13
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

9.2. Я заохочую студентів давати відгуки на мої лекції та/або семінари

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	4.1%	3
Оцінюю нейтрально	30.1%	22
Погоджуюсь	34.2%	25
Цілком погоджуюсь	31.5%	23
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

9.3. У мене є можливість брати участь у розробці та перегляді навчального плану мого юридичного навчального закладу

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	6.8%	5
Оцінюю нейтрально	20.5%	15
Погоджуюсь	37.0%	27
Цілком погоджуюсь	35.6%	26
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

10.1. Мій юридичний навчальний заклад на циклічній основі проходить зовнішнє оцінювання процесів забезпечення якості юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	19.2%	14
Погоджуюсь	43.8%	32
Цілком погоджуюсь	37.0%	27
<i>відповіло на запитання</i>	73	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

10.2. Мій юридичний навчальний заклад сприяє проведенню внутрішнього оцінювання перед проходженням кожного зовнішнього оцінювання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	26.0%	19
Погоджуюсь	42.5%	31
Цілком погоджуюсь	31.5%	23
<i>відповіло на запитання</i>		73
<i>не відповіло на запитання</i>		0

10.3. Я би підтримав(ла) анонімне оцінювання студентами рівня викладання та дисциплін наприкінці кожного семестру

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	1.4%	1
Оцінюю нейтрально	15.1%	11
Погоджуюсь	24.7%	18
Цілком погоджуюсь	58.9%	43
<i>відповіло на запитання</i>		73
<i>не відповіло на запитання</i>		0

11. Я викладаю у цьому навчальному юридичному закладі:

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
0-3 роки	16.4%	12
4-7 років	15.1%	11
8-12 років	15.1%	11
12 років +	53.4%	39
<i>відповіло на запитання</i>		73
<i>не відповіло на запитання</i>		0

1. Які методи інтерактивного викладання Ви використовуєте (якщо використовуєте)?

<i>відповіло на запитання</i>	59
<i>не відповіло на запитання</i>	14

2. Сильними сторонами мого юридичного навчального закладу є:

<i>відповіло на запитання</i>	60
<i>не відповіло на запитання</i>	13

3. Слабкими сторонами мого юридичного навчального закладу є:

<i>відповіло на запитання</i>	56
<i>не відповіло на запитання</i>	17

**4. Використовуйте це поле для будь-яких інших коментарів щодо
Вашого юридичного навчального закладу:**

<i>відповіло на запитання</i>	26
<i>не відповіло на запитання</i>	47

ОПИТУВАННЯ 4 – АДМІНІСТРАТОРИ – 7 РЕСПОНДЕНТІВ

1.1. Мій юридичний навчальний заклад визнає цінність якісної юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	100.0%	7
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.2. Мій юридичний навчальний заклад забезпечує недопущення нетерпимості чи дискримінації проти студентів, викладачів чи інших працівників

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	100.0%	7
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.3. Мій юридичний навчальний заклад має публічно оприлюднену стратегію, політику та процедури щодо забезпечення якості юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	71.4%	5
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.4. У студентів є дієва можливість робити свій внесок у забезпечення якості юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0

Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	71.4%	5
<i>відповіло на запитання</i>		7
<i>не відповіло на запитання</i>		0

1.5. Мій юридичний навчальний заклад відслідковує шляхом моніторингу якість юридичної освіти, яка надається студентам

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>		7
<i>не відповіло на запитання</i>		0

1.6. Навчання у моєму юридичному навчальному закладі належним чином готує до сучасної кар'єри правника

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	42.9%	3
Цілком погоджуюсь	57.1%	4
<i>відповіло на запитання</i>		7
<i>не відповіло на запитання</i>		0

1.7. Всі представники мого навчального закладу є академічно доброчесними, не допускають академічного шахрайства та корупції

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	42.9%	3
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	28.6%	2
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.8. У моєму юридичному навчальному закладі діє Кодекс поведінки/Кодекс честі, що ефективно виконується

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	14.3%	1
Оцінюю нейтрально	42.9%	3
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	14.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

2.1. Програми/курси мого юридичного навчального закладу визначають чіткі та передбачувані результати навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	57.1%	4
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

2.2. Програми/курси у моєму юридичному навчальному закладі розробляються із залученням студентів та інших заінтересованих сторін до цієї роботи

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	14.3%	1
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	57.1%	4
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

2.3. Програми/курси мого юридичного навчального закладу включають добре структуровані і доречні можливості для стажування

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	71.4%	5
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.1. Мій юридичний навчальний заклад поважає і визнає розмаїття студентів, а також їхні культурні та особисті потреби

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.2. Мій юридичний навчальний заклад уможлиблює гнучкість у навчанні

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	42.9%	3
Цілком погоджуюсь	42.9%	3
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.3. Студенти мого юридичного навчального закладу отримують детальний відгук (зворотний зв'язок) про свою роботу та успішність

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	57.1%	4
Цілком погоджуюсь	28.6%	2
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.4. Студенти отримують цей відгук дуже швидко

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	57.1%	4
Цілком погоджуюсь	28.6%	2
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.5. Відгук, який отримують студенти, допомагає їм з'ясувати речі, які вони не розуміють

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	57.1%	4
Цілком погоджуюсь	28.6%	2
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.6. Освіта, яку надає мій навчальний заклад, є цікавою і стимулює розвиток інтелекту та критичного мислення у студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	71.4%	5
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.7. Мій юридичний навчальний заклад надає студентам можливість оскаржити результати оцінювання, що видаються неправильними чи несправедливими

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.8. Мій юридичний навчальний заклад має дієві офіційні процедури для вирішення скарг студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	1
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.9. Взаємоповага у відношенні студент-викладач заохочується у моєму навчальному закладі

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	71.4%	5
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.10. Під час практичних занять регулярно мають місце дискусії, що змушують замислитись

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.11. Мій юридичний навчальний заклад підтримує гнучкість у навчанні та визнає можливість отримання навичок за межами офіційної програми

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.12. Мій юридичний навчальний заклад заохочує відчуття автономності студентів і одночасно забезпечує наставництво та підтримку з боку викладачів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	57.1%	4
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.13. Всі екзаменатори у навчальному закладі знайомі з сучасними методами тестування та оцінювання, а також кваліфіковані належним чином для того, щоб оцінювати успішність студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	42.9%	3
Цілком погоджуюсь	42.9%	3
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.14. Мій юридичний навчальний заклад оцінює успішність студентів на основі завчасно оприлюднених методів та критеріїв оцінювання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.15. Де можливо, мій юридичний навчальний заклад здійснює оцінку успішності у навчанні студентів із залученням більше, ніж одного екзаменатора

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	14.3%	1
Оцінюю нейтрально	28.6%	2
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	42.9%	3
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.16. Правила оцінювання у навчальному закладі враховують пом'якшуючі обставини

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	14.3%	1
Оцінюю нейтрально	57.1%	4
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	28.6%	2
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.17. Мій юридичний навчальний заклад справедливо та послідовно оцінює всіх студентів відповідно до встановлених критеріїв та процедур

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	71.4%	5
Цілком погоджуюсь	28.6%	2
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

3.18. Мій навчальний заклад має дієву офіційну процедуру оскарження студентами результатів їх оцінювання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	71.4%	5
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

4.1. Процес зарахування до мого юридичного навчального закладу є прозорим, об'єктивним та ґрунтується на основі індивідуального рівня знань абітурієнтів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

4.2. В моєму юридичному навчальному закладі діють всі необхідні правила зарахування, просування, визнання та дипломування студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

4.3. Правила, порядок та критерії вступу до мого юридичного навчального закладу впроваджуються послідовно та прозоро

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

4.4. Методи оцінювання та критерії виставлення балів у моєму юридичному навчальному закладі є об'єктивними та справедливими

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	57.1%	4
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.1. Всі викладачі мого юридичного навчального закладу висококваліфіковані та компетентні

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	71.4%	5
Цілком погоджуюсь	28.6%	2
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.2. Всі викладачі мого юридичного навчального закладу добре організовані та регулярно підготовлені до занять

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	28.6%	2
Погоджуюсь	42.9%	3
Цілком погоджуюсь	28.6%	2
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.3. У студентів є можливість оцінювати роботу їх викладачів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	14.3%	1
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	57.1%	4
Цілком погоджуюсь	28.6%	2
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.4. Я маю змогу швидко контактувати з викладачами щодо адміністративних питань, якщо виникає така необхідність

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	57.1%	4
Цілком погоджуюсь	42.9%	3
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.5. Всі викладачі навчального закладу регулярно застосовують різноманітні методики викладання для забезпечення ефективності навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	42.9%	3
Цілком погоджуюсь	42.9%	3
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.6. Всі викладачі навчального закладу використовують методи викладання, засновані на вирішенні юридичних проблем, пропонуючи навчання, орієнтоване на практику та отримання юридичних навичок

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	42.9%	3
Цілком погоджуюсь	42.9%	3
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.7. Всі викладачі навчального закладу вміло та чітко пояснюють ключові поняття

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	71.4%	5
Цілком погоджуюсь	28.6%	2
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.8. Всі викладачі навчального закладу з ентузіазмом ставляться до предмету, який викладають

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	57.1%	4
Цілком погоджуюсь	28.6%	2
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.9. Мій юридичний навчальний заклад здійснює регулярне оцінювання його викладачів на основі чітких та об'єктивних критеріїв

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	14.3%	1
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	42.9%	3
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.10. Мій юридичний навчальний заклад надає викладачам можливість оскаржити результати оцінювання, що видаються неправильними чи несправедливими

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	57.1%	4
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.11. Мій юридичний навчальний заклад має дієві офіційні процедури для вирішення скарг викладачів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.12. Академічна кар'єра в моєму навчальному закладі залежить передовсім від успішності працівника як науковця та викладача

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	71.4%	5
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.1. Студенти отримують достатньо підтримки і корисних порад щодо свого навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.2. Студенти отримують корисні настанови та вичерпні консультації, коли їм необхідно робити вибір щодо навчання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	57.1%	4
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.3. Я сприяю належному забезпеченню роботи юридичної клініки мого навчального закладу

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	71.4%	5
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.4. Навчальні ресурси, необхідні для вивчення матеріалу є постійно доступними для студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	71.4%	5
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.5. У навчального закладу є стабільний доступ до мережі Інтернет та інших юридичних баз даних для пошуку необхідних матеріалів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.6. Як у представника адміністрації, у мене є достатньо ресурсів, щоб ефективно виконувати своїх обов'язки

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	71.4%	5
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.1. Мій юридичний навчальний заклад добре організований і ефективно адмініструє навчальні ресурси

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.2. Розклад занять є ефективним та зручним для студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	71.4%	5
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.3. Розклад занять є ефективним та зручним для викладачів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.4. Під час будь-яких змін у навчальному курсі чи у викладанні ефективно використовується комунікація між студентами і представниками університету

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>		7
<i>не відповіло на запитання</i>		0

7.5. Викладачі та студенти мають доступ до важливої інформації і даних щодо навчальних курсів та успішності

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>		7
<i>не відповіло на запитання</i>		0

7.6. Мій юридичний навчальний заклад має та використовує ключові показники ефективності своєї роботи

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>		7
<i>не відповіло на запитання</i>		0

7.7. Мій юридичний навчальний заклад збирає інформацію про рівень задоволеності студентів навчальними програмами

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	14.3%	1
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	57.1%	4
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

8.1. Мій юридичний навчальний заклад регулярно оприлюднює актуальну, неупереджену та об'єктивну інформацію про зміни та діяльність, що впливають на навчальний процес

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	85.7%	6
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

8.2. Інформація, що оприлюднюється моїм юридичним навчальним закладом, включає критерії відбору на програми, заплановані результати навчання на цих програмах, методи викладання, навчання та оцінювання, а також прохідні бали

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	57.1%	4
Цілком погоджуюсь	42.9%	3
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

8.3. Мій юридичний навчальний заклад оприлюднює інформацію і надає сприяння щодо працевлаштування своїх випускників

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	28.6%	2
Цілком погоджуюсь	57.1%	4
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

9.1. Навчальні програми у моєму юридичному навчальному закладі регулярно переглядаються із залученням студентів та інших заінтересованих сторін

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	42.9%	3
Цілком погоджуюсь	57.1%	4
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

9.2. Навчальні програми регулярно переглядаються з урахуванням потреб суспільства

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	71.4%	5
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

10.1. Мій юридичний навчальний заклад на циклічній основі проходить зовнішнє оцінювання процесів забезпечення якості юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	14.3%	1
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	57.1%	4
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

10.2. Мій юридичний навчальний заклад сприяє проведенню внутрішнього оцінювання перед проходженням кожного зовнішнього оцінювання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	14.3%	1
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	57.1%	4
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

10.3. Я би підтримав(ла) анонімне оцінювання студентами рівня викладання та дисциплін наприкінці кожного семестру

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	14.3%	1
Погоджуюсь	14.3%	1
Цілком погоджуюсь	71.4%	5
<i>відповіло на запитання</i>	7	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1. Сильними сторонами мого юридичного навчального закладу є:

<i>відповіло на запитання</i>	6
<i>не відповіло на запитання</i>	1

2. Слабкими сторонами мого юридичного навчального закладу є:

відповіло на запитання 6

не відповіло на запитання 1

3. Використовуйте це поле для будь-яких коментарів щодо Вашого юридичного навчального закладу:

відповіло на запитання 3

не відповіло на запитання 5

ОПИТУВАННЯ 5 – РОБОТОДАВЦІ – 3 РЕСПОНДЕНТИ

1.1. Цей юридичний навчальний заклад визнає цінність якісної юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	66.7%	2
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>		3
<i>не відповіло на запитання</i>		0

1.2. Цей юридичний навчальний заклад забезпечує недопущення нетерпимості чи дискримінації проти студентів чи працівників

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	33.3%	1
Погоджуюсь	33.3%	1
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>		3
<i>не відповіло на запитання</i>		0

1.3. Цей юридичний навчальний заклад має публічно оприлюднену стратегію, політику та процедури щодо забезпечення якості юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	33.3%	1
Погоджуюсь	33.3%	1
Цілком погоджуюсь	0.0%	0
<i>відповіло на запитання</i>		3
<i>не відповіло на запитання</i>		0

1.4. У студентів цього юридичного навчального закладу є можливість робити свій внесок у забезпечення якості юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	66.7%	2
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.5. Цей юридичний навчальний заклад відслідковує шляхом моніторингу якість юридичної освіти, яка надається його студентам

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	33.3%	1
Погоджуюсь	33.3%	1
Цілком погоджуюсь	0.0%	0
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.6. Навчання у цьому юридичному навчальному закладі належним чином готує до сучасної кар'єри правника

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	66.7%	2
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1.7. Випускники цього юридичного навчального закладу мають достатньо змістовних юридичних знань, необхідних для успіху у кар'єрі правника

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	66.7%	2
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>		3
<i>не відповіло на запитання</i>		0

1.8. Випускники навчального закладу мають необхідні навички (юридичні дослідження, аналіз, письмо, комунікація, етика правника; уникнення конфлікту інтересів тощо), необхідні для успіху у кар'єрі правника

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	33.3%	1
Погоджуюсь	33.3%	1
Цілком погоджуюсь	0.0%	0
<i>відповіло на запитання</i>		3
<i>не відповіло на запитання</i>		0

3.1. Цей юридичний навчальний заклад поважає і визнає розмаїття студентів, а також їхні культурні та особисті потреби

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	33.3%	1
Погоджуюсь	33.3%	1
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>		3
<i>не відповіло на запитання</i>		0

3.2. Цей юридичний навчальний заклад уможлиблює гнучкість у навчанні

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	33.3%	1
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	66.7%	2
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	0.0%	0
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

4.1. Процес зарахування до цього юридичного навчального закладу є прозорим, об'єктивним та ґрунтується на основі індивідуального рівня знань абітурієнтів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	66.7%	2
Погоджуюсь	33.3%	1
Цілком погоджуюсь	0.0%	0
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

4.2. В цьому юридичному навчальному закладі діють всі необхідні правила зарахування, просування, визнання та дипломування студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	33.3%	1
Погоджуюсь	33.3%	1
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

4.3. Правила, порядок та критерії вступу до цього юридичного навчального закладу впроваджуються послідовно та прозоро

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	66.7%	2
Погоджуюсь	33.3%	1
Цілком погоджуюсь	0.0%	0
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

4.4. Методи оцінювання та критерії виставлення балів у цьому юридичному навчальному закладі є об'єктивними та справедливими

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	33.3%	1
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

4.5. Я впевнений, що моніторинг знань студентів та присвоєння їм оцінок у цьому навчальному юридичному закладі відбувається на основі їхніх навчальних заслуг, а не корупційних чинників

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	33.3%	1
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.1. Всі викладачі цього юридичного навчального закладу висококваліфіковані та компетентні

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	33.3%	1
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.2. Всі викладачі цього юридичного навчального закладу добре організовані та підготовлені до занять

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	33.3%	1
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

5.3. Викладацький склад цього навчального закладу заохочує студентів отримувати практичні знання та навички

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	33.3%	1
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

6.1. Цей юридичний навчальний заклад має ефективну та орієнтовану на практику юридичну клініку, що надає можливості для практики студентів

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	33.3%	1
Погоджуюсь	33.3%	1
Цілком погоджуюсь	0.0%	0
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

7.1. Цей юридичний навчальний заклад добре організований і ефективно адмініструє навчальні ресурси

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	66.7%	2
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

8.1. Цей юридичний навчальний заклад регулярно оприлюднює актуальну, неупереджену та об'єктивну інформацію про зміни та діяльність, що впливають на його сприйняття роботодавцями

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	66.7%	2
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	33.3%	1
Цілком погоджуюсь	0.0%	0
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

8.2. Інформація, що оприлюднюється цим юридичним навчальним закладом, включає критерії відбору на програми, заплановані результати навчання на цих програмах, методи викладання, навчання та оцінювання, а також конкурентні переваги його випускників

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	0.0%	0
Оцінюю нейтрально	100.0%	3
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	0.0%	0
<i>відповіло на запитання</i>		3
<i>не відповіло на запитання</i>		0

8.3. Цей юридичний навчальний заклад оприлюднює інформацію і надає сприяння щодо працевлаштування своїх випускників

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	66.7%	2
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	0.0%	0
<i>відповіло на запитання</i>		3
<i>не відповіло на запитання</i>		0

9.1. Цей юридичний навчальний заклад має добрі відносини з юридичною спільнотою

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	33.3%	1
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>		3
<i>не відповіло на запитання</i>		0

9.2. Цей юридичний навчальний заклад регулярно бере участь у співпраці з місцевою юридичною громадою

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	66.7%	2
Оцінюю нейтрально	0.0%	0
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

10.1. Цей юридичний навчальний заклад на циклічній основі проходить зовнішнє оцінювання процесів забезпечення якості юридичної освіти

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	33.3%	1
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	33.3%	1
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

10.2. Цей юридичний навчальний заклад сприяє проведенню внутрішнього оцінювання перед проходженням кожного зовнішнього оцінювання

Варіанти відповідей	Відсоток відповідей	Підрахунок відповідей
Категорично не погоджуюсь	0.0%	0
Не погоджуюсь	33.3%	1
Оцінюю нейтрально	66.7%	2
Погоджуюсь	0.0%	0
Цілком погоджуюсь	0.0%	0
<i>відповіло на запитання</i>	3	
<i>не відповіло на запитання</i>	0	

1. Сильними сторонами цього юридичного навчального закладу є:

<i>відповіло на запитання</i>	2
<i>не відповіло на запитання</i>	1

2. Слабкими сторонами цього юридичного навчального закладу є:

відповіло на запитання 2

не відповіло на запитання 1

3. Використовуйте це поле для будь-яких інших коментарів щодо цього юридичного навчального закладу:

відповіло на запитання 1

не відповіло на запитання 2

ДОДАТОК 2: ЗРАЗОК ПРОТОКОЛУ ДЛЯ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ВИКЛАДАННЯМ В АУДИТОРІЇ

ПРОТОКОЛ ДЛЯ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ВИКЛАДАННЯМ В АУДИТОРІЇ

Дата: _____

Член професорсько-викладацького складу, за яким проводилося спостереження: _____

Курс, за яким проводилося спостереження: _____

Шкала оцінювання: 1= дуже погано, 2= погано, 3= посередньо, 4= добре, 5= відмінно,
 NA = не стосується цього випадку

ЗМІСТ					
Основні ідеї є чіткими та конкретними	1	2	3	4	5
Інформація підтверджується достатньо різноманітними даними	1	2	3	4	5
Актуальність основних ідей чітко викладена	1	2	3	4	5
Необхідно було застосовувати мислення вищого порядку	1	2	3	4	5
Викладач співвідносив ідеї з попередніми знаннями	1	2	3	4	5
Було надано визначення термінів для словника	1	2	3	4	5
ОРГАНІЗАЦІЯ					
Вступне слово привертало увагу	1	2	3	4	5
У вступній частині було зазначено структуру лекції	1	2	3	4	5
Ефективні переходи (чіткі, зрозумілі моменти, підсумки)	1	2	3	4	5
Чіткий організаційний план	1	2	3	4	5
Завершив(ла) лекцію, підсумовуючи основні ідеї	1	2	3	4	5
Викладач зробив(ла) огляд шляхом прив'язки до попередніх занять	1	2	3	4	5
Викладач зробив(ла) попередній огляд шляхом прив'язки до наступних занять	1	2	3	4	5
ІНТЕРАКТИВНИЙ КОМПОНЕНТ					
Викладач ставить запитання на різних рівнях	1	2	3	4	5
Достатній час очікування	1	2	3	4	5
Студенти ставили запитання	1	2	3	4	5
Зворотній відгук викладача був інформативним	1	2	3	4	5
Викладач узгоджував відповіді студентів з викладеним матеріалом	1	2	3	4	5
Хороший контакт зі студентами	1	2	3	4	5
ВЕРБАЛЬНИЙ/НЕВЕРБАЛЬНИЙ КОМПОНЕНТ					

Мова була зрозумілою	1	2	3	4	5	
Чітка артикуляція та вимова	1	2	3	4	5	
Відсутність озвучених пауз(а..., ну... тощо)	1	2	3	4	5	
Викладач говорив експромтом	1	2	3	4	5	
Акцент не відволікав від змісту	1	2	3	4	5	
Добре поставлений голос	1	2	3	4	5	
Достатній рівень гучності звуку	1	2	3	4	5	
Відповідний темп подачі	1	2	3	4	5	
Відповідна мова тіла (рухи та жести)	1	2	3	4	5	
Зоровий контакт зі студентами	1	2	3	4	5	
Впевненість та ентузіазм	1	2	3	4	5	
ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ						
Презентація була зрозуміла та добре організована	1	2	3	4	5	NA
Візуальні засоби легко читаються	1	2	3	4	5	NA
Викладач надав короткий зміст/роздатковий матеріал	1	2	3	4	5	NA
Ефективний інструктаж за допомогою комп'ютерних технологій	1	2	3	4	5	NA
ІНШІ ПРИМІТКИ:						
Сильні сторони:						
Слабкі сторони:						
Загрози для ефективності:						
Пропозиції щодо вдосконалення:						

Додаткові зауваження, якщо потрібно:					
ЗАГАЛЬНИЙ РЕЙТИНГ ЕФЕКТИВНОСТІ:	1	2	3	4	5

МЕТОДИ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЄ ВИКЛАДАЧ:

_____ Лекція _____ Мозковий штурм _____ Обговорення у малих групах
 _____ Сократівський діалог _____ Обговорення на занятті _____ Рольова гра
 _____ Групове обговорення _____ Вирішення проблеми _____ Аналіз кейсу
 _____ Роздатковий матеріал _____ Дошка _____ Проектор _____ PowerPoint

Ім'я експерта _____

Підпис _____

ДОДАТОК 3: ПРОГРАМА РОБОЧОГО ВІЗИТУ ЕКСПЕРТІВ

**ГРАФІК РОБОТИ ЕКСПЕРТІВ З ОЦІНКИ ПРОЦЕСІВ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ**

В ІНСТИТУТІ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ ОРГАНІВ ЮСТИЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

<u>ДЕНЬ</u> <u>1</u>	Понеділок 30 жовтня 2017 року	
Час	Учасники	Діяльність
09:00-10:00	Всі експерти (Групи А і Б разом)	Ознайомча зустріч експертів з керівництвом Університету.
10:00-10:30	Всі експерти (Групи А і Б разом)	Оглядова екскурсія приміщеннями Інституту юстиції.
10:30-12:00	Два експерти (Група А)	Інтерв'ю із завідувачами кафедр Інституту юстиції та Університету.
10:30-12:00	Два експерти (Група Б)	Інтерв'ю з завідувачами кафедр Інституту юстиції та Університету.
12:00-13:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Обговорення у фокус-групі із завідувачами кафедр.
13:00-14:00	ОБІД	
14:00-16:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Робоча зустріч із заступниками директора Інституту юстиції.
16:00-18:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Час на систематизацію отриманої інформації, обмін думками та упорядкування нотатків.

<u>ДЕНЬ</u> <u>2</u>	Вівторок 31 жовтня 2017 року	
Час	Учасники	Діяльність
09:45-11:15	Два експерти (Група А)	Спостереження за викладанням в аудиторії (за графіком) / час для спонтанних візитів.
09:45-11:15	Два експерти (Група А)	Спостереження за викладанням в аудиторії (за графіком) / час для спонтанних візитів.

11:30-13:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Ознайомлення із засобами та фондами бібліотеки Університету.
13:00-14:00	ОБІД	
14:00-15:30	Два експерти (Група А)	Інтерв'ю зі студентами Інституту юстиції.
14:00-15:30	Два експерти (Група Б)	Інтерв'ю з аспірантами Інституту юстиції.
15:30-16:30	Всі експерти (Група А і Б разом)	Обговорення у фокус-групі зі студентами та аспірантами Інституту юстиції.
16:30-18:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Час на систематизацію отриманої інформації, обмін думками та упорядкування нотатків.

<u>ДЕНЬ</u> 3	Середа 1 листопада 2017 року	
Час	Учасники	Діяльність
09:00-10:00	Два експерти (Група А)	Обговорення у фокус-групі та інтерв'ю із представниками прокуратури, включаючи випускників Університету.
09:00-10:00	Два експерти (Група Б)	Інтерв'ю з викладачами Інституту юстиції та Університету. По одному представнику від кожної кафедри Інституту юстиції та представників інших кафедр Університету.
11:30-13:00	Два експерти (Група А)	Спостереження за викладанням в аудиторії (за графіком) / час для спонтанних візитів.
11:30-13:00	Два експерти (Група Б)	Спостереження за викладанням в аудиторії (за графіком) / час для спонтанних візитів.
13:00-14:00	ОБІД	
14:00-15:30	Два експерти (Група А)	Інтерв'ю з викладачами Університету. По одному представнику від кожної кафедри Інституту юстиції та Університету.
14:00-15:30	Два експерти (Група Б)	Робоча зустріч з заступником Ректора Університету Юрієм Барабашем.

16:00-17:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Ознайомлення із роботою юридичної клініки Університету.
17:00-18:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Обговорення у фокус-групі з керівництвом юридичної клініки Університету.
18:00-19:00	Один експерт	Воркшоп для консультантів юридичної клініки.

<u>ДЕНЬ</u> 4	Четвер 2 листопада 2017 року	
Час	Учасники	Діяльність
09:00-11:00	Два експерти (Група А)	Інтерв'ю з судьями, включаючи випускників Університету.
09:00-10:00	Два експерти (Група Б)	Інтерв'ю з практикуючими юристами (роботодавцями), включаючи випускників Університету.
10:00-11:00	Два експерти (Група Б)	Дискусія у фокус групі з практикуючими юристами (роботодавцями), включаючи випускників Університету.
11:30-13:00	Два експерти (Група А)	Спостереження за викладанням в аудиторії (за графіком) / час для спонтанних візитів.
11:30-13:00	Два експерти (Група Б)	Спостереження за викладанням в аудиторії (за графіком) / час для спонтанних візитів.
13:00-14:00	ОБІД	
14:00-15:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Час на систематизацію отриманої інформації, обмін думками та упорядкування нотатків.
15:00-16:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Зустріч зі студентами, які відвідують курси, що викладаються спільно з іншими університетами, якщо такі є/ час для спонтанних візитів.
16:00-17:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Зустріч зі студентами, які відвідують курси, що викладаються спільно з іншими університетами, якщо такі є/ час для спонтанних візитів.
17:00-18:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Ознайомлення з внутрішніми правилами/документами Інституту юстиції та Університету в цілому (на вибір експертів).

<u>ДЕНЬ</u> <u>5</u>	П'ятниця 3 листопада 2017 року	
Час	Учасники	Діяльність
09:00-11:30	Два експерти (Група А)	Ознайомлення з внутрішніми правилами/документами Інституту юстиції та інтерв'ю із персоналом організаційно-методичних відділів Інституту юстиції.
10:00-11:00	Два експерти (Група Б)	Інтерв'ю з практикуючими юристами (роботодавцями), включаючи випускників Університету.
11:30-13:00	Два експерти (Група А)	Спостереження за викладанням в аудиторії.
11:30-13:00	Два експерти (Група Б)	Спостереження за викладанням в аудиторії.
13:00-14:00	ОБІД	
14:00-15:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Час для систематизації отриманої інформації і уточнюючих запитань (якщо потрібно), відвідування додаткових занять, проведення додаткових зустрічей, обміну думками і роботи над звітом.
15:00-16:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Підсумкова зустріч із керівництвом Університету. Представлення попередніх результатів роботи і окреслення рекомендацій.
16:00-17:00	Всі експерти (Група А і Б разом)	Обговорення процедури інтеграції розроблених частин звіту про оцінювання, подальша розробка остаточного варіанту звіту і координація цієї роботи. Підсумки та засвоєні уроки за результатами роботи.

ДОДАТОК 4: БІОГРАФІЧНІ ВІДОМОСТІ ПРО ЧЛЕНІВ КОМАНДИ, ЩО ЗДІЙСНЮВАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Проф. Ділейн Р. Свенсон - американський юрист, професор права, з понад 25 річним досвідом викладання та юридичної практики. На час роботи над Методикою обіймав посаду завідувача кафедри міжнародного та американського права на юридичному факультеті Люблінського католицького університету імені Івана Павла II у Польщі. Директор й засновник Центру розвитку юридичних навичок, засновник і наразі - Голова Ради засновників Фондації Інституту верховенства права. Професор Свенсон у понад 30 країнах світу проводив тренінги для юристів, суддів, прокурорів, викладачів права та студентів і урядовців, співпрацюючи з Міністерством закордонних справ США, Міністерством юстиції США, Американською асоціацією адвокатів, Організацією з безпеки та співробітництва в Європі, Організацією Об'єднаних Націй, Німецьким інвестиційним фондом та Європейським Союзом, а також з великими юридичними фірмами, включаючи Wardynski&Partners у Польщі та White&Case в Азії. Він працював провідним експертом та тренером п'ятирічного проекту "Модельний суд" в Китаї, а також п'ятирічного проекту з реформи юстиції в Грузії та низки проектів в Україні. Професор Свенсон має більш ніж десятирічний досвід юридичної практики представництва клієнтів у судах різного рівня Сполучених Штатів Америки (штату і федеральних), у 1993 р. отримав почесний титул Молодого Юриста Року у штаті Вашингтон. Він виступав як міжнародний експерт з якості освіти у межах зовнішнього незалежного оцінювання процесів якості освіти у правничій школі Львівського національного університету імені Івана Франка, організованого Проектом USAID «Справедливе правосуддя» у 2014 році, та зовнішнього незалежного оцінювання процесів якості освіти у правничій школі Національного університету «Одеська юридична академія», організованого Програмою USAID «Нове правосуддя» у 2017 році.

Проф. Томас Г. Спіді Райс – викладач Правничої школи імені Вашингтона та Лі при Транснаціональному правничому інституті у Лексингтон, Вірджинія. Проф. Райс розробив і викладає практичні курси, спрямовані на підтримку у наданні адвокатських послуг при Міжнародному кримінальному суді та Військових комісіях у Гвантанамо Бей, Куба, також у Сербії викладає практичний курс по темі практики Європейського суду з прав людини, а нещодавно залучений до проведення практичних курсів в Албанії, Україні та на Тихоокеанських островах з питань реалізації Конвенції ООН по боротьбі з корупцією та належного управління. Проф. Райс – учасник програми Фулбрайта при юридичному факультеті університету Чорногорії, Подгоріца, гостьовий професор-викладач американського права в університеті Центральної Англії, Бірмінгем (Великобританія), заслужений гостьовий професор у Каліфорнійській західній школі права в Сан-Дієго, Каліфорнія, та консультант з питань верховенства права при реформуванні правничої освіти у Белграді, Сербія. Професор Райс викладав курси та лекції у багатьох міжнародних школах та на багатьох програмах, включаючи Флоренцію (Італія), Пекін (Китай), Будапешт (Угорщина) і ще у 23 країнах. Також мав практику із судовими справами у судах штатів та Федеральному суді США, виступав адвокатом при апеляції у багатьох американських судах, включаючи Верховний суд США, Верховний суд Каліфорнії та Верховний суд Нью-Мексико. Залучався Програмами USAID в якості міжнародного експерта у межах зовнішнього незалежного оцінювання якості освіти на юридичному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у 2015 році та зовнішнього незалежного оцінювання процесів якості освіти на факультеті адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» у 2017 році.

Пан Іван Ромащенко - викладач на кафедрі цивільного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, експерт у галузі процесуального права, а також перекладач. У 2012 році завершив навчання у Лейденському університеті (Нідерланди) з ступенем LL.M. (Advanced) з європейського та міжнародного бізнес права. Виступав тренером команди юридичного факультету під час змагань з арбітражу (2012), а також суддею на турнірах з медіації (2013, 2014) і на турнірі Jessup (2016, 2017). У 2014 році захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка, а згодом опублікував монографію за темою дослідження. Читає лекції українським та іноземним студентам у сферах бізнес договорів та культурних прав відповідно в межах програми «Право європейської політики добросусідства та гарного управління» (2012-2015) та регіональної магістерської програми з прав людини та демократизації (2015-2017). Спільно з юридичною фірмою «Пронін і партнери» на базі університету організував серію лекцій від відомих юристів та адвокатів (2016). У 2017 році був одним з координаторів Міжнародного проекту з порівняльного права «Правові рейтинги юрисдикцій світу», здійсненого студентами Київського національного університету імені Тараса Шевченка та виданого міжнародною юридичною фірмою Allen & Overly.

Наразі є заочним аспірантом Лейденського університету (Нідерланди), працює над дисертацією по темі з корпоративного права, а також в межах зазначеного проекту у 2016 році протягом двох місяців (липень і серпень) і у 2017 році протягом одного місяця (серпень) знаходився у науковому відрядженні в Інституті Макса Планка з порівняльного та міжнародного приватного права. Протягом березня-серпня 2017 року залучався Програмою USAID «Нове правосуддя» як локальний експерт з якості освіти для проведення зовнішнього незалежного оцінювання процесів якості освіти на факультеті адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія».

Пані Марія Цип'ящук – У 2009 році у Національному університеті “Острозька академія” здобула ступінь магістра права (диплом з відзнакою). Впродовж січня-червня 2012 року навчалася на Факультеті права Маастрихтського університету (Нідерланди). Викладачка Інституту права ім. І.Малиновського Національного університету “Острозька академія”, керівник юридичної клініки “Probono” НУОА, член Правління ГО “Асоціація юридичних клінік України”, аспірантка кафедри психології та педагогіки НУОА, координаторка та юристка громадської приймальні Української Гельсінської спілки з прав людини в м. Рівне. В період з 2009 по 2013 рік – національна тренерка Європейської Асоціації студентів права Україна (ELSA-Ukraine); модераторка Рівненського Досу/Клубу Міжнародного кінофестивалю документального кіно про права людини Docudays UA “Права людини крізь об’єктив”; регіональна координаторка мандрівної виставки “Кожен має право знати свої права”, 2016. Тренерка для нової патрульної поліції України з прав людини та попередження дискримінації у 2016 та 2017 роках.

Протягом березня-серпня 2017 року залучалася Програмою USAID «Нове правосуддя» як локальна експертка з якості освіти для проведення зовнішнього незалежного оцінювання процесів якості освіти на факультеті адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія».